

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Diplomová práce

**Životní podmínky obyvatel v krajích ČR dle šetření
EU-SILC**

Ivona Kolmanová

© 2021 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Ivona Kolmanová

Veřejná správa a regionální rozvoj – k.s. Litoměřice

Název práce

Životní podmínky obyvatel v krajích ČR dle šetření EU-SILC

Název anglicky

Living conditions of the population in the regions of the Czech Republic according to the EU-SILC survey

Cíle práce

Cílem diplomové práce je posoudit aktuální stav a diference životních podmínek obyvatel mezi kraji ČR z pohledu jednotlivých ukazatelů šetření EU-SILC. Dílčím cílem je pak zhodnotit a porovnat výsledky s jinými ekonomickými ukazateli.

Metodika

Teoretická část bude zaměřena na životní podmínky obyvatel ČR z různých zdrojů, pohledů a přiblíží metodiku statistického zjišťování dat EU-SILC, která budou využívána v praktické části.

Vlastní práce bude vycházet zejména z dat výsledků regionálních statistik výběrového šetření Životních podmínek Českého statistického úřadu. Ke zpracování dat budou použity metody souhrnných indikátorů. Dílčí část vlastní práce bude zahrnovat porovnání výsledků s jinými ekonomickými ukazateli.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

životní podmínky, Český statistický úřad, regionální statistiky, ekonomické ukazatele, souhrnné indikátory

Doporučené zdroje informací

BERNARD, Josef, Tomáš KOSTELECKÝ, Renáta MIKEŠOVÁ, Jiří ŠAFR, Martin ŠIMON, Lucie TRLIFAJOVÁ a Jakob HURRLE. Nic se tady neděje...: životní podmínky na periferním venkově. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, 2018. Studie. ISBN 978-80-7419-274-6.

ČESKO. Ministerstvo práce a sociálních věcí. Analýza vývoje příjmů a výdajů domácností ČR v roce 2019 a predikce na další období. Dostupný z: <https://www.mpsv.cz/analyza-vyvoje-prijmu-a-vydaju-domacnosti-cr-v-roce-2019-a-predikce-na-dalsi-obdobi>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Příjmy a životní podmínky domácností. In: Český statistický úřad [online]. Praha: Vygenerováno 10. 3. 2020 kod 160021-20. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-2019#>

HENDL, J. *Přehled statistických metod : analýza a metaanalýza dat*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0981-2.

HLAVSA, Tomáš. Metodologické nástroje hodnocení rozvoje regionů ČR v rámci regionální politiky EU. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2010. Vedoucí práce Libuše Svatošová.

MINAŘÍK, B., BORŮVKOVÁ, J., VYSTRČIL, M. Analýzy v regionálním rozvoji. Praha: Professional Publishing, 2013. ISBN 978-80-7431-129-1.

STUTELY, Richard. Průvodce ekonomickými ukazateli: jak porozumět ekonomii. Praha: Scientia, 2002. ISBN 80-7183-278-2.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Zuzana Pacáková, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 23. 11. 2020

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 24. 11. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 04. 03. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Životní podmínky obyvatel v krajích ČR dle šetření EU-SILC" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Zuzaně Pacákové Ph.D. za cenné a praktické rady, které mi předávala při konzultacích nad mou diplomovou prací.

Životní podmínky obyvatel v krajích ČR dle šetření EU-SILC

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá posouzením aktuálního stavu a diferencemi životních podmínek obyvatel mezi kraji ČR z pohledu jednotlivých vybraných ukazatelů šetření příjmů a životních podmínek domácností EU-SILC. Literární rešerše je zaměřena na životní podmínky a kvalitu života obyvatel ČR na z různých zdrojů, pohledů a přibližuje metodiku statistického zjišťování dat EU-SILC z roku 2019. Ve vlastní práci jsou popsány a zhodnoceny vybrané objektivní i subjektivní ukazatele šetření EU-SILC jak vývojově, tak aktuálně ve vybraném roce 2019. S využitím souhrnného indikátoru pořadovou metodou jsou porovnány subjektivní a objektivní ukazatele a vyhodnoceny celkové výsledky krajského srovnání dle šetření EU-SILC. Mezi výsledky objektivních a subjektivních ukazatelů životních podmínek obyvatel v roce 2019 byly nalezeny patrné difference. Dílčí část práce porovnává stejným způsobem vybrané ekonomické ukazatele hrubého domácího produktu na obyvatele, čistého disponibilního důchodu a obecné míry nezaměstnanosti s dosaženými výsledky šetření EU-SILC. Z výsledného porovnání vyplynulo, že ekonomické ukazatele nejsou shodné s výsledky šetření v domácnostech EU-SILC, kde se odráží názory obyvatel na jejich životní úroveň v daném kraji.

Klíčová slova: životní podmínky, Český statistický úřad, regionální statistiky, ekonomické ukazatele, souhrnné indikátory

Living conditions of the population in the regions of the Czech Republic according to the EU-SILC survey

Abstract

The diploma thesis deals with the assessment of the current state and differences in the living conditions of the population between the regions of the Czech Republic from the point of view of individual selected indicators of the EU-SILC household income and living conditions survey. The literature search is focused on living conditions and quality of life of the Czech population from various sources, perspectives and explains the methodology of statistical data collection EU-SILC from 2019. In the work itself are selected objective and subjective indicators of EU-SILC survey described and evaluated progressively and currently in the selected year 2019. Using the summary indicator by the ranking method, subjective and objective indicators are compared, and the overall results of the regional comparison are evaluated according to the EU-SILC survey. Significant differences were found between the results of objective and subjective indicators of the living conditions of the population in 2019. Part of the work compares in the same way selected economic indicators of gross domestic product per capita, net disposable income and general unemployment rate with the achieved results of the EU-SILC survey. The resulting comparison shows that the economic indicators do not correspond with the results of the EU-SILC household survey, which reflects the views of the population on their standard of living in the region.

Keywords: living conditions, Czech Statistical Office, regional statistics, economic indicators, summary indicators Entered / Edited

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	14
2.1 Cíl práce	14
2.2 Metodika	14
3 Literární rešerše	16
3.1 Životní úroveň.....	16
3.1.1 Kvalita života.....	17
3.1.2 Způsoby měření	17
3.2 Životní podmínky EU-SILC 2019	18
3.2.1 Organizace šetření.....	20
3.2.2 Složení domácnosti	20
3.2.3 Charakteristiky domácnosti	21
3.2.4 Peněžní a naturální příjmy	23
3.2.5 Výdaje na bydlení	27
3.3 Vybrané ekonomické ukazatele	27
3.3.1 Hrubý domácí produkt.....	27
3.3.2 Čistý disponibilní důchod	28
3.3.3 Obecná míra nezaměstnanosti	28
4 Vlastní práce	30
4.1 Výběr ukazatelů životních podmínek.....	30
4.2 Popis jednotlivých ukazatelů životních podmínek.....	31
4.2.1 Čisté příjmy domácností	31
4.2.2 Náklady na bydlení	33
4.2.3 Vybavenost domácnosti: bez osobního automobilu	34
4.2.4 Vybavenost domácnosti: bez přístupu k internetu	36
4.2.5 Vybavenost domácnosti: bez myčky nádobí	37
4.2.6 Průměrná plocha na osobu.....	39
4.2.7 Problémy s bydlením: vlhkost v bytě	40
4.2.8 Problémy s bydlením: tmavý byt.....	42
4.2.9 Problémy s bydlením: hluk z okolí.....	44
4.2.10 Problémy s bydlením: kriminalita a vandalství v okolí	45
4.2.11 Vycházení s příjmy s velkými obtížemi	47
4.2.12 Splácení nebytových půjček s velkými obtížemi.....	48
4.3 Zhodnocení rozdílů životních podmínek obyvatel mezi kraji ČR dle vybraných ukazatelů EU-SILC s využitím souhrnného indikátoru	50

4.3.1	Zhodnocení pozice krajů ČR z hlediska objektivních ukazatelů s využitím souhrnného indikátoru	51
4.3.2	Zhodnocení pozice krajů ČR z hlediska subjektivních ukazatelů s využitím souhrnného indikátoru	52
4.3.3	Porovnání pozice krajů ČR mezi objektivními a subjektivními ukazateli s využitím souhrnného indikátoru	54
4.4	Srovnání životních podmínek obyvatel mezi kraji ČR dle vybraných ekonomických ukazatelů s využitím souhrnného indikátoru	57
4.4.1	Zhodnocení a porovnání pořadí krajů ČR dle HDP na obyvatele s výsledky souhrnného indikátoru životních podmínek EU-SILC 2019	58
4.4.2	Zhodnocení a porovnání krajů ČR dle čistého disponibilního důchodu na obyvatele s výsledky souhrnného indikátoru životních podmínek EU-SILC 2019	61
4.4.3	Zhodnocení a porovnání krajů ČR dle obecné míry nezaměstnanosti s výsledky souhrnného indikátoru životních podmínek EU-SILC 2019	65
5	Zhodnocení výsledků a závěr	69
6	Seznam použitých zdrojů.....	72
7	Přílohy	74
Příloha A	Variační koeficienty vybraných ukazatelů šetření EU-SILC 2019.....	75
Příloha B	Korelační matice vybraných ukazatelů šetření EU-SILC 2019	76
Příloha C	Hodnoty objektivních ukazatelů EU-SILC ve vybraných letech	77
Příloha D	Hodnoty subjektivních ukazatelů EU-SILC ve vybraných letech.....	80
Příloha E	Výpočet pořadí jednotlivých krajů ČR v objektivních ukazatelích EU-SILC 2019 s využitím souhrnného indikátoru	83
Příloha F	Výpočet pořadí jednotlivých krajů ČR v subjektivních ukazatelích EU-SILC 2019 s využitím souhrnného indikátoru	84
Příloha G	Výpočet pořadí jednotlivých krajů ČR mezi všemi vybranými ukazateli EU-SILC 2019 s využitím souhrnného indikátoru.....	85
Příloha H	HDP na 1 obyvatele ve vybraných letech a výpočet pořadí jednotlivých krajů ČR za rok 2019 s využitím souhrnného indikátoru.....	86
Příloha I	Čistý disponibilní důchod na 1 obyvatele ve vybraných letech a výpočet pořadí jednotlivých krajů ČR za rok 2019 s využitím souhrnného indikátoru	87
Příloha J	Obecná míra nezaměstnanosti ve vybraných letech a výpočet pořadí jednotlivých krajů ČR za rok 2019 s využitím souhrnného indikátoru.....	88

Seznam obrázků

Obrázek 1	Čisté příjmy domácností 2019.....	32
Obrázek 2	Čisté příjmy domácností ve vybraných letech.....	32
Obrázek 3	Náklady na bydlení 2019.....	33
Obrázek 4	Náklady na bydlení ve vybraných letech.....	34
Obrázek 5	Vybavenost: bez osobního automobilu 2019	35
Obrázek 6	Vybavenost: bez osobního automobilu ve vybraných letech	35
Obrázek 7	Vybavenost: bez přístupu k internetu 2019	36
Obrázek 8	Vybavenost: bez přístupu k internetu ve vybraných letech.....	37

Obrázek 9 Vybavenost domácnosti: bez myčky nádobí 2019	38
Obrázek 10 Vybavenost domácnosti: bez myčky nádobí ve vybraných letech.....	38
Obrázek 11 Průměrná plocha na osobu 2019	39
Obrázek 12 Průměrná plocha na osobu ve vybraných letech	40
Obrázek 13 Problémy s bydlením: vlhkost v bytě 2019	41
Obrázek 14 Problémy s bydlením: vlhkost v bytě ve vybraných letech.....	42
Obrázek 15 Problémy s bydlením: tmavý byt 2019	43
Obrázek 16 Problémy s bydlením: tmavý byt ve vybraných letech	43
Obrázek 17 Problémy s bydlením: hluk z okolí 2019	44
Obrázek 18 Problémy s bydlením: hluk z okolí ve vybraných letech	45
Obrázek 19 Problémy s bydlením: kriminalita a vandalství v okolí 2019.....	46
Obrázek 20 Problémy s bydlením: kriminalita a vandalství v okolí ve vybraných letech ..	46
Obrázek 21 Vycházení s příjmy s velkými obtížemi 2019	47
Obrázek 22 Vycházení s příjmy s velkými obtížemi ve vybraných letech.....	48
Obrázek 23 Splácení nebytových půjček s velkými obtížemi 2019	49
Obrázek 24 Splácení nebytových půjček s velkými obtížemi ve vybraných letech.....	49
Obrázek 25 Pořadí krajů z hlediska objektivních ukazatelů s využitím souhrnného indikátoru EU-SILC 2019.....	52
Obrázek 26 Pořadí krajů z hlediska subjektivních ukazatelů s využitím souhrnného indikátoru EU-SICL 2019.....	53
Obrázek 27 Porovnání objektivních a subjektivních ukazatelů s využitím souhrnného indikátoru EU-SILC 2019.....	54
Obrázek 28 Pořadí krajů z hlediska všech vybraných ukazatelů s využitím souhrnného indikátoru EU-SILC 2019.....	56
Obrázek 29 HDP na 1 obyvatele dle krajů ČR ve vybraných letech	59
Obrázek 30 Porovnání pořadí krajů: HDP na 1 obyvatele a souhrnný indikátor EU-SILC 2019	60
Obrázek 31 Porovnání pořadí krajů: HDP na 1 obyvatele a souhrnný indikátor čistých příjmů domácností EU-SILC 2019	61
Obrázek 32 Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele dle krajů ČR ve vybraných letech	62
Obrázek 33 Porovnání pořadí krajů: čistý disponibilní důchod na 1 obyvatele a souhrnný indikátor EU-SILC 2019.....	63
Obrázek 34 Porovnání pořadí krajů: čistý disponibilní důchod na 1 obyvatele a souhrnný indikátor čistých příjmů domácností EU-SILC 2019	64
Obrázek 35 Obecná míra nezaměstnanosti ve vybraných letech.....	65
Obrázek 36 Porovnání pořadí krajů: obecná míra nezaměstnanosti a souhrnný indikátor EU-SILC 2019	66

Seznam tabulek

Tabulka 1 Průměrné pořadí objektivních ukazatelů a pořadový souhrnný indikátor	51
Tabulka 2 Průměrné pořadí subjektivních ukazatelů a pořadový souhrnný indikátor	53
Tabulka 3 Průměrné pořadí všech vybraných ukazatelů a celkový pořadový souhrnný indikátor	56

1 Úvod

Téma životních podmínek obyvatel ČR v krajích dle šetření EU-SILC bylo vybráno na základě osobní zkušenosti autorky s daným šetřením. Nelze nezmínit, že oblast příjmů a životních podmínek domácností v ČR je velmi zajímavá, důležitá zejména pro sociální politiku státu, kdy může odhalit míru chudoby, zda jsou správně nastavené dávky sociálního pojištění či dávky státní sociální podpory. Nejzajímavějším ukazatelem jsou otázky příjmů a subjektivní otázky, na které domácnosti odpovídají. To se stát nedozví jiným způsobem než osobním šetřením přímo v domácnostech. Práce vyzdvihuje fakt, že definice pojmu životní úroveň je nejednotná, každý autor, nebo organizace na životní úroveň nahlíží jinak, a zejména se liší názory v oblasti měřitelnosti. Každý jedinec má jinou představu o svém životním standardu, hodnotí svou aktuální životní situaci dle svých představ, idejí. Jinak bude přemýšlet člověk skromný, vyrůstající v rodině s chudšími poměry, neprůbojný a málo vzdělaný, naopak jinou představu o životním standardu má cílevědomý člověk, kterému se dostane vyššího vzdělání, má vyšší plány a cíle. V každém kraji České republiky existují jiné zvyky, tradice, kultura a názory obyvatel na životní podmínky. Důležité jsou zde aspekty geografické členitosti krajů, věkové struktury obyvatelstva, polohy regionů, sídelní struktury či životního prostředí.

V literární rešerši diplomové práce budou interpretována literární východiska na téma životní úroveň a kvalita života z odborných monografií a článků, to vše z pohledů různých autorů. Velká část teoretické části bude věnována šetření Příjmů a životních podmínek domácností – neboli EU-SILC, které každoročně uskutečňuje Český statistický úřad prostřednictvím tazatelské sítě napříč celou ČR. Bude představena metodika a organizace šetření, aby byla prokázána srovnatelnost dat.

Ve vlastní práci budou vybrány jednotlivé ukazatele EU-SILC na objektivní a subjektivní, které budou následně popsány a vývojově zhodnoceny z přechodících let. Hlavním cílem bude tyto ukazatele porovnat a najít mezi nimi difference. Je žádoucí zjistit, zda existuje rozdílnost mezi objektivními ukazateli, které jsou dány určitým parametrem, a subjektivními názory jednotlivých obyvatel, které mohou být ovlivněny právě výše uvedenými aspekty regionálního i osobního charakteru. Z výzkumného srovnání všech vybraných ukazatelů vzejde jednotné výsledné uspořádání krajů ČR podle míry úrovně

životních podmínek v daném kraji. Pro tento účel je vybrána vhodná metoda souhrnného indikátoru. Součástí vlastní práce je i srovnání vlastního výsledného uspořádání krajů dle šetření EU-SILC, které vzejde z výzkumu, s jinými vhodnými ekonomickými ukazateli. Výkonnost regionu interpretuje hrubý domácí produkt na obyvatele. Ukazatel čistých příjmů v domácnostech lze srovnat s čistým disponibilním důchodem na obyvatele a vhodný ukazatel prokazující životní úroveň regionu je i zaměstnanost osob, případně obecná míra nezaměstnanosti. Stejnou vhodně zvolenou metodou souhrnného indikátoru budou zhodnoceny výsledky ekonomických ukazatelů v krajském srovnání a uspořádány tak, aby reflektovaly životní úroveň obyvatel. Ve výsledném porovnání s výsledky šetření EU-SILC bude důležitým cílem práce najít mezi nimi diference.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je posoudit aktuální stav a diference životních podmínek obyvatel mezi kraji ČR z pohledu jednotlivých ukazatelů šetření EU-SILC prováděného Českým statistickým úřadem z roku 2019. Ukazatele budou rozděleny na subjektivní, které odrážejí osobní názor obyvatel na danou oblast, a ukazatele objektivní, které objektivně zhodnocují životní podmínky obyvatel v krajích ČR. Všechny zvolené ukazatele budou jednotlivě popsány, a to jak z vývojového hlediska, tak z aktuálního roku 2019, který bude stěžejní pro celou práci. Pomocí zvoleného souhrnného indikátoru budou porovnány výsledky subjektivních a objektivních ukazatelů, které naleznou diference mezi jednotlivými kraji ČR. Dílčím cílem je zhodnotit a porovnat pozice krajů ČR s jinými ekonomickými ukazateli. Výsledky budou interpretovány prostřednictvím vhodných tabulek a grafů.

2.2 Metodika

Teoretická část je zpracována na základě analýzy dostupných zdrojů k problematice kvality života, životní úrovně na regionální úrovni, podrobné metodice šetření příjmů a životních podmínek obyvatel za rok 2019 a jinými srovnatelnými ekonomickými ukazateli. Následně byla provedena syntéza, na jejímž základě vznikla literární rešerše.

Zpracovávaná data všech ukazatelů uvedených v práci jsou získána z webových stránek Českého statistického úřadu v rozmezí let 2009 až 2019. Pro výpočet statistických metod a následné tvoření grafických znázornění byl použit program Microsoft Excel 365.

Výběr ukazatelů z šetření EU-SILC byl zhotoven krom expertního i statistickým výběrem podle Pearsonova korelačního koeficientu. *„Pearsonův korelační koeficient r je nejdůležitější mírou síly vztahu dvou náhodných spojitých proměnných X a Y . Korelační koeficient r nabývá hodnot z intervalu $[-1; 1]$. Jestliže má hodnotu 1 nebo*

-1, pak y-souřadnici bodu lze přesně spočítat pomocí lineárního vztahu z jeho x-souřadnice. Korelační koeficient r počítáme pomocí tzv. kovariance s_{xy} a směrodatných odchylek s_x a s_y obou proměnných“ (Hendl, 2012)

$$s_{xy} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{n - 1} \quad (1)$$

$$r_{xy} = \frac{s_{xy}}{s_x s_y} \quad (2)$$

Za jednoduché pravidlo se považuje za vysokovou závislost ta, pro kterou párová hodnota korelačního koeficientu přesáhne hranici 0,75. (Hebák, 2004-2005) Pro tento účel byly považovány hodnoty korelačního koeficientu přesaženy hranicí 0,8, jak v literatuře uvádí Hušek a Pelikán. (Hušek, 2003) U párových hodnot, které přesáhly hodnotu r 0,8 byl vyřazen ten ukazatel, který měl nižší variabilitu.

Pro zhodnocení a srovnání vybraných ukazatelů v celé práci byla použita metoda souhrnného indikátoru s přístupem metody pořadí. (Hlavsa, 2010) Autor ve své disertační práci zmiňuje tuto metodu s následujícím výpočtem:

$$SI_i = \sum_{j=1}^m q_{ij} \quad (3)$$

Jednotlivé pozice krajů byly pořadovou metodou vyhodnoceny tak, že kraj s nejlepším výsledkem v daném ukazateli získal první místo, číslo 1. Naopak kraj s nejhorším výsledkem v daném ukazateli získal čtrnácté místo, číslo 14. Kraje, které zaujaly stejné pořadové místo, byly ohodnoceny v rozmezí společného pořadí, např. 2-3, 6-7.

3 Literární rešerše

3.1 Životní úroveň

Jak je již v úvodu nastíněno, pojem životní úroveň nebo životní podmínky, není zcela jednomyslný a každý autor nebo organizace používá jiné pojmy a definice. Lze konstatovat, že jednotná definice životní úrovně nebo životních podmínek neexistuje. Je vždy důležité, z jakého hlediska životní úroveň zkoumáme, s jakými soubory dat pracujeme, jaké jsou ukazatele, které hodnotíme. Následující kapitola poukáže na pojmy životní úroveň, životní podmínky, se kterými je úzce spjatý pojem kvalita života. Jelikož se práce bude zabývat krajskými diferencemi, je vhodné zmínit regionální rozvoj, který úzce souvisí s kvalitou života a životními podmínkami obyvatel v jednotlivých krajích ČR.

Například Červenka (Červenka, 2003a) ve svém článku „*Co je životní úroveň?*“ uvádí, že neexistuje žádná obecně přijatá definice pojmu životní úroveň. Dle jeho názoru, si lidé jistě vybaví množství a kvalitu spotřebovaného zboží a služeb, případně výši finančních příjmů a majetku. I on upozorňuje na subjektivní a objektivní ukazatele měření životní úrovně, nicméně vždy půjde o určitou výslednici minulých a současných sociálněekonomických nebo politických procesů na makro i mikro úrovni, včetně ryze individuálních životních osudů jednotlivců a jejich rodin. „*A stejně tak bude pravděpodobně vždy platit, že životní úroveň se zásadním způsobem podílí na formování postojů a jednání naprosté většiny subjektů ve společnosti, což následně ovlivňuje celkový společenský vývoj.*“ (Červenka, 2003a)

Pod pojmem životní podmínky si autoři knihy *Analýzy v regionálním rozvoji* (Minařík, 2013) představují různě vybraný, někdy i blíže nespecifikovaný souhrn ukazatelů (parametrů), které charakterizují úroveň regionálního rozvoje a kvality života v regionů.

3.1.1 Kvalita života

Světová zdravotnická organizace definuje kvalitu života tak, jak člověk vnímá své postavení v životě v kontextu kultury, ve které žije, a ve vztahu ke svým cílům, očekáváním, životnímu stylu a zájmům. (Measuring Quality of Life, 1997)

Z hlediska regionálního rozvoje hodnotí kvalitu života autoři knihy *Analýzy v regionálním rozvoji*. (Minařík, 2013) „*Již samotný fakt, že každý člověk je jiný, determinuje nemožnost, aby dva různí lidé hodnotili život na stejném území z hlediska jeho kvality zcela totožným způsobem. Z rozdílnosti lidských názorů a odlišností vnějších i vnitřních dispozic tedy plyne, že kvalitu života v regionu nelze vyčerpávajícím a zcela objektivním způsobem definovat žádným konečným výčtem optimálního stavu či hodnot parametrů, které kvalitu života ovlivňují. Kvalitu života vnímáme jako stav, který charakterizuje situaci v regionu pomocí ukazatele, který se nachází někde na spojnici mezi životní úrovní a životní spokojeností.*“ (Minařík, 2013)

Teoretická východiska několika autorů jednoznačně vedou k závěru, že neexistuje jasné vymezení pojmů kvalita života, životní podmínky a životní standard. Na tyto pojmy lze nahlížet z objektivních a subjektivních parametrů – ukazatelů. V práci budou použity data z šetření Životních podmínek EU-SILC, které obsahují jak objektivní hodnocení ukazatelů životní úrovně, tak i subjektivní otázky z pohledu jednotlivých domácností na životní podmínky. Zhodnoceny budou v krajském srovnání z hlediska všeobecných objektivních faktorů ovlivňující životní standard i z hlediska subjektivních pocitů domácností.

3.1.2 Způsoby měření

Červenka se ve svém článku „*Jak měřit životní úroveň?*“ vyjadřuje ke způsobu měření opět s důrazem na odlišnost a nejednotnost. Uvádí, že k měření životní úrovně lze přistupovat dvěma způsoby. Buď přímým vyčíslením množství spotřebovaného zboží a služeb, popřípadě finančních příjmů a majetku, volného času, prostředků vydávaných z rozpočtu na veřejné služby. Nebo vychází z myšlenky, že životní úroveň si lze rovněž představit i jako míru uspokojování materiálních či nemateriálních potřeb a tužeb jednotlivce

nebo domácnosti zbožím a službami, respektive jako relaci mezi skutečným stavem a mezi tím, co je pociťováno jako stav žádoucí nebo alespoň vyhovující. Zároveň je zajímavé, že považuje za velmi žádoucí zkombinovat oba přístupy k měření. (Červenka, 2003b) Výsledky šetření EU-SILC se v této práci budou též zabývat kombinací přístupů, jak autor článku popisuje.

Autoři zabývající se analýzami v regionám rozvoji zmiňují, (Minařík, 2013) že abychom mohli měřit a například i v čase porovnávat úroveň regionálního rozvoje nebo stav kvality života v regionu, je nutné dopředu stanovit v různé míře obecnosti parametry, které budou úroveň regionálního rozvoje a stav kvality života v regionu pro naše měření popisovat, a to včetně ustanovení váhy jednotlivých ukazatelů. Obecnost a existence nekonečného množství ukazatelů a vlivů a subjektivní charakter řady z nich neumožňuje stanovit zcela objektivní a zároveň univerzálně platný postup pro určení úrovně regionálního rozvoje nebo stavu kvality života v regionu. „*Obecně je tedy třeba vycházet ze tří principů:*

- *Princip shodných parametrů – úroveň regionálního rozvoje nebo stav kvality života v regionu jsou měřitelné a porovnatelné pouze v rámci shodně vybraných parametrů.*
- *Princip shodného přístupu k hodnocení – způsob hodnocení úrovně regionálního rozvoje a kvality života v regionu s pomocí vybraných parametrů musí být shodný.*
- *Princip transparentnosti – nesrovnávat nesrovnatelné“* (Minařík, 2013)

3.2 Životní podmínky EU-SILC 2019

Krajské diference jednotlivých ukazatelů budou porovnávány dle výsledků European Union – Statistics on Income and Living Conditions, dále jen EU-SILC, které každoročně probíhá ve 27 členských státech Evropské unie, a dále pak ve Velké Británii, na Islandu, v Norsku, Švýcarsku, Makedonii, Srbsku a Turecku. V následujících kapitolách bude popsána metodika výběrového šetření EU-SILC.

„EU-SILC data is used for monitoring poverty and social inclusion in the EU within the Europe 2020 strategy, the EU’s agenda for growth and jobs. One of the EU2020 headline

targets is reduction of the number of people under poverty and social exclusion by 20 million in 2020. This is measured using EU-SILC. A broader set of indicators, building also on numerous EU-SILC data, constitute the Joint Assessment Framework (JAF) of the EU2020 strategy.

EU-SILC data also provide quantitative evidence for monitoring the implementation of the social protection and inclusion dimension of the European Pillar of Social Rights, provide data for the Social Protection Performance Monitor (SPPM) and is used in the context of the Open Method of Coordination on social inclusion and social protection.“
(European unions statistics on income and living conditions)

V souvislosti s členstvím v Evropské unii má Česká republika na základě nařízení (EC) 1177/2003 a navazujících prováděcích nařízení Evropské komise povinnost realizovat každoročně výběrové šetření o příjmech a životních podmínkách domácností. Český statistický úřad provádí toto šetření v národní verzi pod názvem *Životní podmínky*. (Životní podmínky v ČR 2019, 2020)

Výběrové šetření *Životní podmínky* každoročně přináší údaje o ekonomické a sociální situaci českých domácností. Zjišťuje výši a skladbu jejich příjmů a informuje o podílu populace žijící v určitém materiálním nedostatku, resp. podílu osob ohrožených příjmovou chudobou a sociálním vyloučením. Smyslem šetření je získávat reprezentativní údaje o příjmovém rozdělení jednotlivých typů domácností, o způsobu, kvalitě a finanční náročnosti bydlení, o vybavenosti domácností předměty dlouhodobého užívání a o pracovních, hmotných a zdravotních podmínkách dospělých osob žijících v domácnostech. Data slouží k výpočtu ukazatelů peněžní a materiální chudoby, intenzity ekonomické aktivity a úrovně sociálního vyloučení. Neméně důležitým cílem je získat data, která poskytují jednak užitečné informace pro směřování sociální politiky státu v oblasti sociální péče, důchodového, dávkového a daňového systému apod., a také pro hodnocení dopadů přijatých opatření. (Životní podmínky v ČR 2019, 2020)

3.2.1 Organizace šetření

Zjišťování se uskutečnilo ve všech krajích ČR. V jeho průběhu navštívili pověřeni tazatelé 6 684 bytů vyšetřených v předchozím roce, dále 119 bytů, do kterých se od předchozího roku přestěhovaly některé panelové osoby, a 4 750 nově náhodně vybraných bytů. Výběrový plán byl založen na náhodném dvoustupňovém výběru pro každý kraj nezávisle tak, aby celkový počet vybraných bytů byl úměrný velikosti kraje. Na prvním stupni byly na základě Registru sčítačích obvodů náhodně vybrány sčítací obvody. Pracovištím ČSÚ v jednotlivých krajích byly zaslány seznamy takto vybraných bytů s adresou a pořadovým číslem vybraného bytu v domě.

Jednotkou zjišťování je byt – tzv. hospodařící domácnost. Při první návštěvě (1. vlna) jsou do šetření zahrnuty všechny hospodařící domácnosti a jejich členové, kteří mají ve vybraném bytě obvyklé bydliště. Ve 2. až 4. vlně se šetří pouze domácnosti, které zahrnují tzv. panelové osoby, tj. osoby vyšetřené při 1. vlně zjišťování. Šetření ve vybraných bytech proběhlo v období od 2. února do 26. května 2019. (Příjmy a životní podmínky domácností ČR v roce 2019, 2020)

3.2.2 Složení domácnosti

Počet členů zahrnuje všechny osoby, pro něž byl v době šetření, resp. na jaře 2019 vybraný byt obvyklým bydlištěm, a to včetně osob dočasně nepřítomných (dovolená, pobyt v nemocnici) a osob pracujících nebo studujících mimo domov, pokud měly na svou domácnost jasnou finanční vazbu a neměly žádné jiné obvyklé bydliště. Nejsou zahrnuty osoby dlouhodobě nepřítomné bez existenční vazby na vybranou domácnost a osoby dočasně přítomné v době šetření, které však mají svou vlastní domácnost jinde.

Za **pracující** byly považovány osoby, u nichž převažovala pracovní činnost, tj. osoby v běžném pracovním poměru, členové produkčních družstev, osoby samostatně výdělečně činné a osoby pomáhající v rodinném podniku, které za svou práci nedostávaly odměnu. Za období pracovní činnosti se považovala též doba pobírání dávek nemocenského pojištění (např. nemoc, mateřská dovolená). Do pracujících osob byli započtení i studenti, kteří při studiu soustavně pracovali (v pracovním poměru nebo v podnikání), dále důchodci a osoby, které pobíraly rodičovský příspěvek s pravidelnými příjmy ze závislé činnosti nebo podnikání.

Z celkového počtu pracujících byly zvláště vyčísleny **osoby samostatně výdělečně činné**, tj. osoby, které podnikaly na základě živnostenského oprávnění nebo na základě zvláštních předpisů, účastníci společného podnikání na základě smlouvy (společnosti s ručením omezeným, obchodní společnosti), dále osoby vykonávající nezávislé povolání (lékaři, advokáti, daňoví poradci) a osoby pracující za honoráře (umělci, tlumočníci).

Za **vyživované děti** se považovaly děti do 25 let včetně, pokud se soustavně připravovaly na budoucí povolání, i když měly vlastní příjem (sirotčí důchod, stipendium, sociální dávky, příjmy z krátkodobé pracovní činnosti) a dále děti, které pro svůj duševní nebo tělesný stav nebyly schopny přípravy na budoucí povolání nebo zajištění vlastní obživy a dosud nepobíraly invalidní důchod.

Nepracujícími důchodci byly osoby, které pobíraly jakýkoliv důchod (kromě sirotčího), nebo osoby v důchodovém věku, které neměly nárok na žádný druh důchodu, a které zároveň nepracovaly buď vůbec, nebo měla jejich pracovní činnost pouze omezený rozsah.

Za **nezaměstnané** se považovaly osoby, které převažující část roku neměly zaměstnání ani nepodnikaly, ale pracovat by chtěly. Nemusely přitom splňovat striktní podmínky dané definicí Mezinárodní organizace práce (ILO) o aktivním způsobu hledání práce a připravenosti k nástupu do práce.

Mezi **osoby pobírající rodičovský příspěvek** byly zařazeny osoby, které osobně a celodenně pečovaly alespoň o jedno dítě do 4 let (resp. do 7 let, bylo-li dítě dlouhodobě zdravotně postižené) a jejich hlavním zdrojem příjmu byl tento příspěvek. (Příjmy a životní podmínky domácností ČR v roce 2019, 2020)

3.2.3 Charakteristiky domácnosti

Osoba v čele domácnosti – v úplných rodinách (manžel – manželka, druh – družka) je vždy muž, bez ohledu na jeho ekonomickou aktivitu. U neúplných rodin (jeden rodič s dětmi) a nerodinných domácností (osoby nespojené manželstvím nebo partnerským svazkem ani vztahem rodič – dítě) byla prvním hlediskem pro určení osoby v čele ekonomická aktivita, a druhým výše peněžního příjmu jednotlivých členů domácnosti. Tato

zásada byla uplatněna také u složitějších typů hospodařících domácností (např. při společném hospodaření více úplných rodin).

Typ domácnosti byl zkonstruován na základě rodinných vztahů. V úplné rodině je základní jednotkou manželský (partnerský) pár s dětmi nebo bez dětí, v neúplné rodině je to jeden z rodičů a alespoň jedno dítě. Jestliže všechny děti jsou vyživované a v hospodařící domácnosti nežijí jiné osoby, jedná se o tzv. čistou rodinu. Ve smíšené úplné rodině žijí kromě partnerského páru i jiné osoby než vyživované děti (tedy např. i děti již nevyživované), ve smíšené neúplné rodině žije buď jeden z rodičů s vyživovaným dítětem a další osobou (včetně již nevyživovaného dítěte), nebo pouze jeden rodič s nevyživovaným dítětem. V nerodinné domácnosti žijí dvě nebo více osob, příbuzných i nepříbuzných, které netvoří rodinu.

Typ domácnosti EU byl vytvořen podle metodiky Eurostatu. Na rozdíl od národní definice v předchozím odstavci není tato definice založena přímo na rodinných vztazích, ale jedná se spíše o typologii založenou na počtu dospělých a počtu závislých dětí v dané domácnosti. Kategorie "závislé dítě", se liší od v ČR používané kategorie "vyživované dítě". Za závislé děti jsou považovány všechny děti do 17 let včetně a dále děti ve věku 18–24 let, pokud v době šetření nepracovaly, nehledaly práci ani nebyly připraveny nastoupit do práce a žily v hospodařící domácnosti s alespoň jedním rodičem. Domácnosti jednotlivců a bezdětných dvojic byly ještě rozděleny do dvou skupin podle věku (do 64 let včetně – první skupina a 65 a více let – druhá skupina). Ve dvoučlenné domácnosti pro zařazení do první skupiny museli být oba partneři mladší 65 let; jestliže alespoň jeden z partnerů dosáhl věku 65 let, byla domácnost zařazena do skupiny druhé.

Stáří manželství se zjišťovalo jen u manželských párů společně bydlících a hospodařících ve vybraném bytě; faktická manželství jsou soužití osob různého pohlaví nepotvrzená sňatkem (druh, družka).

Vzdělání bylo rozděleno do 4 stupňů: základní (vč. neukončeného), vyučení, úplné střední a vysokoškolské. Úplné střední vzdělání zahrnuje též vyučení s maturitou a pomaturitní studium. Absolvování vyšší odborné školy je zařazeno do vysokoškolského vzdělání. To dále zahrnuje především všechny programy vysokoškolského studia, včetně bakalářského a doktorského. **Zaměstnání** bylo u pracujících osob vyznačeno dvoumístným

kódem podle klasifikace CZ-ISCO. Údaje jsou agregované za 9 hlavních tříd a vztahují se k osobě v čele domácnosti. Příslušníci armády byli zařazeni do třídy 1 - zákonodárci a řídicí pracovníci.

Skupiny domácností jsou odvozeny od postavení osoby v čele této domácnosti.

- *domácnosti celkem* – reprezentují průměrnou domácnost v ČR,
- *domácnosti zaměstnanců* – osoba v čele byla v pracovním nebo služebním poměru, příp. vykonávala funkci, do níž byla zvolena či jmenována. Podle nejvyššího dosaženého vzdělání osoby v čele se tyto domácnosti člení na domácnosti zaměstnanců s nižším vzděláním, jestliže osoba v čele měla základní vzdělání nebo byla vyučená (bez maturity) a domácnosti zaměstnanců s vyšším vzděláním, kde osoba v čele dokončila úplné střední vzdělání (s maturitou) nebo vyšší,
- *domácnosti samostatně činných osob* – osoba v čele domácnosti se zabývala podnikáním nebo vykonávala nezávislé povolání v jakémkoliv oboru, včetně odvětví zemědělství, lesnictví a rybolovu,
- *domácnosti důchodců* – v čele domácnosti byl nepracující důchodce; dělily se na dva podtypy – domácnosti s pracujícími členy a domácnosti bez pracujících členů – podle toho, zda některá z dalších osob v domácnosti byla pracující,
- *domácnosti nezaměstnaných* – osoba v čele domácnosti byla vyznačena jako nezaměstnaná (v úplných rodinách manželka nebo děti mohly pracovat),
- *ostatní domácnosti* – osoba v čele nebyla ekonomicky aktivní ani nepobírala důchod; byly to např. osoby pobírající rodičovský příspěvek, studenti, osoby žijící z majetku. (Příjmy a životní podmínky domácností ČR v roce 2019, 2020)

3.2.4 Peněžní a naturální příjmy

Příjmy vázící se k domácnosti byly zjišťovány **za domácnost** jako celek. Šlo zejména o měsíčně vyplácené dávky státní sociální podpory a dávky pomoci v hmotné nouzi, pro jejichž přiznání se posuzují příjmy celé domácnosti, a dále jednorázově vyplácené porodné a pohřebné. U domácnosti jako celku se zjišťovaly také příjmy z pronájmů nemovitostí a movitých věcí, které nebyly podnikatelskou činností.

U jednotlivých osob pak byly zjišťovány příjmy z hlavního a vedlejšího pracovního poměru vč. dalších příjmů s nimi souvisejících (odměny, podíly, příplatky), příjmy z dohod, příjmy z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti, dávky nemocenského a důchodového pojištění, podpora v nezaměstnanosti, sociální dávky určené konkrétním osobám (rodičovský příspěvek, příspěvek na péči či jednorázové a opakované dávky pro zdravotně postižené) a také ostatní příjmy pocházející z kapitálového majetku, prodeje přebytků z vlastní samovýroby, z životního pojištění a penzijního připojištění.

Příjmy ze závislé činnosti (hlavní i event. další pracovní poměr) se zjišťovaly jako hrubé nebo čisté, příjmy z dohod o provedení práce a dohod o pracovní činnosti pouze jako hrubé. Osoby zabývající se podnikáním měly několik možností pro vyjádření výsledku svého hospodaření. Mohly uvést výši hrubého zisku/ztráty podle daňového přiznání či vlastní odhad hrubého nebo čistého zisku příp. ztráty. U spolupracujících osob v podnikání se zjišťovala částka příjmů rozepsaná na tyto osoby.

Příjmy z pronájmu se šetřily buď hrubé, nebo čisté podle toho, který údaj byla domácnost schopna poskytnout. Všechny ostatní druhy příjmů byly zjišťovány jako čisté a teprve při zpracování z nich byly podle platných daňových předpisů odhadnuty příslušné hrubé částky. Protože byly u jednotlivých osob zapisovány odčitatelné položky z příjmů a uplatněné slevy na dani, bylo možné dopočítat odpovídající částky na zdravotní a sociální pojištění a daň z příjmů fyzických osob, jejichž odečtením vznikl za každou osobu čistý příjem. Z dílčích čistých příjmů za osoby a za domácnost byl vytvořen hlavní národní ukazatel – čistý **peněžní příjem domácnosti**.

Vedle tohoto národního ukazatele o příjmu domácnosti bylo třeba zkonstruovat podle metodiky stanovené Eurostatem pro potřeby mezinárodního porovnání a pro výpočet ukazatelů (indikátorů) hodnotících míru chudoby tzv. **disponibilní příjem domácnosti**. Rozdíl mezi oběma uvedenými příjmovými ukazateli spočívá v zahrnutí, resp. vyloučení některých dílčích příjmů příp. výdajů domácností. Konkrétně se jedná o pravidelně vydávané peněžní transfery mezi domácnostmi, naturální požitky a daň z nemovitosti.

Naturální příjmy domácnosti tvoří jednak spotřeba potravin, ostatních výrobků a služeb z vlastního hospodářství nebo podniku (např. potraviny a užitková zvířata z vlastního hospodářství, hodnota jídel z vlastní restaurace nebo hodnota dřeva z vlastního

lesa) a požitky poskytované zaměstnavateli. Do nich jsou zahrnuty – bezplatné používání služebního vozidla pro soukromé účely, příspěvky zaměstnavatele na stravování a hodnota dalších výhod a nepeněžních služeb (např. jazykové kurzy, slevy na firemní zboží nebo služby, příspěvky na sportovní vyžití, dovolenou). Hodnota spotřebovaných potravin z vlastního hospodářství nebo podniku, zahrnutá do naturálních příjmů, byla vypočtena na základě uvedeného množství a průměrných cen těchto jednotlivých komodit. Do naturálních příjmů zaměstnance byla za každý měsíc používání služebního vozidla připočtena částka 3 000 Kč. Výše příspěvku zaměstnavatele na stravování byla vypočtena ze zjištěného počtu příspěvků, jejich hodnoty a ceny, kterou za ně zaměstnanec uhradil.

Příjmy ze závislé činnosti byly definovány v duchu zákona o dani z příjmů fyzických osob, tj. zahrnují peněžní příjmy z pracovně-právního, služebního nebo obdobného poměru mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, dále příjmy členů, společníků, jednatelů různých společností za práce vykonávané pro danou společnost, odměny členů statutárních orgánů a dalších orgánů právnických osob, funkční požitky, odměny učňů za práci konanou v praktické části výuky, odměny plynoucí z dohod o práci. Součástí příjmů ze závislé činnosti jsou i naturální příjmy od zaměstnavatele v podobě užívání služebního auta i pro soukromé účely.

Příjmy z podnikání zahrnují příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, příjmy ze živnosti, z podnikání podle zvláštních předpisů, z výkonu nezávislého povolání, z autorských práv vč. práv příbuzných právu autorskému. Do těchto příjmů jsou zařazeny i příjmy z prodeje přebytků z vlastního hospodářství.

Do **příjmů z hlavního zaměstnání** byly zařazovány příjmy ze závislé činnosti, kterou dotazovaný vykonával jako svůj jediný nebo hlavní pracovní poměr. Rozhodnutí, co označit jako hlavní pracovní poměr, záleželo na dotazovaném.

Ostatní příjmy ze závislé činnosti zahrnují mzdy a platy z dalšího pracovního poměru, vykonávaného souběžně s hlavním pracovním poměrem, resp. souběžně s podnikáním jako hlavní činností, dále příjmy plynoucí z dohod o pracovní činnosti nebo z dohod o provedení práce, popř. příjmy za příležitostné práce bez smlouvy.

Analogicky do ostatních příjmů z podnikání byly zařazeny příjmy z podnikání vykonávaného jako vedlejší činnost (dotazovaný jako hlavní uvedl pracovní poměr).

Sociální příjmy jsou v podstatě čisté. Hrubou částkou do nich byly započteny důchody převyšující hranici příjmu osvobozeného od daně, u nichž bylo provedeno zdanění částky nad stanovený limit (439 200 Kč).

V položce **nemocenské** jsou všechny druhy dávek nemocenského pojištění, tzn. i peněžité pomoci v mateřství, podpora při ošetřování člena rodiny a také náhrady mzdy při pracovní neschopnosti, které vyplácí zaměstnavatel.

Ostatní dávky státní sociální podpory zahrnují dávky pěstounské péče, porodné a pohřebné.

Jiné sociální příjmy zahrnují vedle dávek pomoci v hmotné nouzi rovněž odchodné a výsluhové příspěvky vyplácené u některých druhů povolání, příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách a další dávky a příspěvky pro rodiny s dětmi, staré a těžce zdravotně postižené občany vyplácené většinou obecními úřady.

Dávky pomoci v hmotné nouzi zahrnují pravidelné i jednorázové peněžní částky vyplácené domácnostem ve formě příspěvku na živobytí, doplatku na bydlení či mimořádné okamžité pomoci.

Stipendia zahrnují všechny druhy stipendií vyplácené školou a dále kapesné učňů vyplácené školou či budoucím zaměstnavatelem.

Sociální příjmy, které ve výjimečných případech pocházejí **ze zahraničí**, jsou zařazeny do položky odpovídající typu dávky, přestože nejsou výdajem státu – jednalo se především o důchody a přídavky na děti.

Příjmy z kapitálového majetku zahrnují úroky z vkladů, výnosy z dluhopisů, vkladových a podílových listů, dividendy z akcií, podíly na zisku společností s.r.o., komanditních společností, příjmy z kapitálového majetku ze zahraničí.

Další příjmové položky zahrnují příjmy z pronájmu, příjmy z životního pojištění a penzijního připojištění a přijaté peněžní transfery od osob žijících v jiné domácnosti (výživné, příspěvky dětem nebo manželce/manželovi žijícím odděleně). (Příjmy a životní podmínky domácností ČR v roce 2019, 2020)

3.2.5 Výdaje na bydlení

V případech, kdy ve vybraném bytě bydlely 2 nebo více hospodařících domácností, rozepisovaly se výdaje na bydlení podle jejich podílu na úhradě za každou zvlášť.

Pokud domácnost uvedla některé výdaje na bydlení pouze souhrnně, jako součást nájemného (detailní rozpis neznala), byly dílčí částky nákladů na bydlení (fond oprav, společné služby pro celý dům, elektřina, ústřední vytápění a teplá voda, plyn z dálkového zdroje, vodné a stočné, odvoz odpadků, paliva, pojištění domu/bytu a ostatní náklady) odhadnuty podle údajů za domácnosti, které podrobné údaje sdělily. Ke konstrukci odhadů byly použity regresní modely zohledňující druh domu (rodinné domky a jiné), typ nájemného (tržní a snižené), počet členů domácnosti a místně (v rámci obce, resp. sčítacího obvodu) obvyklé náklady. (Příjmy a životní podmínky domácností ČR v roce 2019, 2020)

3.3 Vybrané ekonomické ukazatele

Dílčím cílem práce má být porovnání výsledného pořadí sledovaných dat EU-SILC s jinými ekonomickými ukazateli. Pro vhodné srovnání byly vybrány ukazatele hrubého domácího produktu na 1 obyvatele, čistého disponibilního důchodu na 1 obyvatele a zaměstnanost, respektive obecná míra nezaměstnanosti. V literární rešerši budou v této kapitole krátce představeni dle jednotlivých metodik. V krajském srovnání NUTS 3 tyto údaje poskytuje veřejná databáze Českého statistického úřadu.

3.3.1 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt (HDP) je v české ekonomice počítán výrobní, důchodovou i výdajovou metodou. **Výrobní metoda** výpočtu HDP je založena na důkladném prověřování jednotlivých zdrojů údajů, na analýzách důvěryhodnosti větších změn v časové řadě a porovnávání poměrových ukazatelů mezi jednotlivými (sub)sektory a

120 odvětvími klasifikace CZ-NACE. **Důchodová metoda** výpočtu HDP nemůže být považována v českých národních účtech za zcela nezávislou metodu, protože provozní přebytek a smíšený důchod nejsou odhadovány samostatně – jsou vypočteny jako bilanční položky mezi přidanou hodnotou vypočtenou výrobní metodou a ostatními důchodovými složkami. Nicméně věrohodnost všech ostatních důchodových složek přidané hodnoty je prověřována podobným způsobem jako údaje o produkci a mezispotřebě, navíc údaje o mzdách jsou konfrontovány s údaji statistiky práce, sociální příspěvky zaměstnavatelů jsou konfrontovány s administrativními údaji systému sociálního zabezpečení a údaje o daních a dotacích jsou porovnávány s administrativními údaji ministerstva financí. **Výdajová metoda** výpočtu je sestavována nezávisle na výrobní a důchodové metodě. Při sestavování HDP se zde používají ukazatelé výdajů na konečnou spotřebu, tvorby hrubého fixního kapitálu, čistého pořízení ceností, změny zásob, dovozu a vývozu. (Popis výpočtu NHD, 2019)

3.3.2 Čistý disponibilní důchod

Souhrnným ukazatelem, který zahrnuje všechny příjmy domácností, minus daně z příjmů a placené úroky, je čistý disponibilní důchod. Jednoduše popisuje ukazatel čistého disponibilního důchodu článek v magazínu „Statistika&my“. (Kermiet) Jedná se o důchod, který domácnost může přímo využít k nákupu zboží a služeb, nebo si ho může ponechat ve formě úspor. Kromě příjmů z práce, které tvoří největší část celkových příjmů (68 %), mají české domácnosti i jiné příjmy, jako jsou penze (18 %), sociální dávky (9 %), příjmy z dividend a úroků. Údaje jsou uvedeny za rok 2015.

3.3.3 Obecná míra nezaměstnanosti

Obecná míra nezaměstnanosti se počítá na základě Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS), které se provádí kontinuálně v náhodně vybraném vzorku domácností a je zaměřené na zjišťování ekonomického postavení obyvatelstva na území celé České republiky. Rozsah šetření a ukazatele zaměstnanosti a nezaměstnanosti plně odpovídají definicím Mezinárodní organizace práce (ILO) a metodickým doporučením Eurostatu. Výsledky VŠPS jsou publikovány podle bydliště respondentů, což zajišťuje srovnatelnost s metodikou EU-SILC v krajském srovnání životních podmínek obyvatel.

Obečná míra nezaměstnanosti vyjadřuje podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle (v procentech), kde číselník i jmenovatel jsou ukazatele konstruované podle mezinárodních definic a doporučení aplikovaných ve VŠPS. (Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS - Metodika)

4 Vlastní práce

4.1 Výběr ukazatelů životních podmínek

Výsledky statistického šetření EU-SILC zpracovány Českým statistickým úřadem na krajské úrovni obsahují přes dvě stovky ukazatelů, které ne vždy zásadně ukazují na míru životní úrovně. Část výsledků hodnotí subjektivní názory obyvatel v krajích ČR, ostatní ukazatele jsou vyhodnoceny objektivně.

Pro užší výběr ve vlastní práci byly ukazatele vybrány nejdříve expertním výběrem. Byly zvoleny ty otázky, které nejkvalitněji zhodnocují životní úroveň obyvatel z expertního pohledu krajského garanta šetření EU-SILC. Vybráno bylo devět objektivních a osm subjektivních otázek. Poté bylo statistickým výběrem pomocí korelační analýzy a variačních koeficientů zhodnoceno, které ukazatele jsou nejvíce variabilní a nejlépe tak ukazují odlišnosti, a jak spolu navzájem korelují. Byl tedy využit Pearsonův korelační koeficient, který i přes některé své nedostatky zůstává nejdůležitější mírou síly vztahu dvou náhodných spojitých proměnných X a Y . (Hendl, 2012) Z ukazatelů byl vyřazen ukazatel nákladů na bydlení z čistých příjmů v %, jehož variační koeficient byl pouhých 12,44 % a vykazoval korelační koeficient hodnoty nad r 0,8 se dvěma dalšími ukazateli, ukazatele kriminality v okolí a pořízení automobilu. Naopak ukazatel hodnotící přístup domácností k internetu z hlediska korelačního koeficientu nepřesahoval hodnotu r 0,8 z žádným jiným vybraným ukazatelem, a byl nejvíce variabilní ze všech ukazatelů, konkrétně ze 70,11 %. Ze sedmnácti ukazatelů bylo výše uvedeným způsobem vyřazeno pět ukazatelů. Ve výsledném výběru bylo vybráno šest objektivních a šest subjektivních ukazatelů. Nutno uvést, že pro účel výzkumu byl upřednostněn zejména expertní výběr oproti statistickému výběru. Nadřazení expertnímu výběru se nejvíce odráží na ukazateli celkových příjmů domácností za rok, který sice statisticky vykazuje korelaci s náklady na bydlení za měsíc r 0,85, a variační koeficient pouhých 9,15 %, ale z hlediska expertního pohledu je ukazatel příjmů domácností stěžejní pro výsledky hodnocení životních podmínek, kterými se primárně celé šetření zabývá. Podrobné výsledky variačních koeficientů a korelačních koeficientů jsou uvedeny v přílohách. (Příloha A a B).

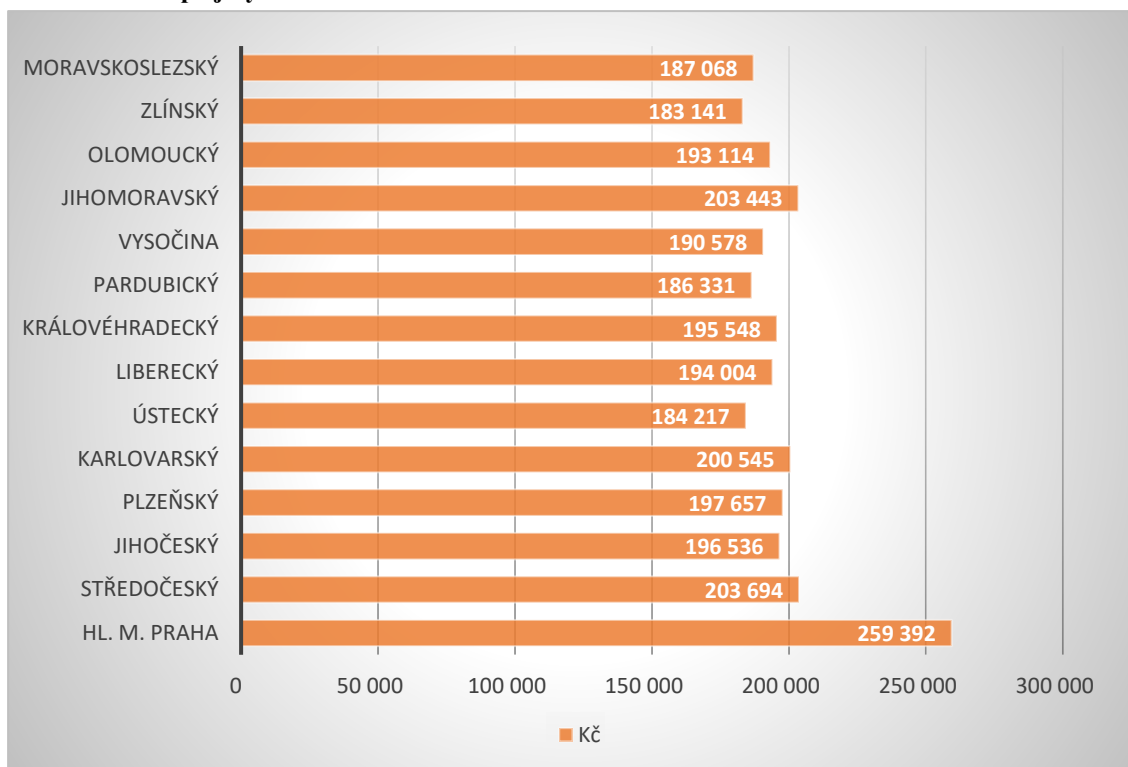
4.2 Popis jednotlivých ukazatelů životních podmínek

Pro účel výzkumné části následující kapitoly popisují nejdříve vybrané objektivní, a poté subjektivní ukazatele životních podmínek z celoevropského šetření EU-SILC. Data v krajském srovnání poskytuje Český statistický úřad každým rokem ve své publikaci „Příjmy a životní podmínky domácností“ za daný rok. Ukazatelé, které byly pro následné krajské srovnání vybrány, budou popsány a graficky znázorněny z vývojového hlediska posledních deseti let - 2009, 2012, 2015 a 2019, i samostatně za šetřený rok 2019, jelikož výsledky za tento rok budou výstupem pro následné statistické porovnání. Hodnoty všech vybraných ukazatelů jsou součástí příloh práce v tabulkovém zobrazení. (Přílohy C a D)

4.2.1 Čisté příjmy domácností

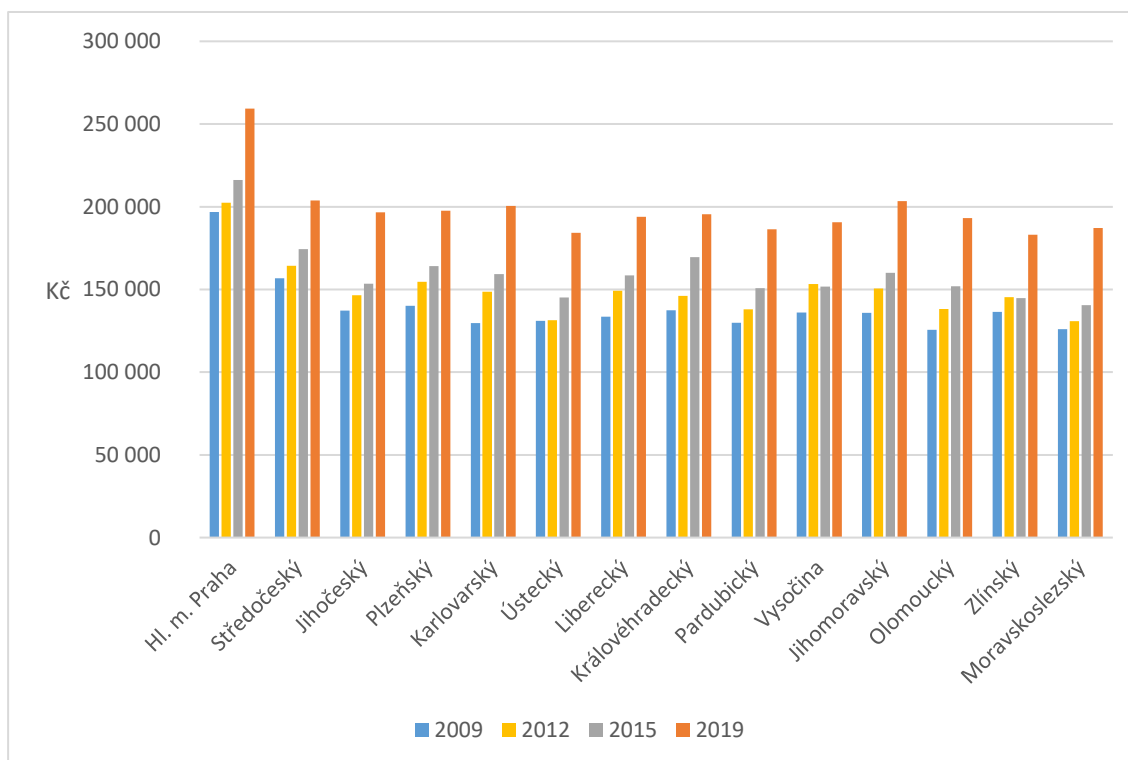
Důležitým objektivním ukazatelem životních podmínek domácností je nepochybně ukazatel čistých příjmů, kterým se šetření především zabývá. Z tohoto důvodu byl tento ukazatel vybrán bez ohledu na negativní výsledky variačního a korelačního koeficientu ve statistickém výběru. Otázky na příjmy patří v každém statistickém šetření v terénu k problematickým a citlivým otázkám, jsou však zcela klíčové, a bez nich se hodnocení životních podmínek domácností dle metodiky EU-SILC neobejde. Čistý příjem je hrubá mzda snížená o povinné zdravotní a sociální pojištění a zálohu na daň z příjmů. Údaje o ročních příjmech domácnosti zahrnují všechny příjmy z hlavní i vedlejší činnosti. Roční čisté příjmy domácností jsou uvedeny v korunách, zhodnoceny pro rok 2019 a zobrazeny na vývojovém grafu od roku 2009. (Obrázek č. 1, Obrázek č. 2)

Obrázek 1 Čisté příjmy domácností 2019

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Obrázek 2 Čisté příjmy domácností ve vybraných letech

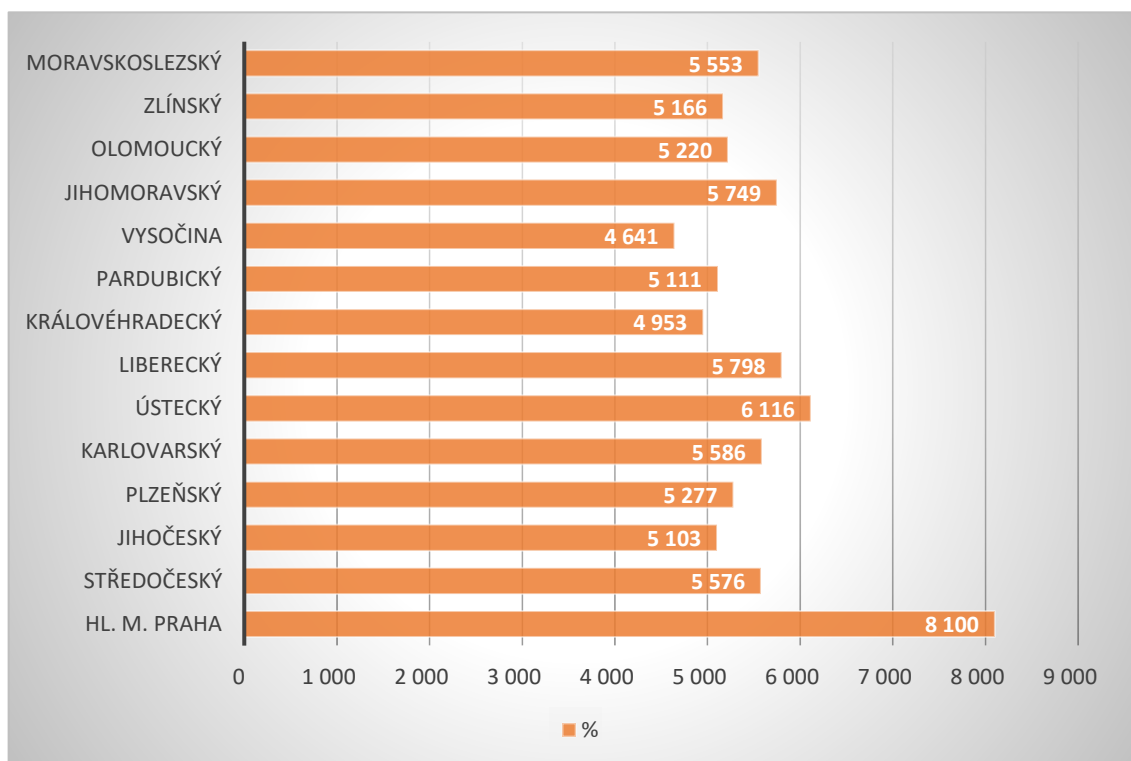
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Z historie deseti let si v čistých příjmech drží roli premianta hlavní město Praha. Příjmy jedné domácnosti zde dosáhly v roce 2019 v průměru 259 392 Kč ročně, což značí exponenciální růst. Vyšších příjmů dosahují domácnosti též ve Středočeském, Jihomoravském a Karlovarském kraji. Naopak nejnižšími čistými příjmy disponují obyvatelé Zlínského, Ústeckého a Pardubického kraje. Rozdíl mezi příjmy domácnosti v hlavním městě a Zlínského kraje, tedy nejvyšším a nejnižším příjmem je 76 251 Kč ročně.

4.2.2 Náklady na bydlení

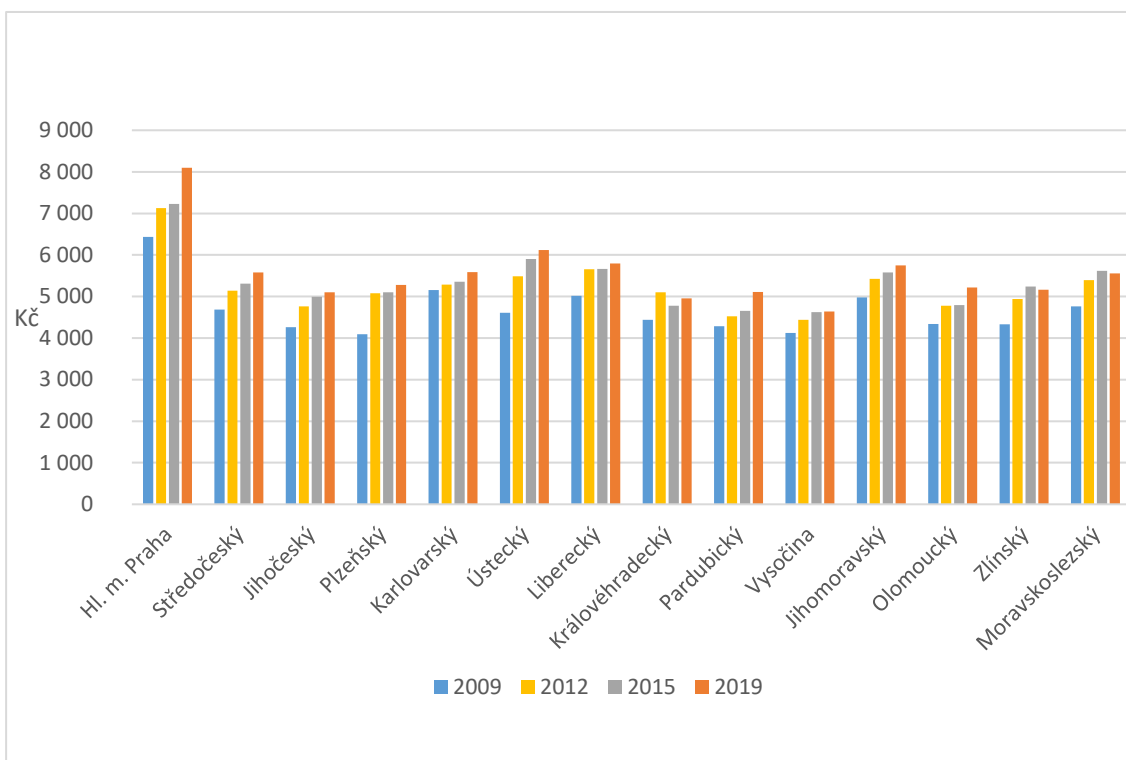
Údaje průměrných měsíčních nákladů na bydlení jedné domácnosti v korunách zahrnují nájemné, úhradu za užívání bytu, elektřinu, plyn, teplo a teplou vodu, vodné a stočné, tuhá a tekutá paliva, případně ostatní služby např. fond oprav, společné služby pro celý dům apod. Výsledky v jednotlivých krajích v roce 2019 a průřezový vývoj let 2009, 2012 a 2015 zachycují následující grafy. (Obrázek č. 3, Obrázek č. 4)

Obrázek 3 Náklady na bydlení 2019

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Obrázek 4 Náklady na bydlení ve vybraných letech

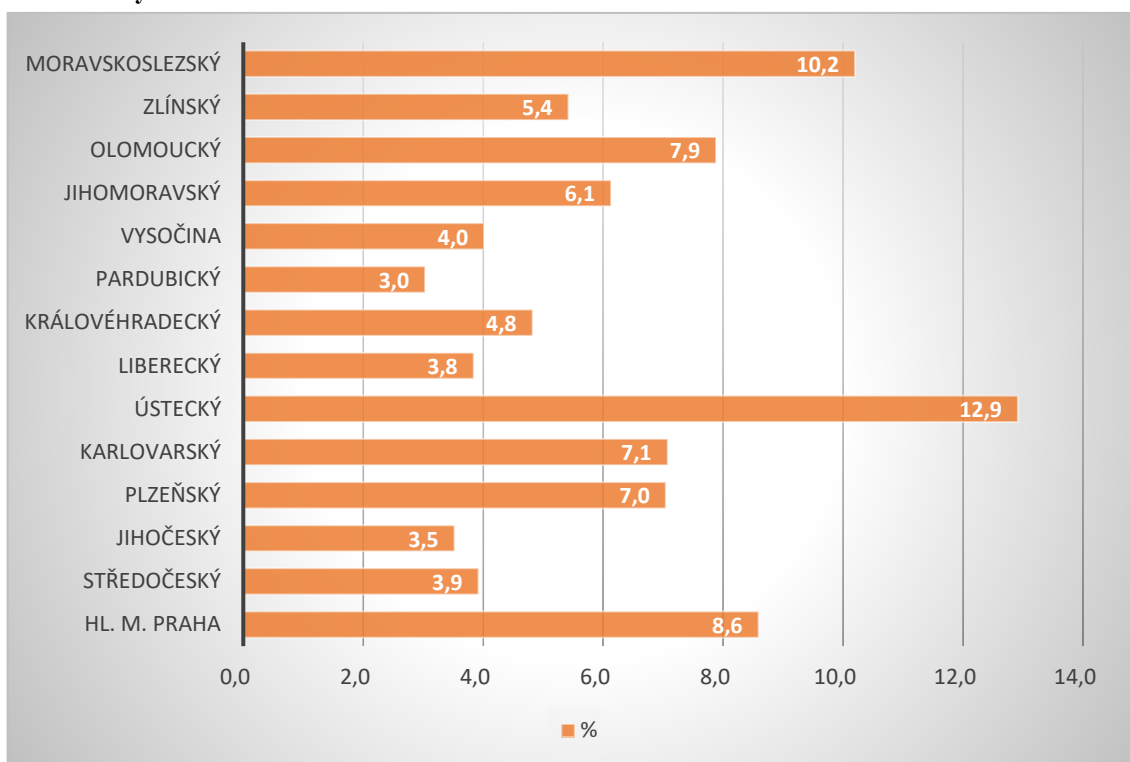
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Náklady na bydlení stále stoupají, nicméně pozvolna. Nejvyššími náklady na bydlení jsou zatíženi obyvatelé hlavního města Prahy, dále pak Ústeckého, Libereckého a Jihomoravského kraje. Naopak nejnižší náklady na bydlení dle výsledků šetření vykazují Vysočina a Královéhradecký kraj.

4.2.3 Vybavenost domácnosti: bez osobního automobilu

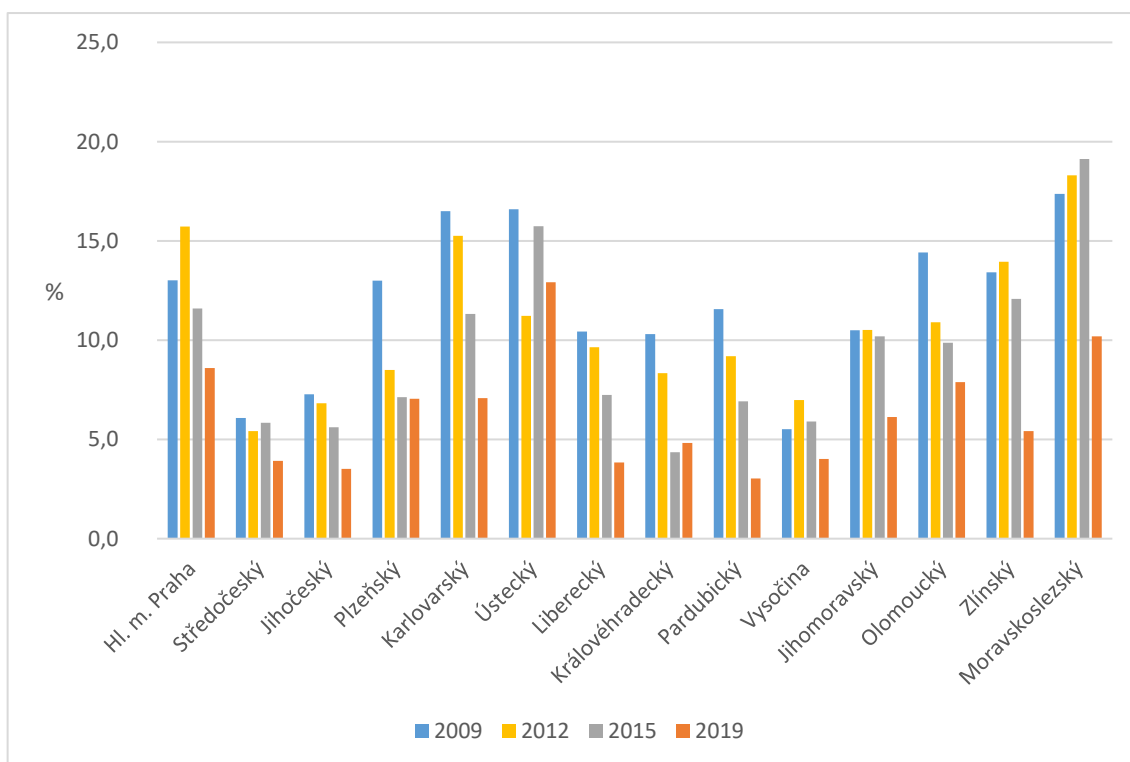
Následující ukazatel řadící se do objektivních pohledů na životní úroveň, vyjadřuje podíl z celkového počtu domácností, které by chtěly vlastnit automobil, ale nemohou si ho z finančních důvodů dovolit. (Obrázek č. 5, Obrázek č. 6)

Obrázek 5 Vybavenost: bez osobního automobilu 2019

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Obrázek 6 Vybavenost: bez osobního automobilu ve vybraných letech

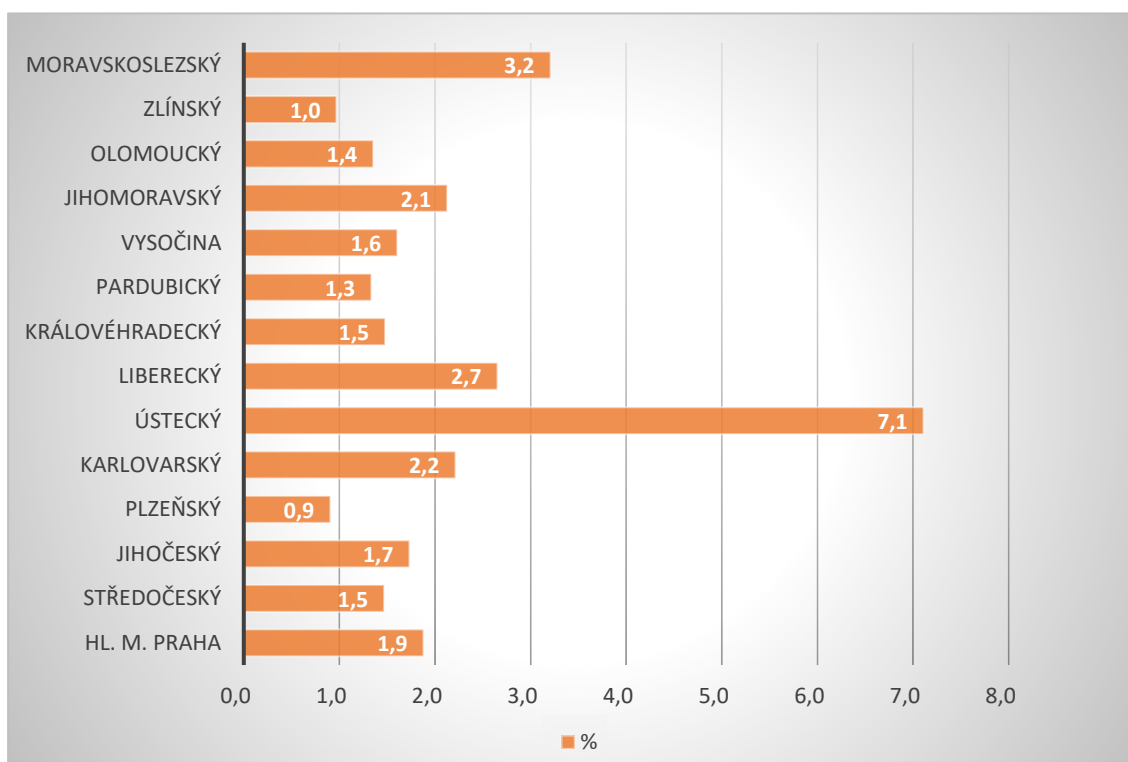
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Téměř 13 % domácností v Ústeckém kraji by si chtělo pořídit osobní automobil, ale bohužel na něj nemá dostatek financí. Druhým nejhorším krajem v tomto ukazateli je kraj Moravskoslezský (10,2 %), a zajímavé je, že na třetím místě je Praha (8,6 %). Jak ukazuje vývoj, procento domácností, kteří mají touhu vlastnit automobil, ale nemá na něj prostředky, se zmenšuje, a to ve všech krajích. Nutno upozornit, že vlastnit automobil, je v dnešní době poněkud běžná záležitost, nemálo domácností vlastní i několik automobilů.

4.2.4 Vybavenost domácnosti: bez přístupu k internetu

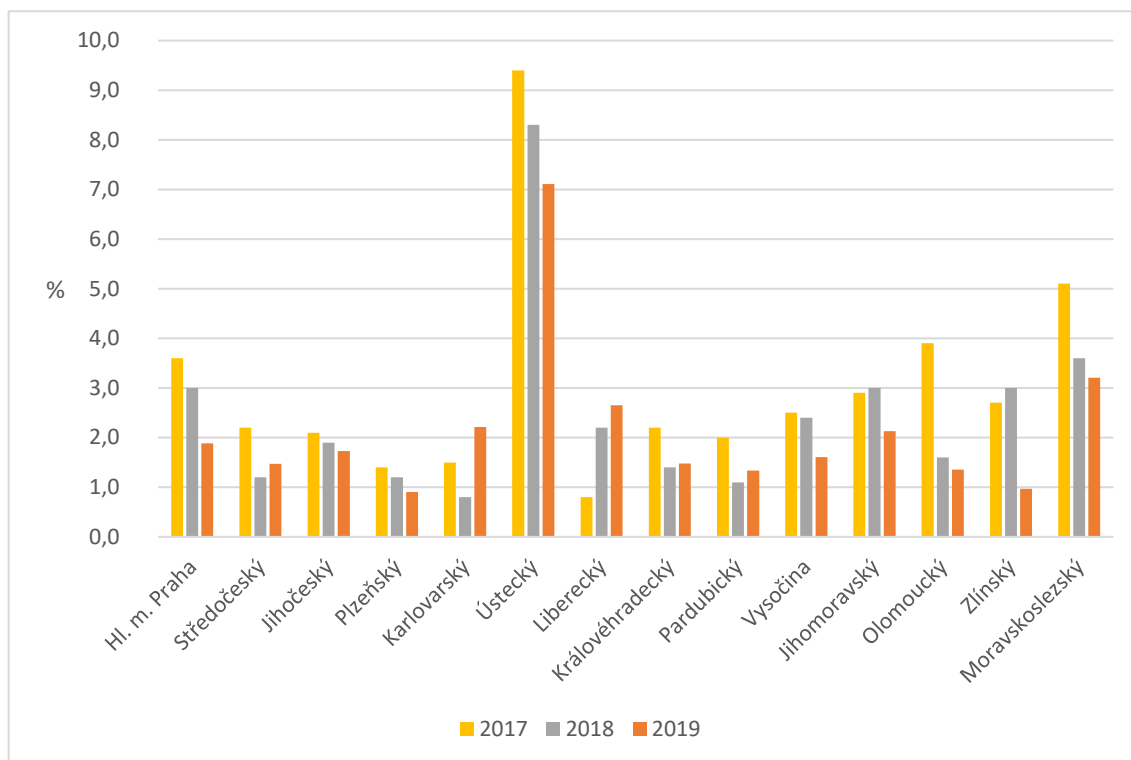
Přístup k internetu je v dnešní době jistě životním standardem. Tento ukazatel demonstruje, kolik procent domácností nemá přístup k internetu, i když by ho chtěly, případně ho potřebují, ale nemohou si jej dovolit. Tato otázka byla do šetření EU-SILC zařazena až v roce 2017, vývojový graf je tedy zhotoven za poslední tři roky. (Obrázek č. 7, Obrázek č. 8)

Obrázek 7 Vybavenost: bez přístupu k internetu 2019

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Obrázek 8 Vybavenost: bez přístupu k internetu ve vybraných letech

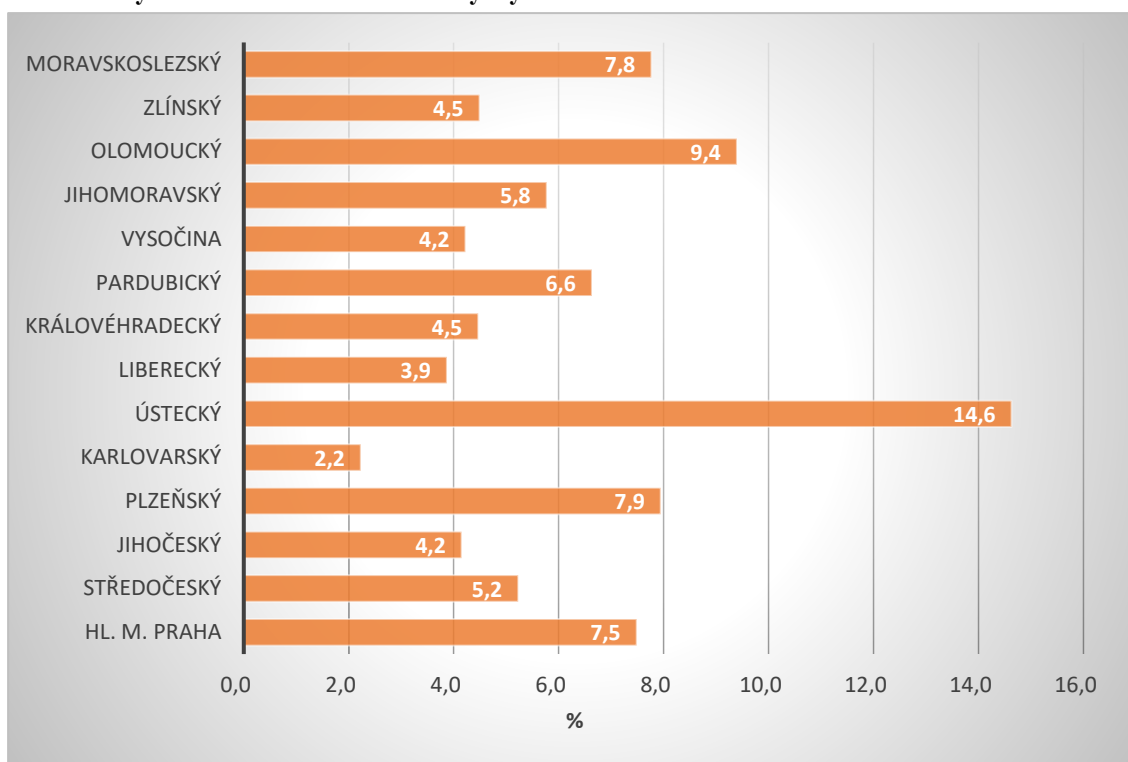
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Z pohledu dat se nejhorsím v této otázce stává kraj Ústecký, 7 % obyvatel nemá přístup k internetu, i když by ho chtěla, ale nemůže si ho dovolit. Za ním pak následují kraj Moravskoslezský a Liberecký. Z vývojového hlediska je zajímavý právě Liberecký kraj, který se spolu s Karlovarským krajem zhoršuje, v roce 2017 si nemohlo dovolit internet 0,8 % domácností v Libereckém kraji, a v roce 2019 již 2,7 %. V ostatních krajích procenta naopak klesají.

4.2.5 Vybavenost domácností: bez myčky nádobí

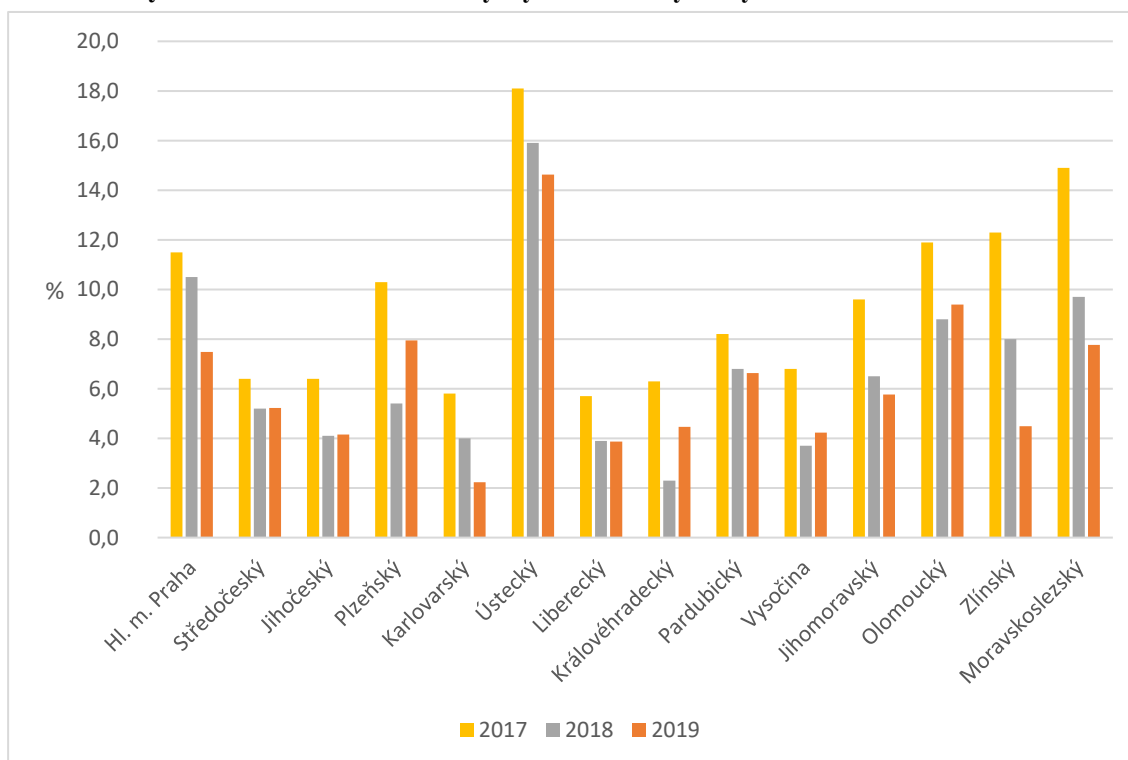
Myčka nádobí se v posledních letech stala standardním vybavením domácností, proto se na ní ptá od roku 2017 i šetření EU-SILC. Ukazatel demonstruje, kolik procent domácností si přeje myčku nádobí vlastnit, ale nemohou si jí z finančních důvodů dovolit. Následující grafy opět zachycují vývojové výsledky a šetřený rok 2019. (Obrázek č. 9, Obrázek č. 10)

Obrázek 9 Vybavenost domácnosti: bez myčky nádobí 2019

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Obrázek 10 Vybavenost domácnosti: bez myčky nádobí ve vybraných letech

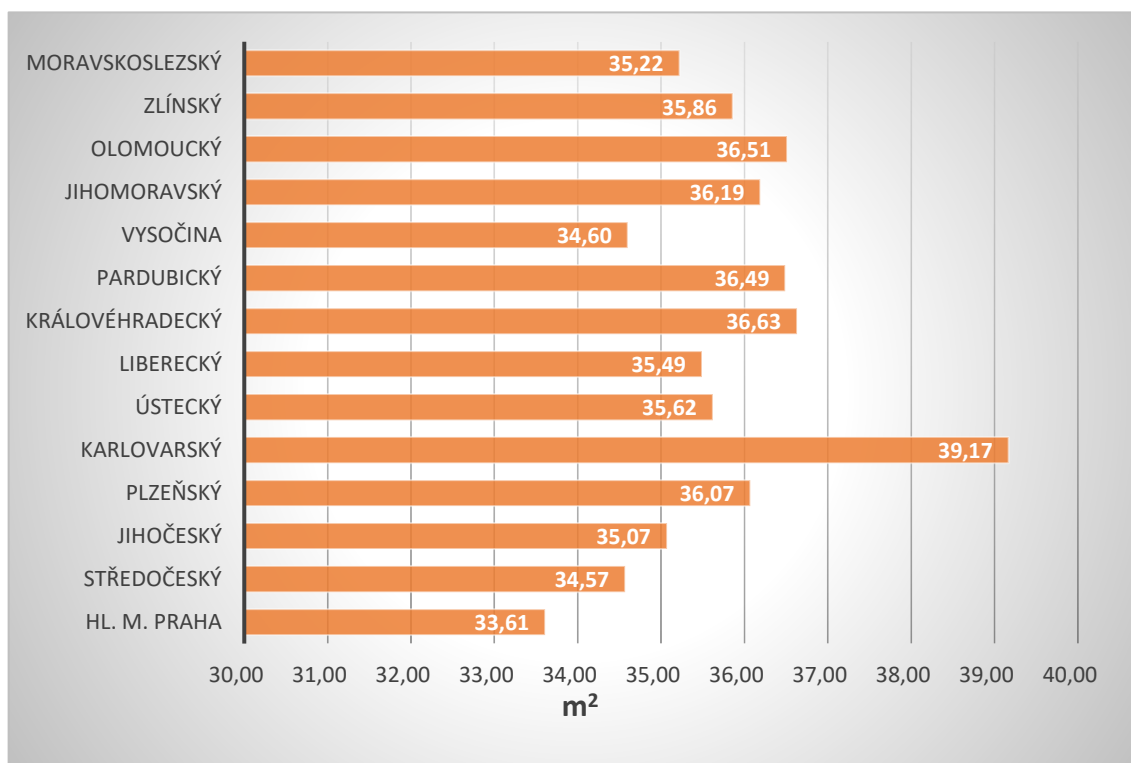
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Zcela nejhůře je na tom Ústecký kraj, kde 14,6 % domácností nevlastní myčku nádobí, jelikož si jí nemohou dovolit zakoupit. Poté následuje Olomoucký kraj, Moravskoslezský kraj a hlavní město Praha. Nejméně se k této otázce vyjadřovaly domácnosti z Karlovarského kraje, pouhých 2,2 %.

4.2.6 Průměrná plocha na osobu

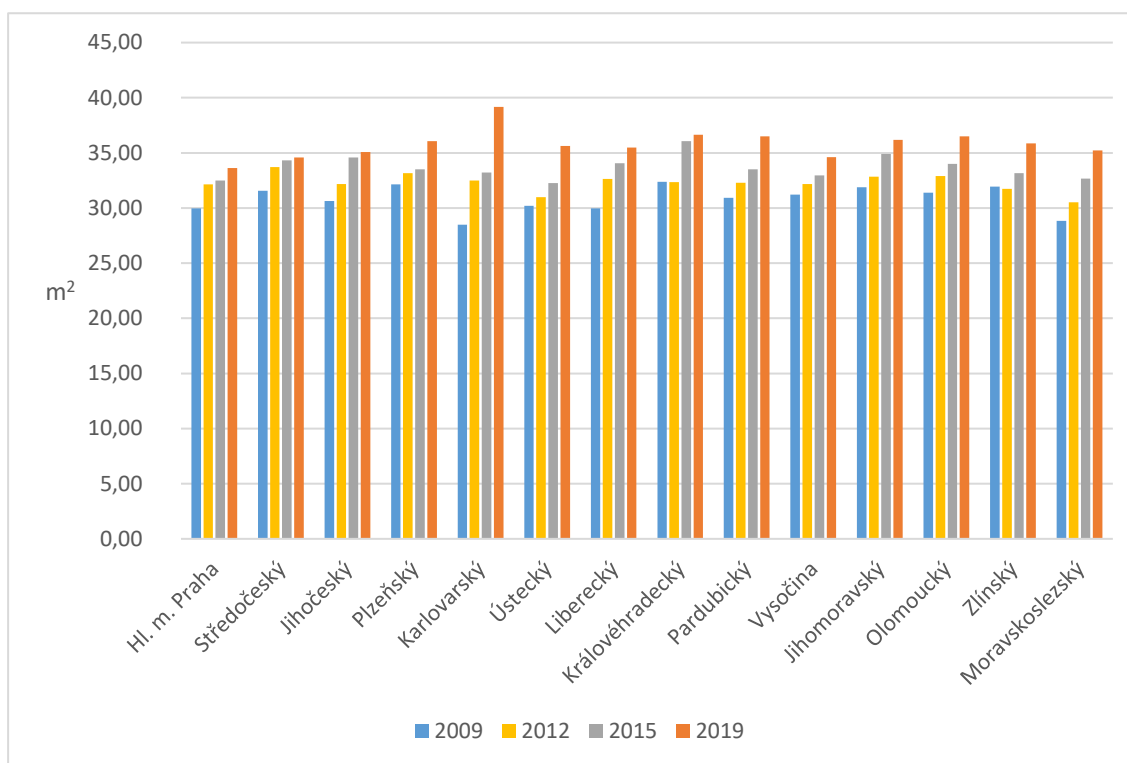
Posledním vybraným objektivním ukazatelem životních podmínek obyvatelstva v krajích ČR je hodnota průměrné plochy bytu na jednu osobu v m². Jedná se o součet ploch všech obytných místností, kuchyně, příslušenství i dalších prostor (předsíň, hala, komora, spíž, koupelna, WC apod.) Do plochy bytu se naopak nezapočítává sklep, balkon, lodžie, půda, terasa, garáž, schodiště a jiné prostory nesloužící bezprostředně k bydlení. Pro znázornění výsledků v krajích byl vytvořen graf pro rok 2019 a vývojový sled ukazatele ve vybraných letech. (Obrázek č. 11, Obrázek č. 12)

Obrázek 11 Průměrná plocha na osobu 2019

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Obrázek 12 Průměrná plocha na osobu ve vybraných letech

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

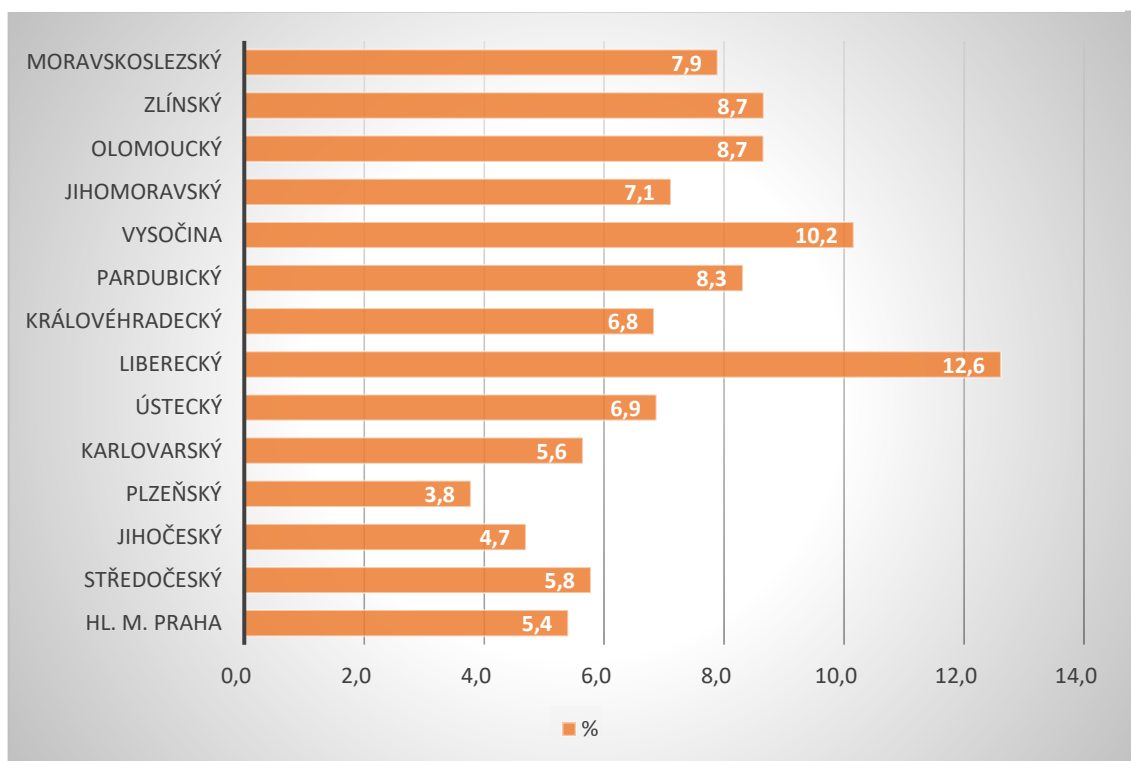
Největší prostorový komfort v domácnostech mají obyvatelé Karlovarského kraje, téměř 40 m² na jednu osobu v domácnosti. Naopak nejhorší místo zaujímá hlavní město Praha, kde jeden obyvatel využívá v průměru 33,61 m² obytné plochy. Z hlediska vývojového trendu, se dá konstatovat, že se ve všech krajích v průběhu deseti let obytná plocha na obyvatele zvětšuje, tudíž se lidem žije komfortněji.

4.2.7 Problémy s bydlením: vlhkost v bytě

Nyní budou popsány ukazatele, které se v šetření Životních podmínek EU-SILC považují za subjektivní. Jde o názory jednotlivých domácností, týkající se především problémů s bydlením. Prvním problémem souvisejícím s bydlením je vlhkost v bytě. Vlhkost bytu může být v této otázce myšlena jak vlhkostí v celém bytě, tak např. vlhkost jen v části bytu, tvoření plísní v rozích apod. Nemusí se zde jednat o konkrétní naměřenou hodnotu vlhkosti, důležitý je osobní názor členů domácnosti. Obrázek č. 13 ukazuje

výsledky šetření v roce 2019, a Obrázek č. 14 demonstruje vývoj ukazatele ve vybraných letech.

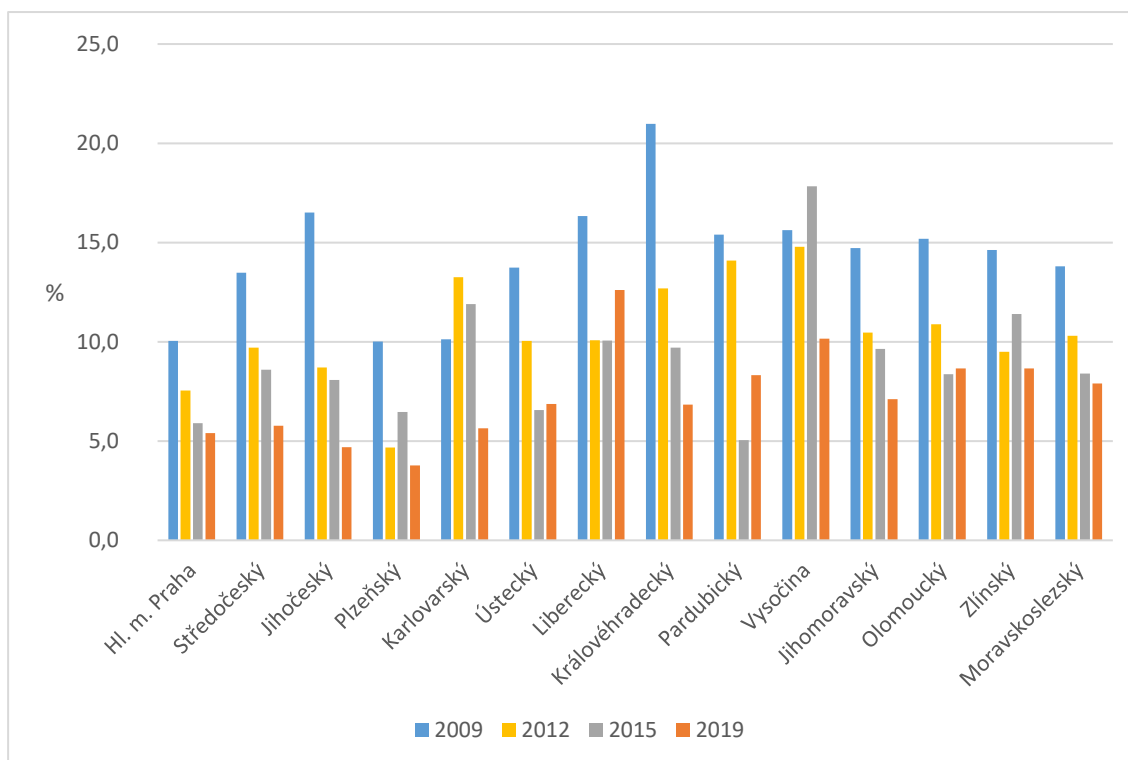
Obrázek 13 Problémy s bydlením: vlhkost v bytě 2019

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Problémy s vlhkostí v bytě se nejvíce vyskytují v Libereckém kraji, udává to 12,6 % domácností. Naopak v Plzeňském kraji pocítuje pouhých 3,8 % domácností problémy s tímto jevem. Vývoj v posledních deseti let je opět příznivý, neustále klesá procento nespokojenosti s vlhkým bytem. Největší skok zaznamenává kraj Královehradecký, kde v roce 2009 udalo nespokojenost přes 20 % domácností, a po deseti letech již jen 5,6 %.

Obrázek 14 Problémy s bydlením: vlhkost v bytě ve vybraných letech

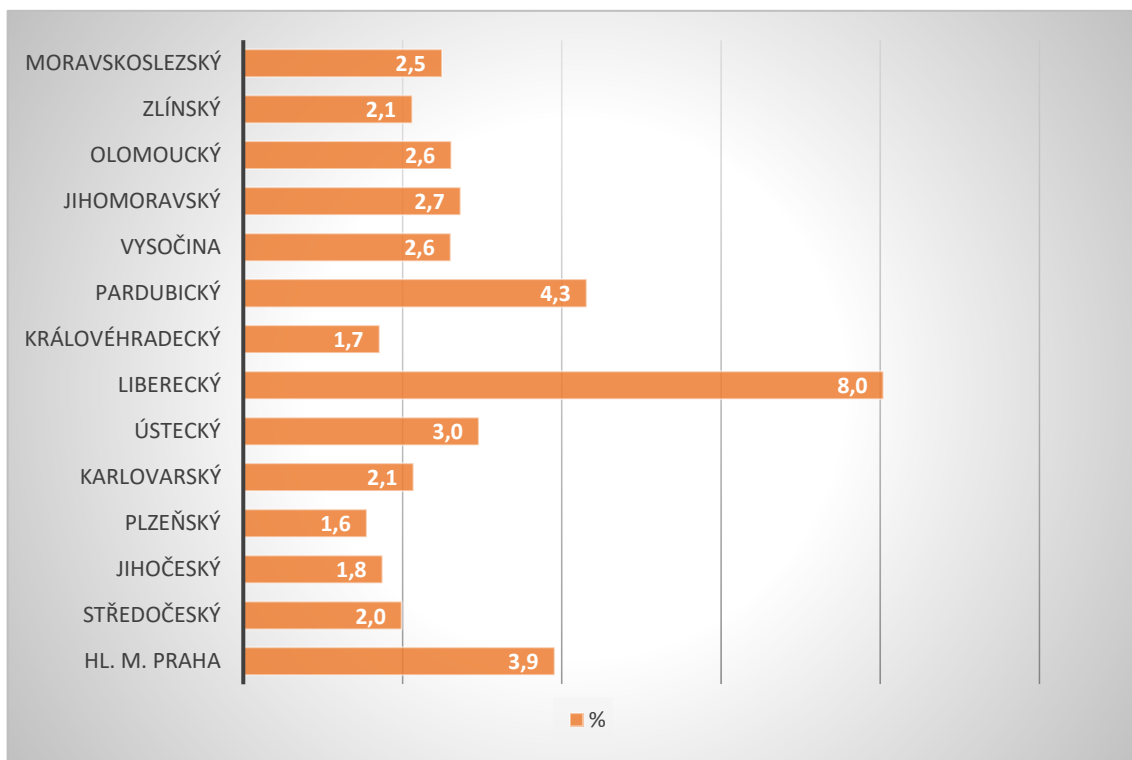

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

4.2.8 Problémy s bydlením: tmavý byt

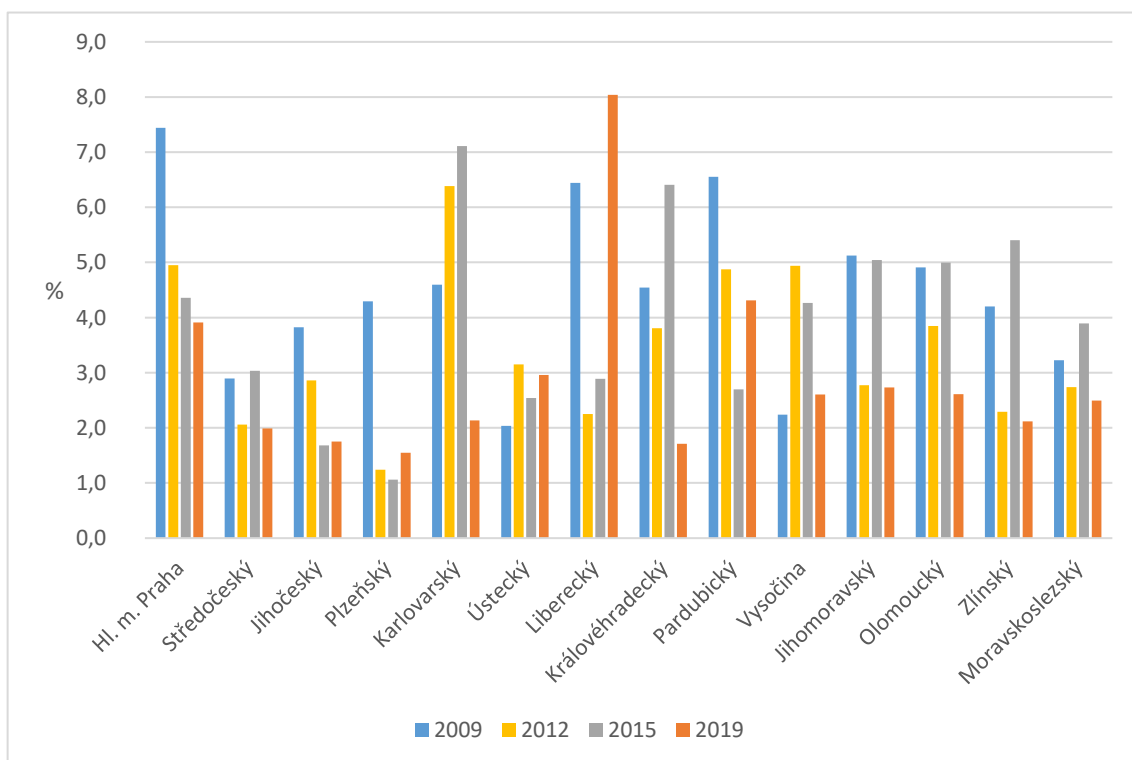
Šetřeným problémem souvisejícím s bydlením, který ukazuje na životní úroveň je tmavý byt. Je dokázané, že nedostatek denního světla v obytném prostoru má negativní důsledky na zdraví, životosprávu, spánek a další ukazatele kvalitních životních podmínek. Za tmavý byt je v tomto šetření považován takový, ve kterém je tmavá většina místností, nemusí být nutně tmavé všechny. Problémy s tmavým bytem jsou znázorněny za rok 2019 v Obrázku č. 15 a vývojově ve vybraných letech na Obrázku č. 16.

Obrázek 15 Problémy s bydlením: tmavý byt 2019

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Obrázek 16 Problémy s bydlením: tmavý byt ve vybraných letech

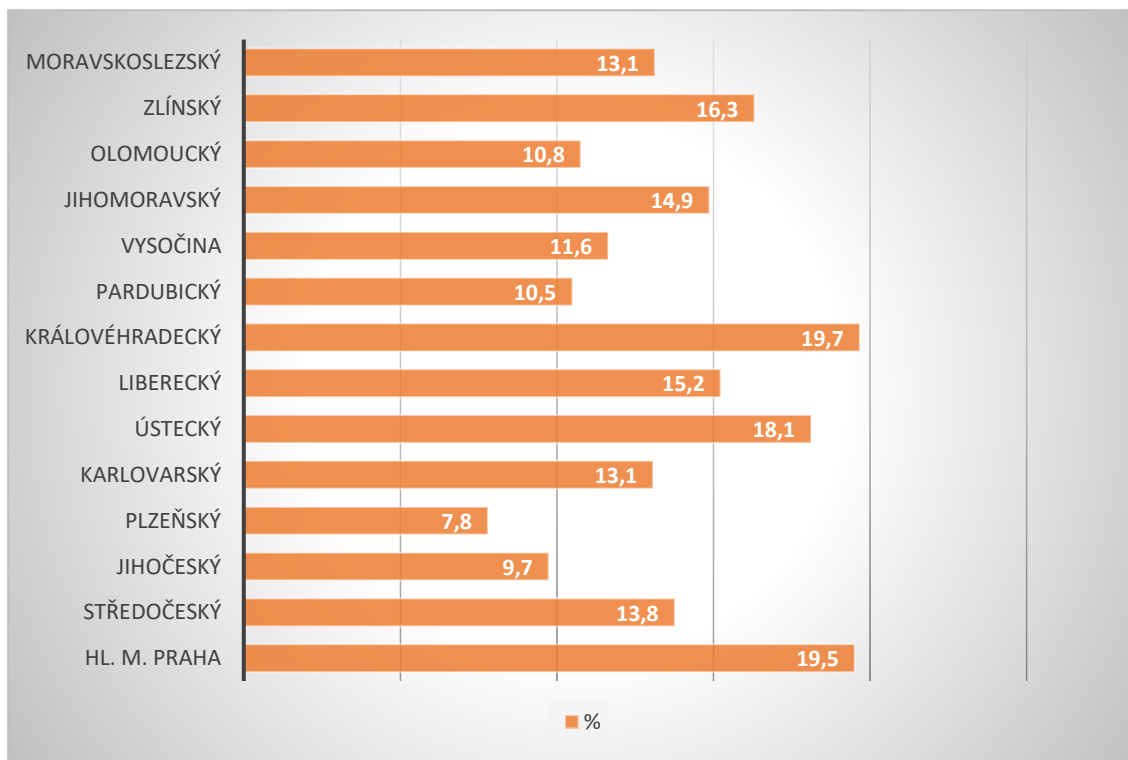
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Problémy s tmavým bytem udávají v nejvyšší míře v Libereckém kraji, celých 8 % domácností. Naopak nejméně pocítují problémy s tmavým bytem v kraji Plzeňském, pouhých 1,6 %. Vývoj v posledních deseti let v některých krajích zaznamenává negativní jev, kdy se zvyšuje počet domácností s nespokojeností v podobě tmavého bytu, konkrétně v Ústeckém, Libereckém kraji a na Vysočině.

4.2.9 Problémy s bydlením: hluk z okolí

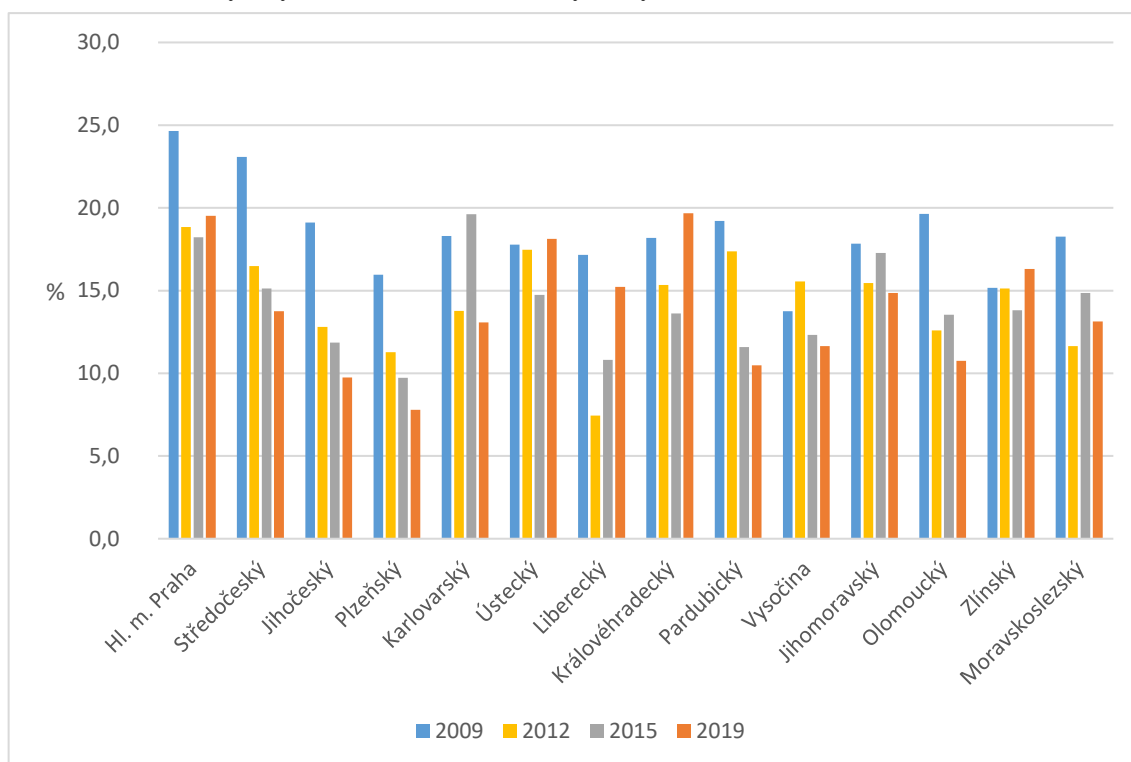
Dalším subjektivním ukazatelem je hluk z okolí bytu či domu, respektive z ulice. Může se jednat o hluk například od přilehlých restauračních zařízení, dopravních prostředků, ale i hluk od továrny či jiného objektu v blízkém okolí. V této otázce je zřejmé, že odráží geografickou strukturu v jednotlivých krajích ČR, kdy v krajích s větší městskou zástavbou obecně vzrůstají problémy s okolím v podobě hluku od přilehlých subjektů, a naopak ve venkovských oblastech zaznamenávají lidé hluku méně. Následující dva grafy opět zobrazují výsledky ukazatele za rok 2019 a vývoj z let 2009, 2012, 2015 a 2019. (Obrázek č. 17, Obrázek č. 18)

Obrázek 17 Problémy s bydlením: hluk z okolí 2019

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Obrázek 18 Problémy s bydlením: hluk z okolí ve vybraných letech

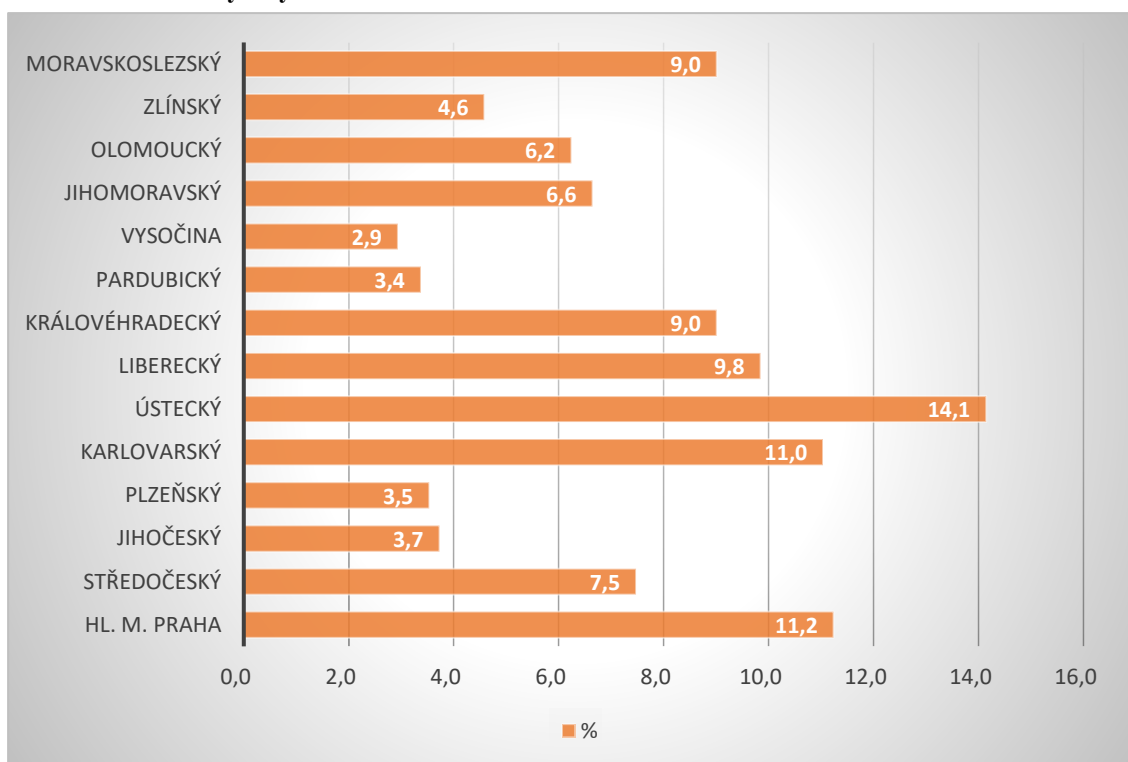
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Nejvíce hluku z okolí pociťují obyvatelé z Královéhradeckého kraje a hlavního města Prahy. Těsně za nimi je kraj Ústecký. Nejméně hluku z okolí je v Plzeňském a Jihočeském kraji. Ve většině krajů se v posledních deseti letech zmínil hluk z okolí. Naopak větší míru hluku pociťují obyvatelé Ústeckého, Libereckého a Královéhradeckého kraje.

4.2.10 Problémy s bydlením: kriminalita a vandalství v okolí

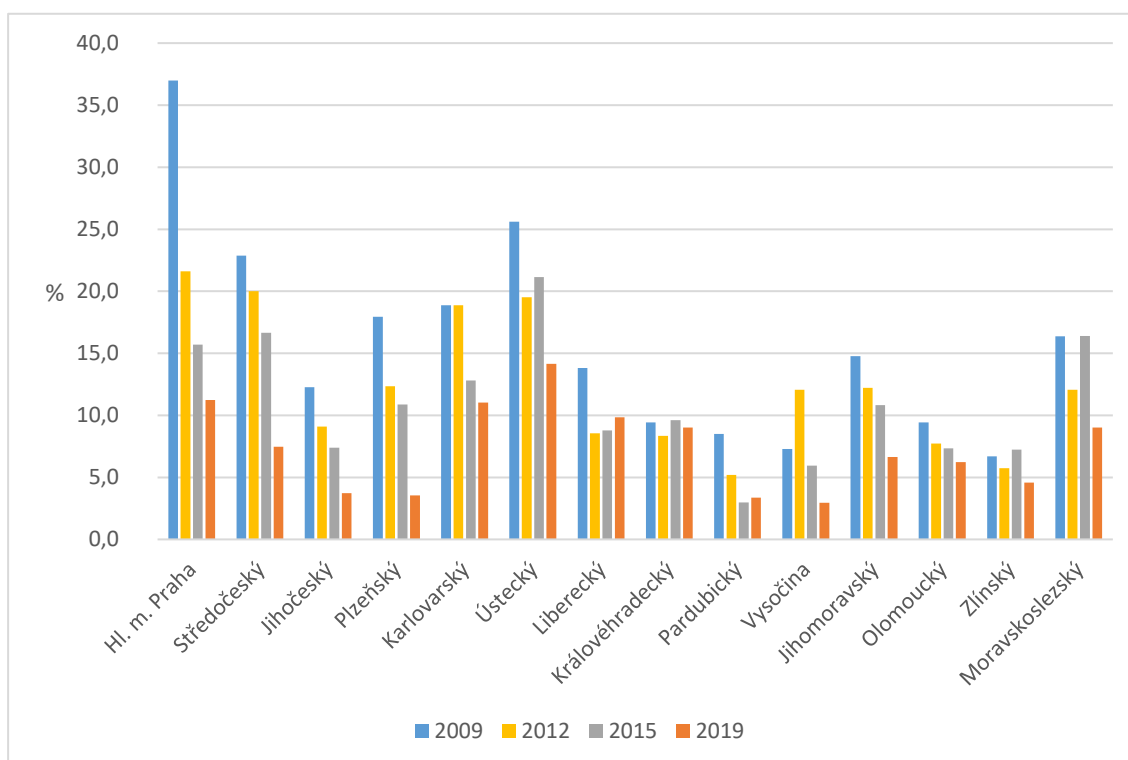
Problémy s kriminalitou a vandalstvím v okolí svého bydliště jsou jistě nepříjemné faktory ovlivňující subjektivní pocit životní pohody každého jedince. Souvisí i s pocitem bezpečí a jistoty, založením rodiny a výchovou potomstva. Přetrvávající problémy s místní kriminalitou mohou být významným podnětem ke stěhování obyvatel do jiných regionů. Jak tento problém pociťují v jednotlivých krajích, a jak se situace vyvíjela, nám ukazují následné grafy. (Obrázek č. 19, Obrázek č. 20)

Obrázek 19 Problémy s bydlením: kriminalita a vandalství v okolí 2019

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Obrázek 20 Problémy s bydlením: kriminalita a vandalství v okolí ve vybraných letech

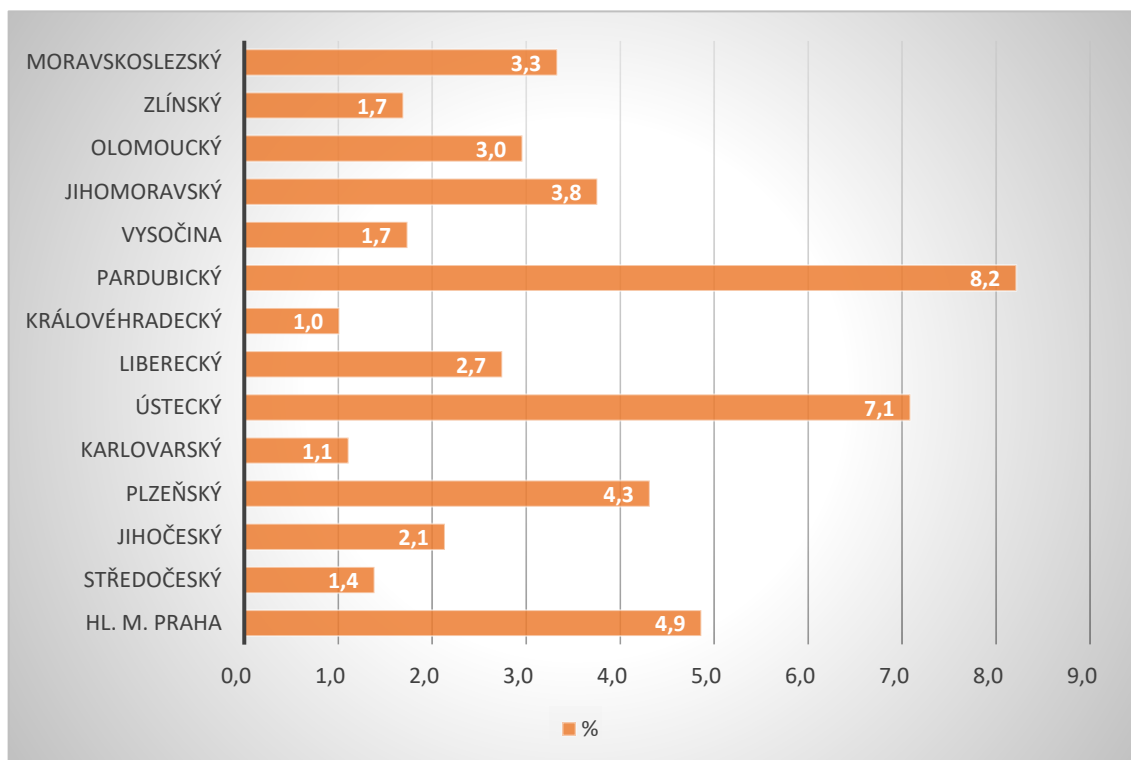
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Nejvíce si na místní kriminalitu a vandalství stěžují obyvatelé Ústeckého kraje (14,1 %), dále pak hlavního města Prahy a Karlovarského kraje. Nejméně naopak zatěžuje obyvatele kraje Vysočina, 2,9 %. Z hlediska vývoje se téměř ve všech krajích situace ohledně kriminality zlepšuje, pouze u Královéhradeckého kraje můžeme pozorovat během deseti let stálý stav.

4.2.11 Vycházení s příjmy s velkými obtížemi

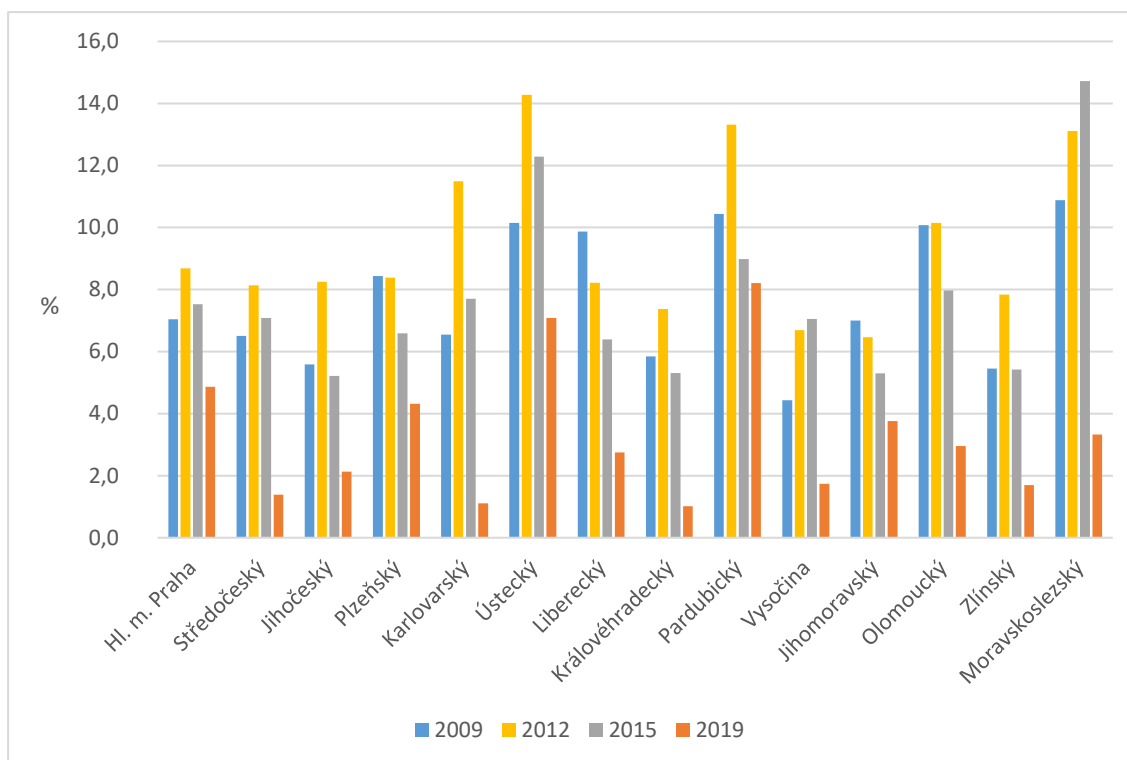
Šetření EU-SILC obsahuje subjektivní otázku, která se váže na odpovědi, zda domácnosti vycházely se svým příjmem s velkými obtížemi, s obtížemi, s menšími obtížemi, docela snadno, snadno či velmi snadno. Pro potřeby této diplomové práce byly sledovány domácnosti, které uvedly, že vycházely se svými příjmy s velkými obtížemi, což svědčí o špatných životních podmínkách obyvatel. Vycházení s příjmy opět demonstrují výsledky za rok 2019 (Obrázek č. 21) a data z minulých vybraných let (Obrázek č. 22).

Obrázek 21 Vycházení s příjmy s velkými obtížemi 2019

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Obrázek 22 Vycházení s příjmy s velkými obtížemi ve vybraných letech

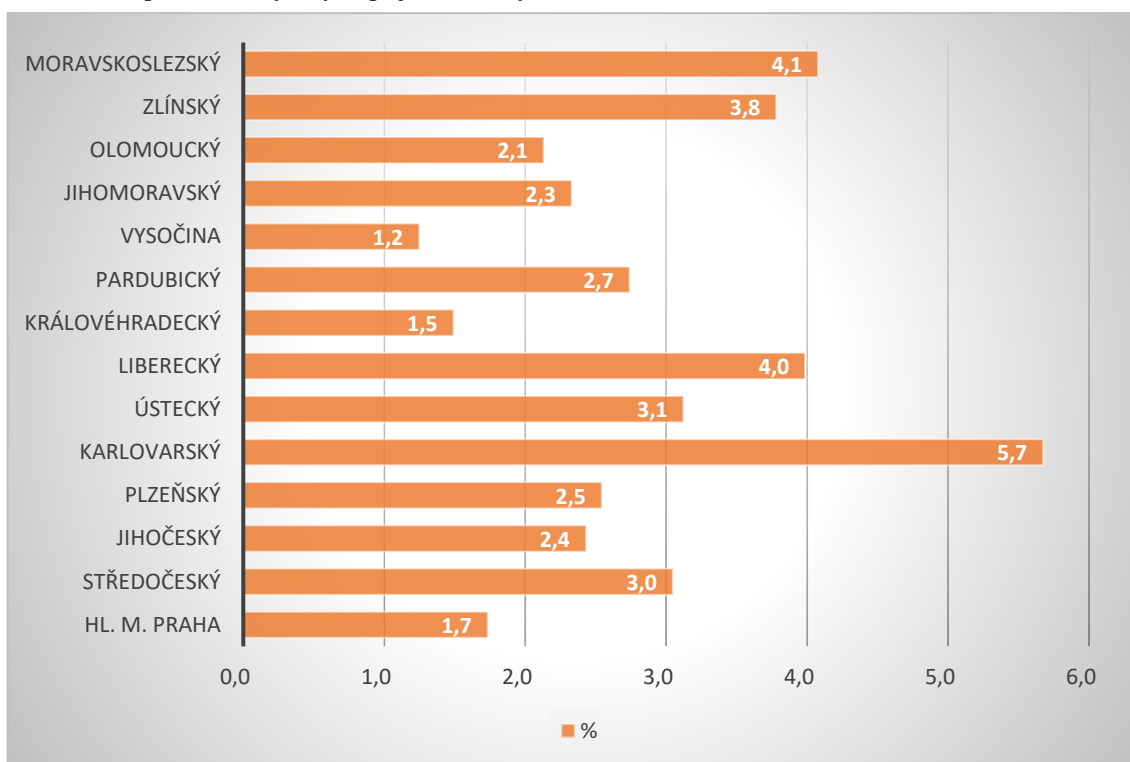
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Nejobtížněji vychází se svými příjmy občané Pardubického kraje, poté Ústeckého kraje. Dlouhodobě jsou na tom hůře také Moravskoslezský a Karlovarský kraj. Nicméně ve všech krajích neschopnost vycházet s příjmy obecně klesá, tedy situace se neustále zlepšuje. Naopak v Královéhradeckém kraji pouhé 1 % obyvatel vychází se svými příjmy s velkými obtížemi.

4.2.12 Splácení nebytových půjček s velkými obtížemi

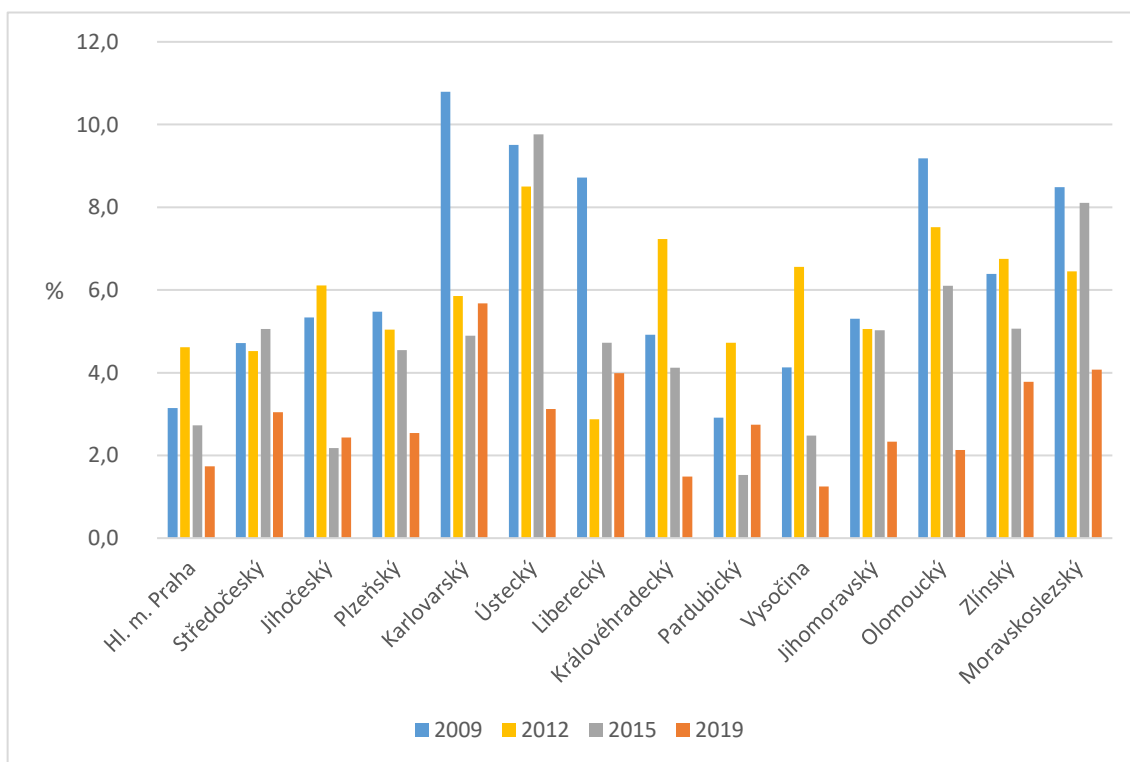
Posledním vybraným subjektivním ukazatelem je míra finančního zatížení domácnosti schopnost splácet nebytové půjčky. V této otázce se respondenti vyjadřují na škále – velká zátěž, určitá zátěž, vůbec žádná zátěž, netýká se (domácnost půjčku nemá). Pro potřeby práce byla hodnocena odpověď, že splácení nebytových půjček je pro domácnost velkou zátěží. Opět byla na škále vybrána ta varianta, která nejvíce vystihuje špatné životní podmínky domácností. První graf znázorňuje velkou zátěž domácností splácet své půjčky za sledovaný rok 2019 (Obrázek č. 23), a druhý graf sleduje ukazatel z vývojového hlediska (Obrázek č. 24).

Obrázek 23 Splácení nebytových půjček s velkými obtížemi 2019

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Obrázek 24 Splácení nebytových půjček s velkými obtížemi ve vybraných letech

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Největší zátěž při splácení nebytových půjček pocítují lidé v Karlovarském kraji (5,7 %), dále pak v kraji Moravskoslezském a Libereckém. Nejméně splácení půjček zatěžuje obyvatele kraje Vysočina (1,2 %).

Všeobecně se z hlediska vývoje vybraných let dá konstatovat, že rok 2015 byl pro obyvatele České republiky nejtěžším obdobím, kdy pocívali horší finanční situaci, než tomu bylo v roce 2012. Naopak ale dle nejnovějších dat, z roku 2019 je znát, že se finanční zátěž na splácení půjček, a tím i vycházení s příjmy zlepšovala.

4.3 Zhodnocení rozdílů životních podmínek obyvatel mezi kraji ČR dle vybraných ukazatelů EU-SILC s využitím souhrnného indikátoru

Cílem práce je zhodnotit rozdílnost životních podmínek obyvatel v krajích ČR ze dvou úhlů pohledů. Objektívni faktory ovlivňující kvalitu života a subjektivní názory obyvatel na jejich životní úroveň. Diference mezi kraji budou vyhodnoceny pomocí souhrnného indikátoru. Hlavsa (2010) ve své disertační práci vybírá vhodné metody konstrukce souhrnného indikátoru, který musí splňovat určité požadavky:

- „způsob výpočtu je jednoduchý a srozumitelný i pro nestatistiky,
- výsledná hodnota indikátoru je snadno interpretovaná,
- indikátor v co největší míře zobrazuje regionální rozdíly,
- je aplikovatelný pro všechny tematické okruhy.“ (Hlavsa, 2010)

Z výše uvedených požadavků je pro účel zhodnocení rozdílů životních podmínek dle šetření EU-SILC vybrána pořadová metoda, kdy se jednotlivým ukazatelům přiřadí příslušná pořadí. Pro účel výzkumu byla zvolena metoda, kde kraj s hodnotou vykazující nejlepší životní podmínky získá pořadové číslo 1, a naopak kraj s nejhůře prokázanou hodnotou životních podmínek získá pořadové číslo 14. Tato metoda je snadno interpretovatelná a srozumitelná. Výsledná data čerpaná z Českého statistického úřadu jsou zpracována v programu Microsoft Excel 365 s využitím funkce RANK.AVG pro efektivní vyhodnocení souhrnného indikátoru pořadovou metodou. Výsledky jsou interpretovány a zhodnoceny

grafickým znázorněním jak mezi subjektivními a objektivními ukazateli zvlášť, tak dohromady jako celek.

4.3.1 Zhodnocení pozice krajů ČR z hlediska objektivních ukazatelů s využitím souhrnného indikátoru

Výsledné hodnocení objektivních ukazatelů s využitím souhrnného indikátoru pořadovou metodou jsou vypočítány v tabulce Microsoft Excel, podrobně přiloženy v Příloze E. V Tabulce č. 1 je uvedeno průměrné pořadí objektivních ukazatelů s výpočtem souhrnného indikátoru pořadí.

Tabulka 1 Průměrné pořadí objektivních ukazatelů a pořadový souhrnný indikátor

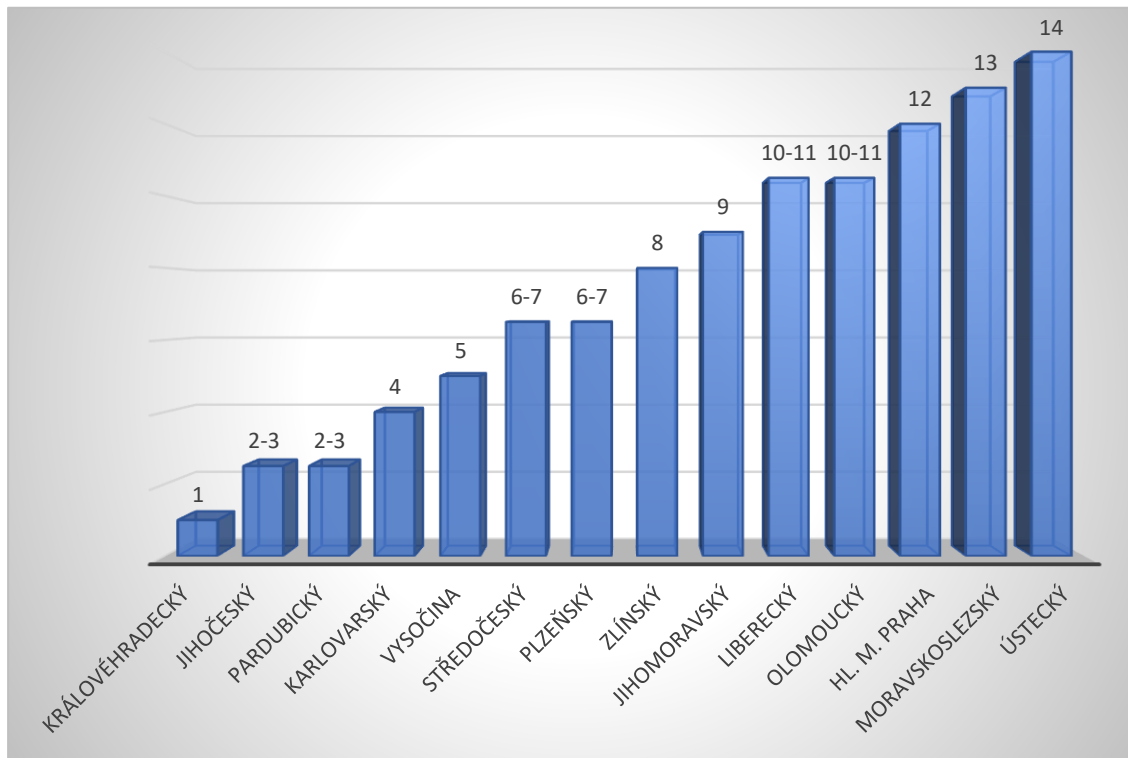
KRAJ	průměr pořadí objektivních ukazatelů	celkové pořadí objektivních ukazatelů – souhrnný indikátor
Královéhradecký	4,667	1
Jihočeský	5,500	2-3
Pardubický	5,500	2-3
Karlovarský	6,167	4
Vysočina	6,500	5
Středočeský	6,667	6-7
Plzeňský	6,667	6-7
Zlínský	6,833	8
Jihomoravský	7,500	9
Liberecký	7,667	10-11
Olomoucký	7,667	10-11
Hl. m. Praha	10,000	12
Moravskoslezský	11,000	13
Ústecký	12,667	14

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Nejlepší životní podmínky z hlediska objektivních ukazatelů mají obyvatelé Královéhradeckého, Jihočeského a Pardubického kraje. Následují je kraje Karlovarský a kraj Vysočina. Plzeňský a Středočeský kraj zastávají pozici šestého a sedmého místa. Naopak nejhorším krajem z hlediska životních podmínek v objektivních ukazatelích se stává kraj Ústecký, k němu se blíží kraj Moravskoslezský a dvanáctou příčku obsazuje hlavní město Praha. V horší polovině se nachází též kraj Liberecký, Olomoucký a Jihomoravský a Zlínský.

Celkové pořadí krajů v ČR interpretuje i následný sloupcový graf. (Obrázek č. 25)

Obrázek 25 Pořadí krajů z hlediska objektivních ukazatelů s využitím souhrnného indikátoru EU-SILC 2019

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

4.3.2 Zhodnocení pozice krajů ČR z hlediska subjektivních ukazatelů s využitím souhrnného indikátoru

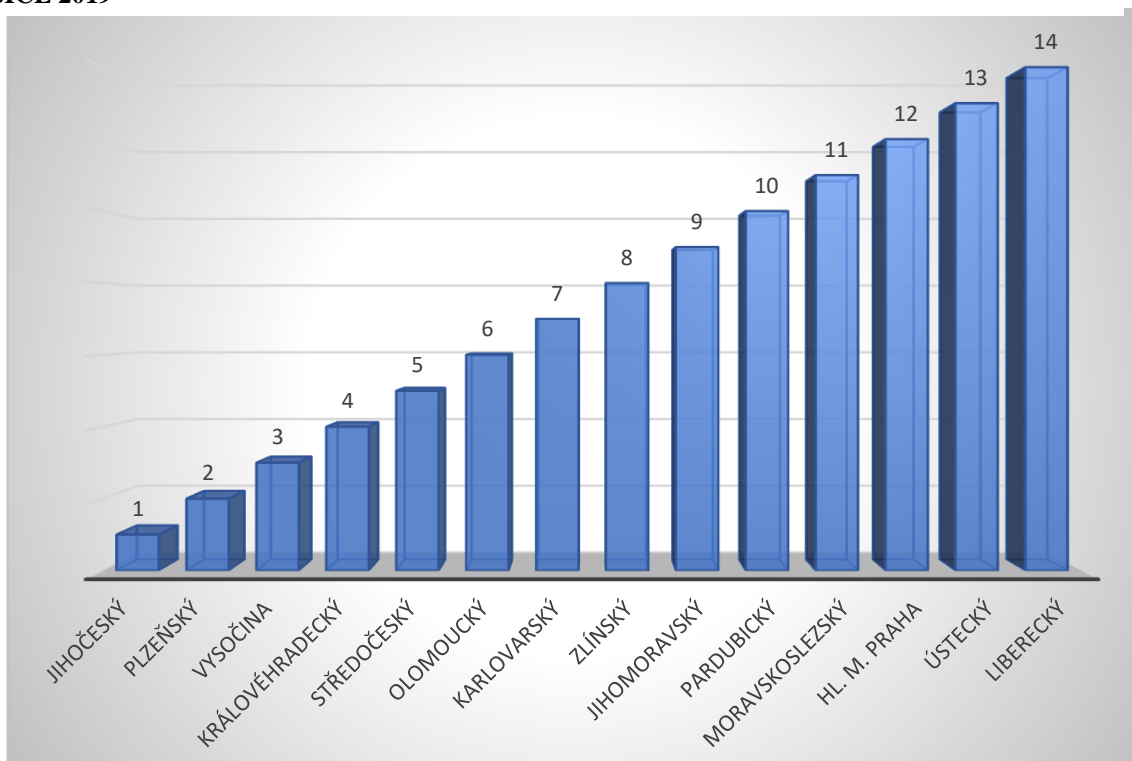
Stejným způsobem, jak u objektivních ukazatelů, bylo vypočítáno celkové pořadí jednotlivých subjektivních ukazatelů pomocí metody pořadí souhrnného indikátoru. Podrobné výpočty zobrazuje tabulka uvedená v Příloze F, výsledky průměrného pořadí interpretuje Tabulka č. 2 a sloupcový graf. (Obrázek č. 26)

Tabulka 2 Průměrné pořadí subjektivních ukazatelů a pořadový souhrnný indikátor

KRAJ	průměr pořadí subjektivních ukazatelů	celkové pořadí subjektivních ukazatelů – souhrnný indikátor
Jihočeský	3,833	1
Plzeňský	4,000	2
Vysočina	5,500	3
Královéhradecký	5,833	4
Středočeský	6,167	5
Olomoucký	7,000	6
Karlovarský	7,333	7
Zlínský	8,000	8
Jihomoravský	8,167	9
Pardubický	8,333	10
Moravskoslezský	9,000	11
Hl. m. Praha	9,333	12
Ústecký	11,167	13
Liberecký	11,333	14

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Obrázek 26 Pořadí krajů z hlediska subjektivních ukazatelů s využitím souhrnného indikátoru EU-SICL 2019

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Z pohledu subjektivních ukazatelů se nejlépe žije lidem v Jihočeském, Plzeňském kraji a v kraji a na Vysočině. Za nimi se od čtvrtého do sedmého místa umístily

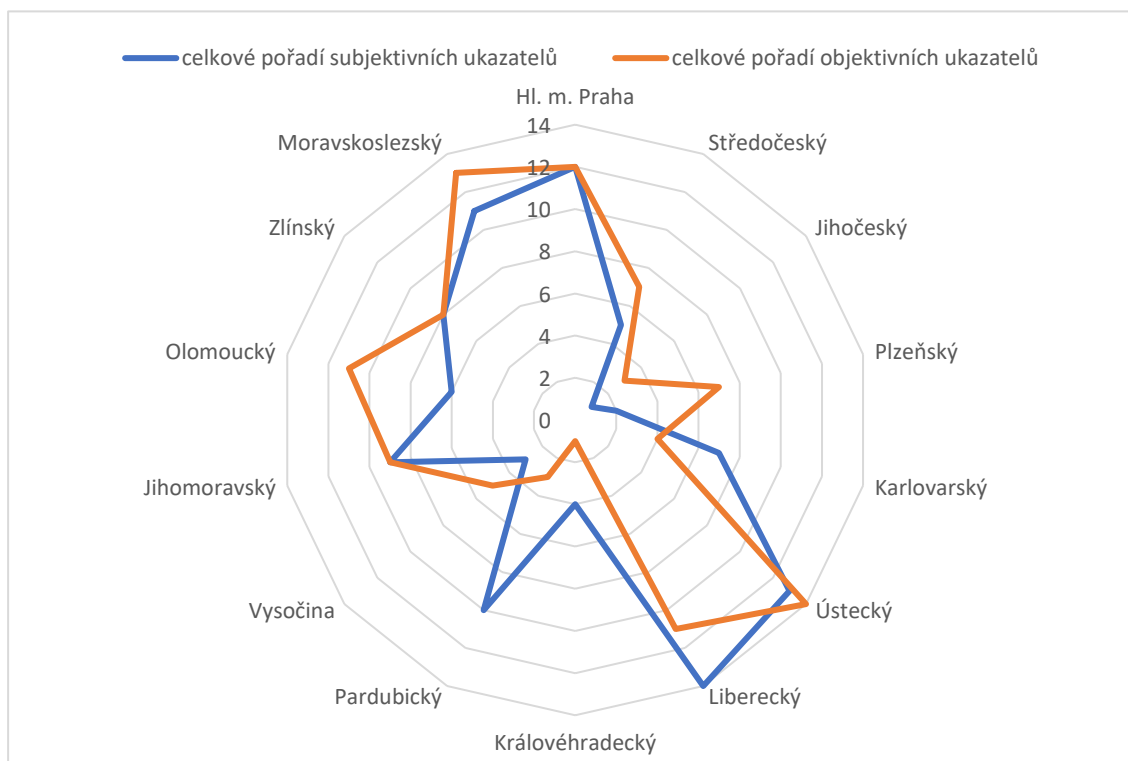
Královehradecký, Středočeský, Olomoucký a Karlovarský kraj. Naopak tři nejhorší kraje, které vykazují nejhorší výsledky v subjektivním pohledu obyvatel jsou kraje Liberecký, Ústecký a hlavní město Praha. Na horší životní podmínky poukazují obyvatelé taky v Moravskoslezském, Pardubickém a Jihomoravském kraji.

Vhodným srovnávacím grafem jsou v další kapitole znázorněné diference mezi hodnocení pořadí subjektivních a objektivních ukazatelů, které vyplynuly z výzkumu.

4.3.3 Porovnání pozice krajů ČR mezi objektivními a subjektivními ukazateli s využitím souhrnného indikátoru

Smyslem práce je ukázat rozdílnost výsledků životních podmínek obyvatel v krajích ČR na jedné straně z hlediska subjektivních názorů obyvatel, a objektivních ukazatelů na straně druhé. Pro porovnání byl použit paprskový graf. (Obrázek č. 27)

Obrázek 27 Porovnání objektivních a subjektivních ukazatelů s využitím souhrnného indikátoru EU-SILC 2019

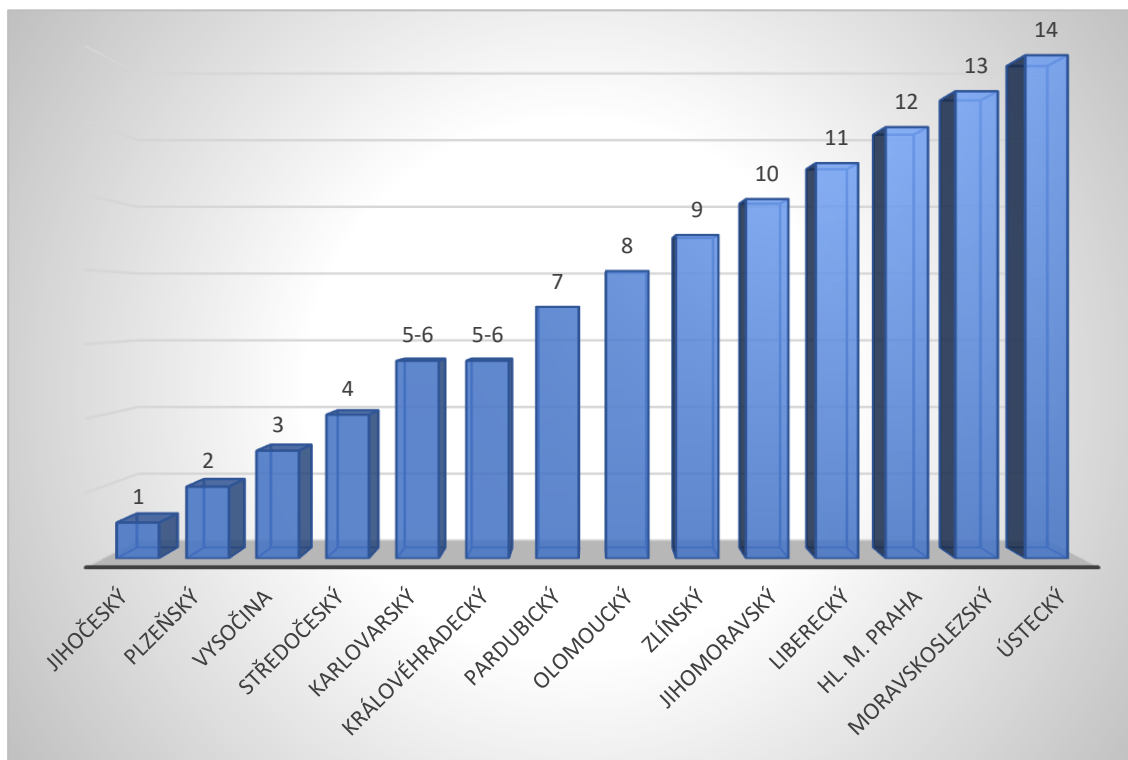

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Mezi výsledky objektivních a subjektivních ukazatelů životních podmínek obyvatel za rok 2019 nejsou extrémní rozdíly, nicméně patrné difference zde můžeme shledat. Největší difference ve výsledných pořadích vykazuje kraj Pardubický, který je v subjektivních faktorech na desátém místě – tedy v horší polovině, kdežto v objektivních ukazatelích je umístěn na druhém až třetím místě, což jsou přední příčky škály hodnocení. Rozdíl mezi výsledky je u tohoto kraje nejvyšší, a to o osm míst. Lidé v tomto kraji disponují nižšími náklady na bydlení, vyššími příjmy, lepší vybaveností domácnosti než ve většině ostatních krajích, nicméně subjektivně mají pocit nespokojenosti se svými životními podmínkami. Mají pocit, že se svými příjmy vycházejí s velkými obtížemi a nejsou spokojeni se svým bytem a okolím. Naopak je tomu u Olomouckého kraje, který se umístil v subjektivních ukazatelích na šestém místě, a v objektivních až na místě jedenáctém, rozdíl o pět příček. I když jejich příjmy nejsou v poměru celé ČR vysoké, náklady na bydlení jsou vyšší, než je tomu u jiných krajů, domácnosti jsou vesměs průměrně spokojeni se svým bydlením, vybavením a okolím bytu a jen 3% obyvatel vychází se svými příjmy obtížně. Podobně jsou na tom obyvatelé Plzeňského kraje, který je v subjektivních ukazatelích na druhém pořadovém místě, a v objektivních až na místě sedmém. Shodných výsledků, a tedy nejvyváženější objektivní a subjektivní ukazatele životních podmínek vykazuje Zlínský kraj, který je v obou případech na průměrném osmém pořadovém místě, dále Jihomoravský kraj na devátém pořadovém místě, a hlavní město Praha je až na dvanáctém místě. Nejhorších výsledků dosahuje kraj Ústecký, na předposledním a posledním místě v obou směrech hodnocení. Lépe je na tom kraj Moravskoslezský a Liberecký. Nejlepšími výsledky se dle tohoto srovnání celkově mohou těšit obyvatelé Jihočeského a Královehradeckého kraje.

Následný graf ukazuje celkové hodnocení všech vybraných ukazatelů EU-SILC dohromady, tedy objektivní i subjektivní ukazatele. (Obrázek č. 28). Tabulka č. 3 přehledně demonstruje průměrný souhrnný indikátor u objektivních a subjektivních ukazatelů, i u všech dohromady a následně hodnotí pořadí jednotlivých krajů ČR. Výpočet průměrného pořadí mezi všemi jednotlivými ukazateli udává dopodrobna tabulka v Příloze G.

Obrázek 28 Pořadí krajů z hlediska všech vybraných ukazatelů s využitím souhrnného indikátoru EU-SILC 2019

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Tabulka 3 Průměrné pořadí všech vybraných ukazatelů a celkový pořadový souhrnný indikátor

KRAJ	průměr pořadí objektivních ukazatelů	průměr pořadí subjektivních ukazatelů	průměr pořadí mezi všemi ukazateli	celkové pořadí mezi kraji
Jihočeský	5,500	3,833	4,667	1
Plzeňský	6,667	4,000	5,333	2
Vysočina	6,500	5,500	6,000	3
Středočeský	6,667	6,167	6,417	4
Karlovarský	6,167	7,333	6,750	5-6
Královéhradecký	4,667	5,833	6,750	5-6
Pardubický	5,500	8,333	6,917	7
Olomoucký	7,667	7,000	7,333	8
Zlínský	6,833	8,000	7,417	9
Jihomoravský	7,500	8,167	7,833	10
Liberecký	7,667	11,333	9,500	11
Hl. m. Praha	10,000	9,333	9,667	12
Moravskoslezský	11,000	9,000	10,000	13
Ústecký	12,667	11,167	11,917	14

Zdroj: vlastní zpracování

Při zhodnocení životních podmínek u všech vybraných ukazatelích zůstává na prvním místě kraj Jihočeský, jako druhý se umístil kraj Plzeňský a třetí pozici obhájil kraj Vysočina, což odpovídá výsledkům subjektivních ukazatelů. Naopak celkově nejhorsími kraji z hlediska životní úrovně se stávají Ústecký a Moravskoslezský kraj a hlavní město Praha, které se vyskytují na posledních pozicích v subjektivních i objektivních ukazatelích. Souhrnným indikátorem pořadové metody byly ze všech vybraných ukazatelů šetření EU-SILC v této diplomové práci zhodnoceny životní podmínky obyvatel v krajích vzestupně od nejlepšího k nejhorsímu.

Statistická data šetření Příjmů a životních podmínek domácností EU-SILC jsou zjišťována od respondentů v jejich domácnosti. Šetření odrážející důvěryhodnost získaných dat přímo z terénu přináší informace, které by stát jinak získat nemohl. Účast v šetření je dobrovolná a probíhá napříč celou ČR ve všech krajích náhodným statistickým výběrem dle přesné metodiky Českého statistického úřadu. Tento pohled na životní podmínky obyvatel v krajích je vhodné v další části diplomové práce zhodnotit a porovnat s jinými srovnatelnými ekonomickými ukazateli. Následující kapitola se bude věnovat všeobecně známým makroekonomickým ukazatelům v regionálním/krajském členění, přičemž při hodnocení a srovnávání zůstane zachována pořadová metoda souhrnného indikátoru.

4.4 Srovnání životních podmínek obyvatel mezi kraji ČR dle vybraných ekonomických ukazatelů s využitím souhrnného indikátoru

Dílčím cílem práce je porovnání pozic jednotlivých krajů ČR s jinými ekonomickými ukazateli. Cílem šetření EU-SILC je hodnocení příjmů a životních podmínek obyvatel, proto je možné porovnat výsledky tohoto šetření s relevantními ekonomickými ukazateli. Pro tento účel byly zvoleny ukazatele národních účtů v regionálním členění z dat Českého statistického úřadu. Pro dílčí cíl práce, srovnání mezi kraji, byly zvoleny ukazatele hrubého domácího produktu na 1 obyvatele, čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele a zaměstnanost. Je nutné uvést, že hlavní cíl práce je zhodnotit životní podmínky obyvatel v krajích ČR, a to výhradně z výsledků šetření EU-SILC. Toto šetření vyjadřuje ekonomické

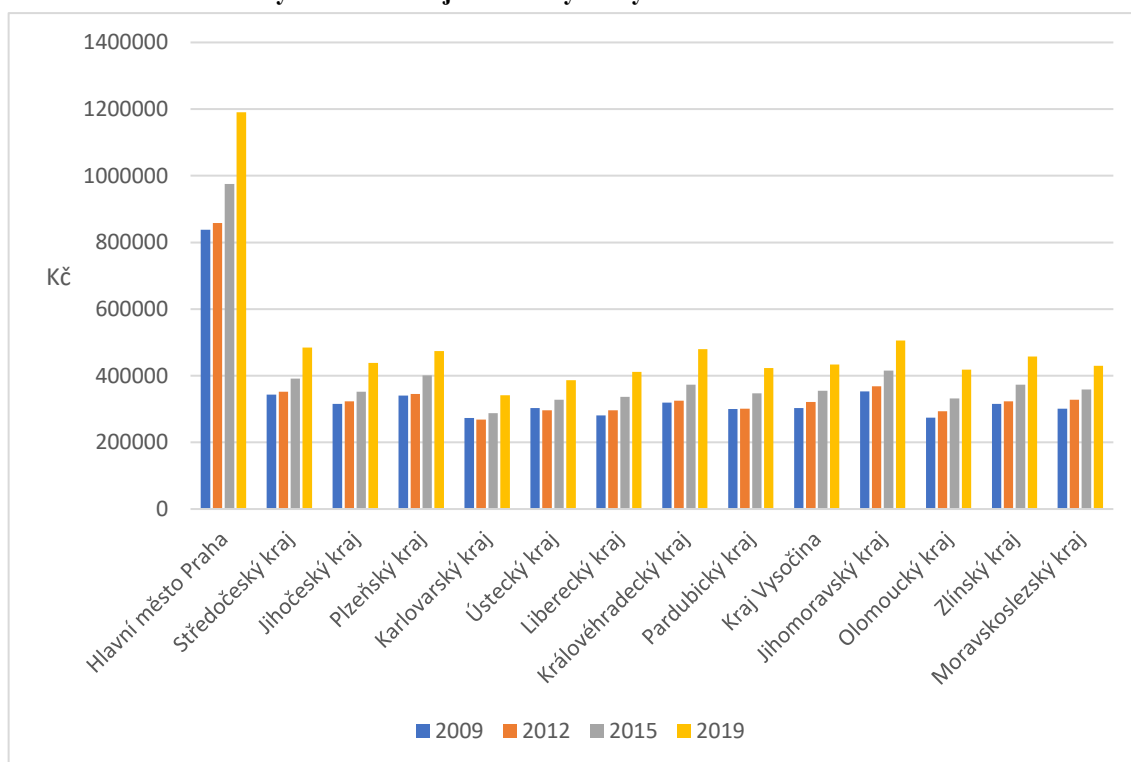
ukazatele jen v nízké míře, zejména v příjmech domácností a nákladech na bydlení. Většina oblastí je zaměřena na vybavenost domácností, spokojenost s bydlením a jeho okolím či na subjektivní názory obyvatel. Ekonomické ukazatele, jako jsou příjmy a náklady, jsou získány přímým dotazováním v domácnostech. Tudíž dílčím cílem práce není naleznout shodu mezi ekonomickými ukazateli a ukazateli EU-SILC, nýbrž je porovnat a zabývat se diferencemi. Potvrdit, že pohled na životní úroveň obyvatel může být dle různých metodik a ukazatelů jiný.

Jednotlivé ekonomické ukazatele budou hodnoceny vývojově od roku 2009 do roku 2019 podobně, jako byly sledovány ukazatele šetření EU-SILC. Následně budou porovnány výsledky pořadí ukazatelů EU-SILC s výsledky pořadí vybraných ekonomických ukazatelů s využitím souhrnného indikátoru pořadovou metodou.

4.4.1 Zhodnocení a porovnání pořadí krajů ČR dle HDP na obyvatele s výsledky souhrnného indikátoru životních podmínek EU-SILC 2019

Hrubý domácí produkt je v českých národních účtech počítán výrobní, důchodovou i výdajovou metodou. Jedná se o základní ukazatel, který se používá k výkonosti ekonomiky, zachycuje hodnotu zboží a služeb, kterou za dané období ekonomika vytvořila. Je nepochybné, že HDP můžeme použít jako ukazatel míry ekonomické životní úrovně obyvatel, zejména pak v otázce příjmů domácností, což je hlavním tématem této práce. Následující graf (Obrázek č. 29) zobrazuje vývoj HDP na 1 obyvatele ve stejných letech jako předchozí ukazatele šetření EU-SILC. Konkrétní data jsou uvedena v Příloze H.

Obrázek 29 HDP na 1 obyvatele dle krajů ČR ve vybraných letech

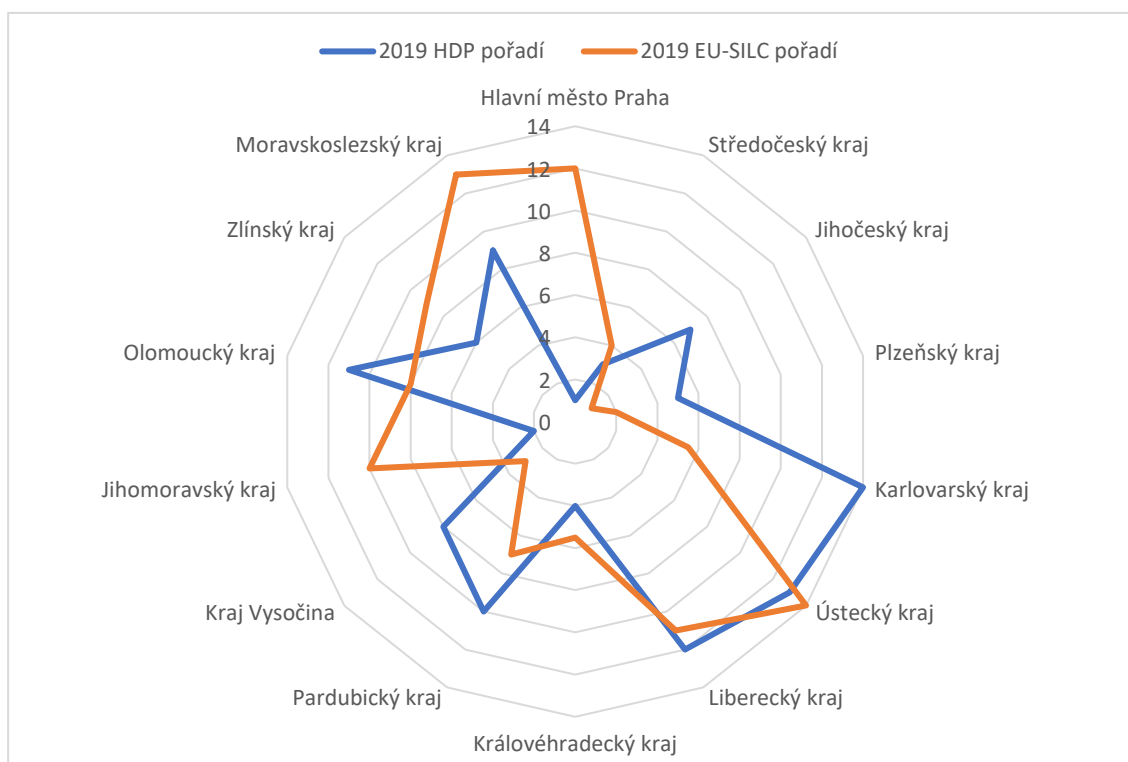

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Z hlediska vývoje HDP na 1 obyvatele ve všech krajích hodnota stabilně stoupá, přičemž největší vzestup zaznamenává rok 2015 a 2019. Nejvyšší HDP na 1 obyvatele dlouhodobě zasahuje hlavní město Prahu, a to více než dvojnásobku oproti ostatním krajům ČR. Nejnižší HDP na 1 obyvatele vykazuje dlouhodobě Karlovarský, Ústecký a Moravskoslezský kraj. Největší vzestup z hlediska vývoje udává kraj Jihomoravský, z 352 562 Kč v roce 2009 na 505 896 Kč v roce 2019, kdy obsadil druhou pozici po hlavním městě. Výborné vývojové výsledky má též Královehradecký, Středočeský a Plzeňský kraj.

Následující graf (Obrázek č. 30) porovnává výsledky mezi celkovým pořadím hodnocení životních podmínek EU-SILC a HDP na 1 obyvatele dle národních účtů.

Obrázek 30 Porovnání pořadí krajů: HDP na 1 obyvatele a souhrnný indikátor EU-SILC 2019

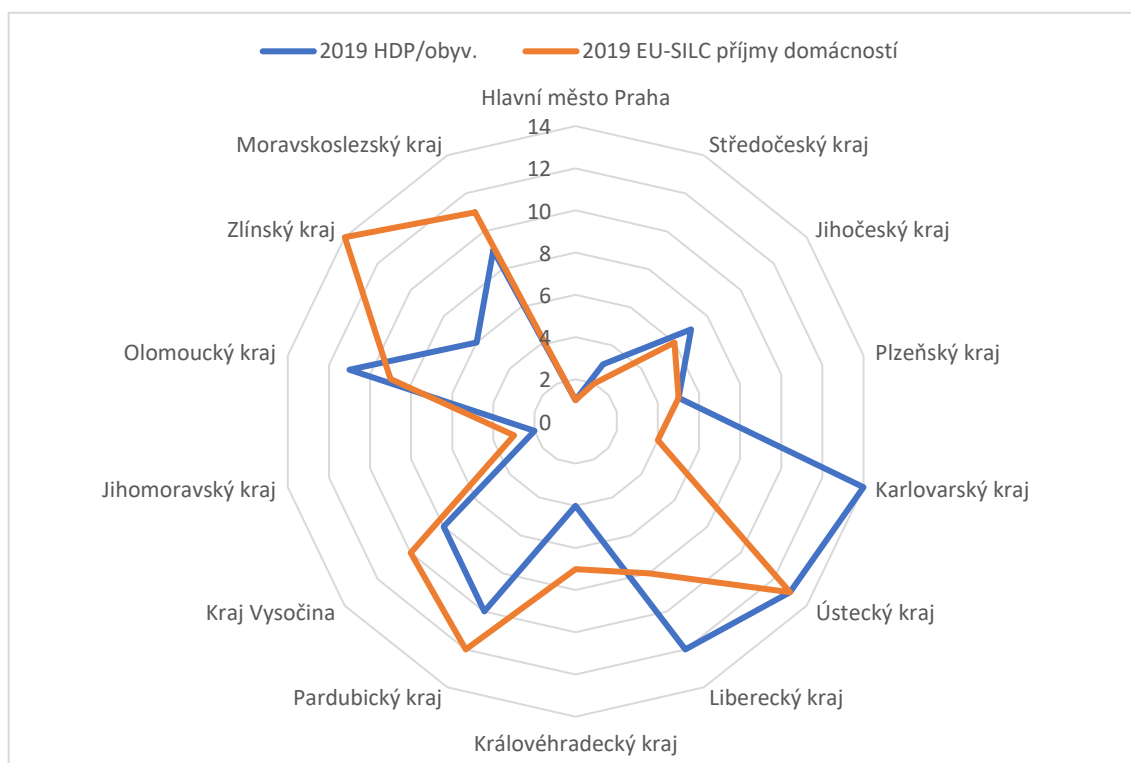
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Dle porovnání výsledků EU-SILC s výsledky HDP na 1 obyvatele mezi kraji ČR v roce 2019 se nejvíce odlišně jeví hlavní město Praha, které zaujímá v šetření EU-SILC dvanácté místo, a ve výsledcích HDP zastává první místo se solidním náskokem na druhou příčku. Další rozporný výsledek zaznamenává Karlovarský kraj, který je v ukazateli HDP na posledním místě ze všech krajů, a ve výsledcích EU-SILC zaujímá páté a šesté místo společně s Královéhradeckým krajem. Shody je dosaženo v kraj Ústeckém, Libereckém a Středočeském.

Srovnávání HDP na osobu s celkovým pořadím hodnocení životních podmínek vybraných ukazatelů dle šetření EU-SILC ukazuje na nízkou provázanost ekonomické výkonnosti daného území a spokojenost s životními podmínkami obyvatel, kteří v něm žijí.

Dalším vhodným jednotným ukazatelem, by mohl být ukazatel příjmů domácností za rok, proto následující graf (Obrázek č. 31) ukazuje srovnání výsledných pořadí mezi kraji ČR mezi HDP na 1 obyvatele a příjmů domácností dle EU-SILC.

Obrázek 31 Porovnání pořadí krajů: HDP na 1 obyvatele a souhrnný indikátor čistých příjmů domácností EU-SILC 2019

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Toto porovnání již na první pohled vykazuje menší diference mezi kraji, a v podstatě potvrzuje užší souvislost mezi HDP na osobu a příjmy obyvatel v krajském srovnání v ČR. První tři místa jsou shodná v obou ukazatelích. Jedná se o Prahu, Středočeský a Jihomoravský kraj. Ostatní místa už se liší, největší rozdíl je v kraji Karlovarském, kde je HDP na 1 osobu nejmenší v ČR, a příjmy obyvatel čtvrté nejvyšší.

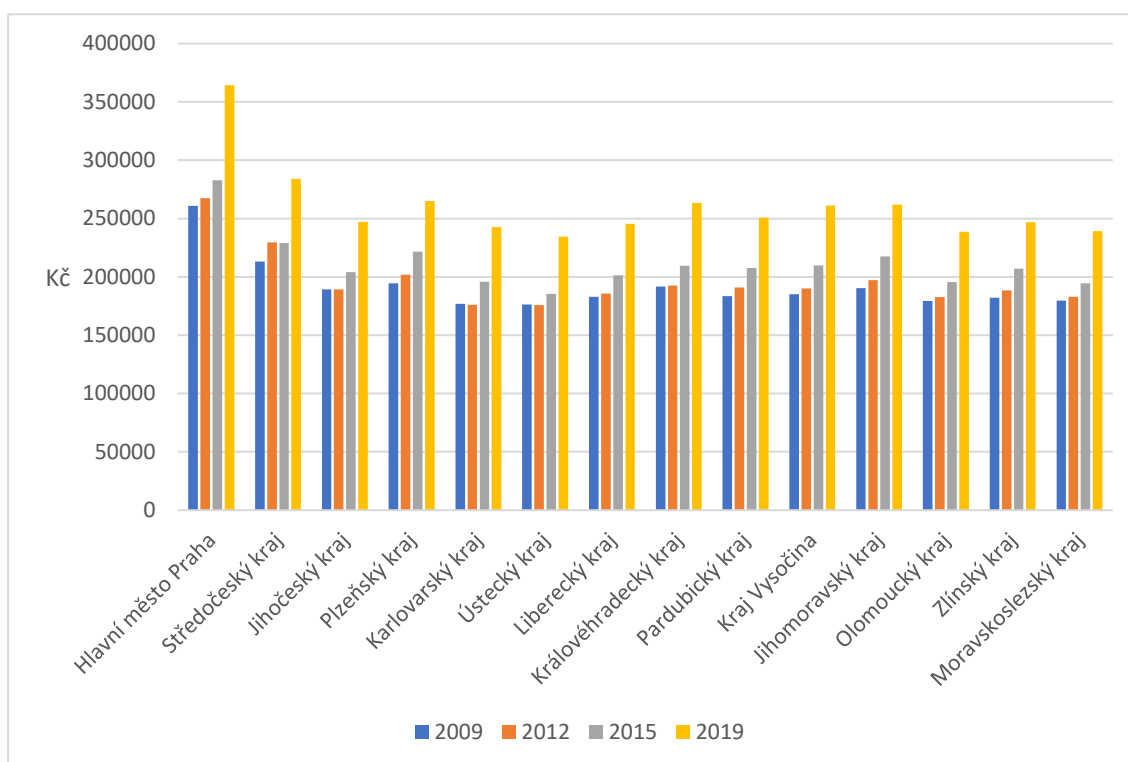
4.4.2 Zhodnocení a porovnání krajů ČR dle čistého disponibilního důchodu na obyvatele s výsledky souhrnného indikátoru životních podmínek EU-SILC 2019

Podle metodiky Českého statistického úřadu je disponibilní důchod částka, kterou mohou domácnosti věnovat na konečnou spotřebu, na úspory formou finančních aktiv a na

akumulaci hmotných a nehmotných aktiv. Využívá se pro hodnocení úrovně materiálního bohatství domácností trvale bydlicích v jednotlivých regionech a udává se v běžných cenách. (Popis výpočtu NHD, 2019)

Ukazatel čistého disponibilního důchodu na obyvatele je vhodným srovnávacím ukazatelem životní úrovně obyvatel mezi kraji, proto ho následující sloupcový graf představuje z hlediska vývoje vybraných let 2009, 2012, 2015 a 2019. (Obrázek č. 32, Příloha I)

Obrázek 32 Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele dle krajů ČR ve vybraných letech

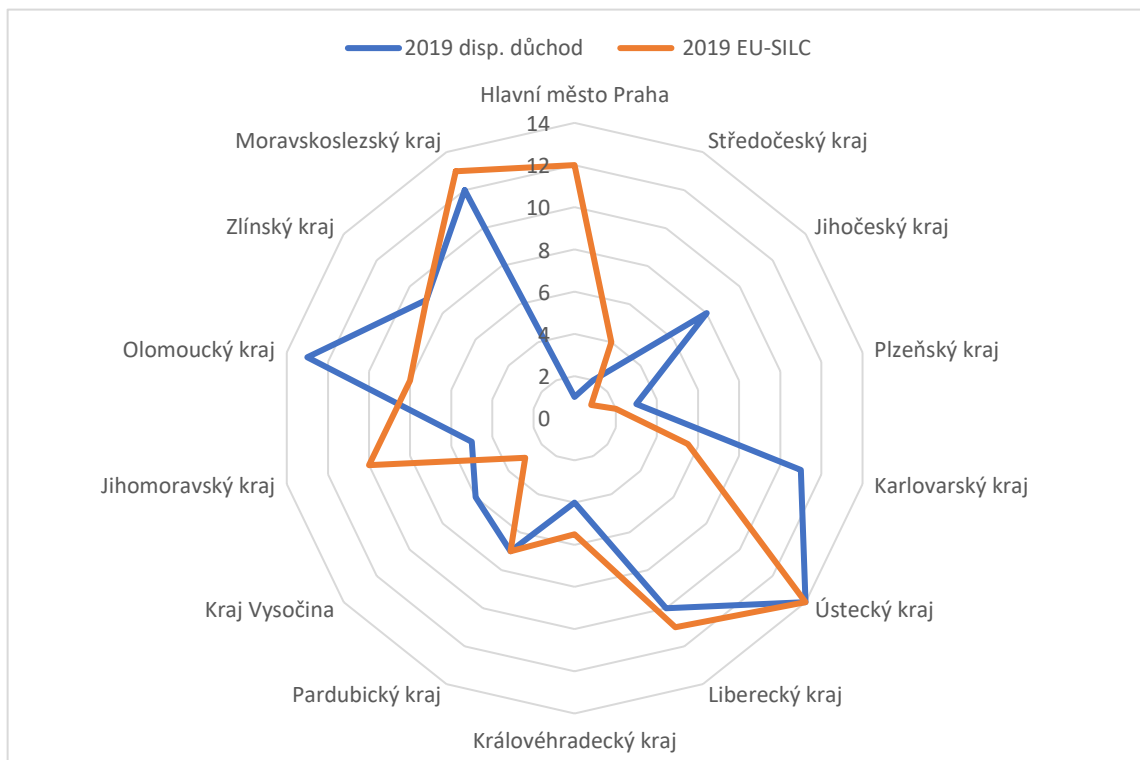

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Čistý disponibilní důchod též vykazuje ve všech krajích rostoucí vývoj, největší nárůst zaznamenává v letech mezi 2015 a 2019. Naopak největší zpomalení růstu se udává mezi lety 2009 a 2012, kdy docházelo i k meziročnímu poklesu. Mezi nejlepšími kraji v roce 2019 opět dominuje hlavní město Praha s čistým disponibilním důchodem 364 253 Kč na obyvatele, který též udává největší nárůst v posledních deseti letech. Nejnižší čistý disponibilní důchod vykazuje kraj Ústecký s 234 545 Kč na obyvatele.

Následující paprskový graf (Obrázek č. 33) porovnává výsledné pořadí z roku 2019 mezi pořadím ukazatele čistého disponibilního důchodu a celkového pořadí EU-SILC v krajích ČR.

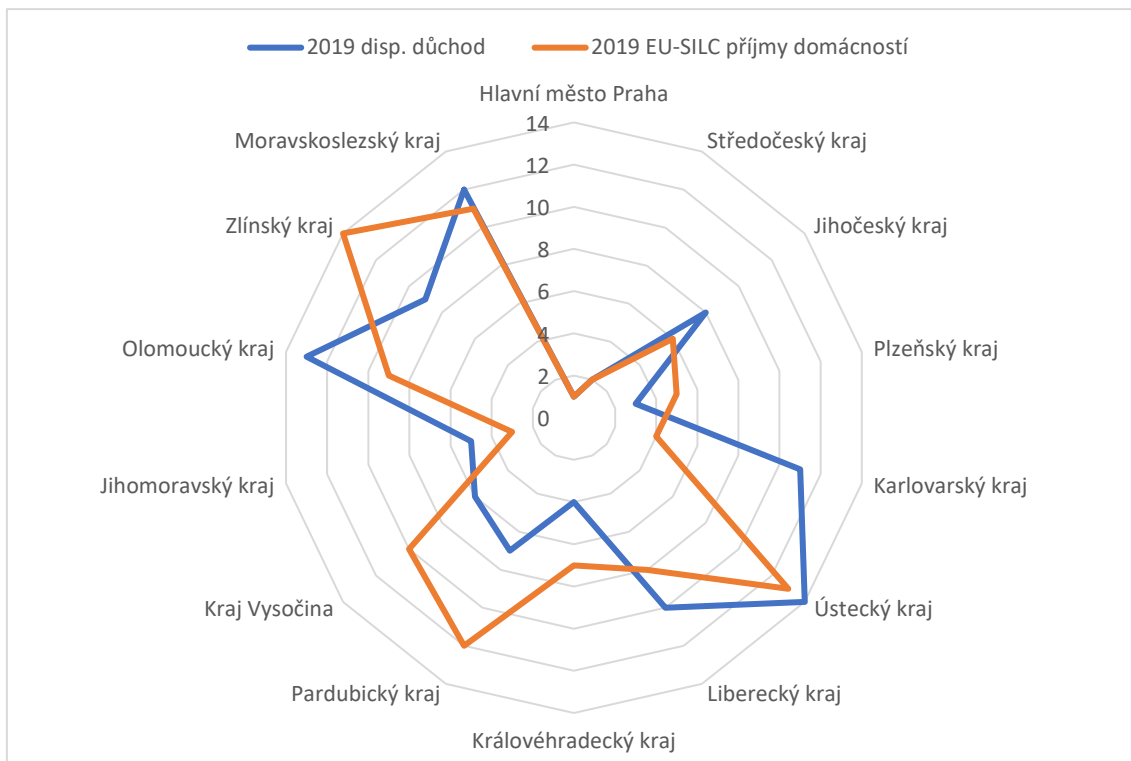
Obrázek 33 Porovnání pořadí krajů: čistý disponibilní důchod na 1 obyvatele a souhrnný indikátor EU-SILC 2019

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

V porovnání mezi ukazatelem čistého disponibilního důchodu na osobu a výsledky EU-SILC zůstává na stejných pozicích kraj Ústecký, Pardubický a Zlínský kraj, dále pak téměř stejnou pozici zaujímá kraj Moravskoslezský, Královéhradecký, Liberecký a Plzeňský. Nejvýraznější rozdílnost je vidno v hlavním městě Praze, neboť opět vykazuje opačnou pozici. Výraznější diference v tomto srovnání existuje též v kraji Olomouckém, Jihočeském a Libereckém. Ve výsledném pořadí EU-SILC jsou zahrnuty všechny oblasti ukazatelů zaměřené na životní úroveň obyvatel. Ještě silnější vazbu lze očekávat přihlédneme-li k ukazateli příjmů domácností. (Obrázek č. 34)

Obrázek 34 Porovnání pořadí krajů: čistý disponibilní důchod na 1 obyvatele a souhrnný indikátor čistých příjmů domácností EU-SILC 2019

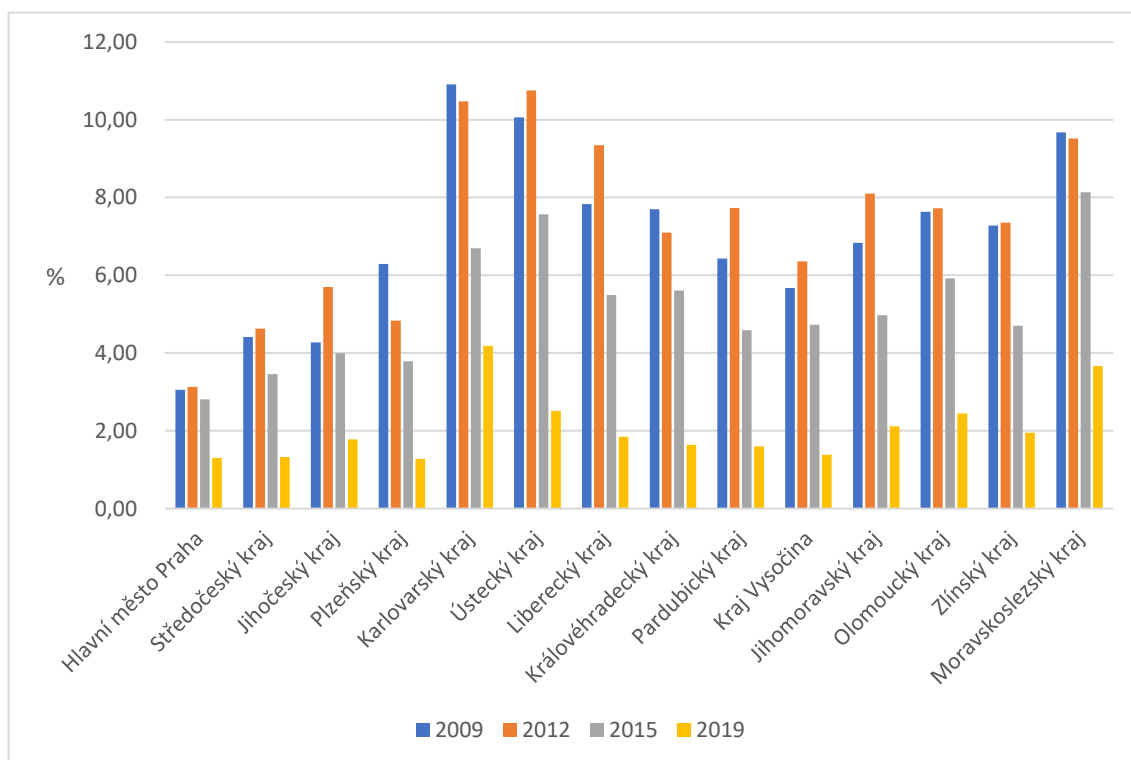
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Při porovnání ukazatelů čistého disponibilního důchodu na obyvatele a čistých příjmů domácností dle šetření EU-SILC vidíme nepatrné rozdíly, ale u většiny krajů je výsledné pořadí téměř shodné. Dá se konstatovat, že zde existuje silná shoda. Většina krajů se mezi těmito dvěma ukazateli liší o dvě až tři pořadová místa. Největší shoda panuje u hlavního města Prahy, které se umísťuje na prvním místě, a Plzeňského kraje na místě pátém. Shodu vykazuje též kraj Ústecký na předposledním místě v žebříčku. Zlínský kraj byl dle šetření EU-SILC u ukazatele čistých příjmů domácností zhodnocen na posledním, čtrnáctém místě, ale z výsledků národních účtů ČSÚ je na šestém místě, což je rozdíl osmi míst. Nejvýraznější rozdílnost panuje u Karlovarského kraje, kde v čistých příjmech zaujímá čtvrté místo, a v HDP na obyvatele místo poslední.

4.4.3 Zhodnocení a porovnání krajů ČR dle obecné míry nezaměstnanosti s výsledky souhrnného indikátoru životních podmínek EU-SILC 2019

Ukazatel zaměstnanosti se v národních účtech Českého statistického úřadu udává v počtu zaměstnaných osob na hlavní pracovní poměr v daném regionu. Jelikož tato výsledná data zaměstnanosti sledují zaměstnance dle místa jejich zaměstnání, nejsou v souladu s metodikou šetření EU-SILC, kde se zjišťují osoby žijící v daném kraji bez ohledu na to, kde pracují, nelze tyto dva ukazatele z podstaty věci porovnávat. Dalším důvodem, proč nepoužít k porovnání ukazatel zaměstnanosti dle národních účtů, je fakt, že dostatečně neodráží životní úroveň obyvatel ve sledovaném území (kraji). Pro účelnější srovnání je vhodné použít tzv. obecnou míru nezaměstnanosti, která vychází z dat Výběrového šetření pracovních sil, které probíhá též terénním zjišťováním v domácnostech, jak je tomu u šetření EU-SILC. Jedná se o ukazatel průměrné roční obecné míry nezaměstnanosti, udávané v %, z veřejně dostupných dat Českého statistického úřadu. (Obecná míra nezaměstnanosti v regionech soudržnosti a krajích, 2020) Z veřejné databáze Českého statistického úřadu byla vybrána data ukazatele obecné míry nezaměstnanosti z let 2009, 2012, 2015 a 2019 a vývojově zobrazena ve sloupcovém grafu. (Obrázek č. 35, Příloha J)

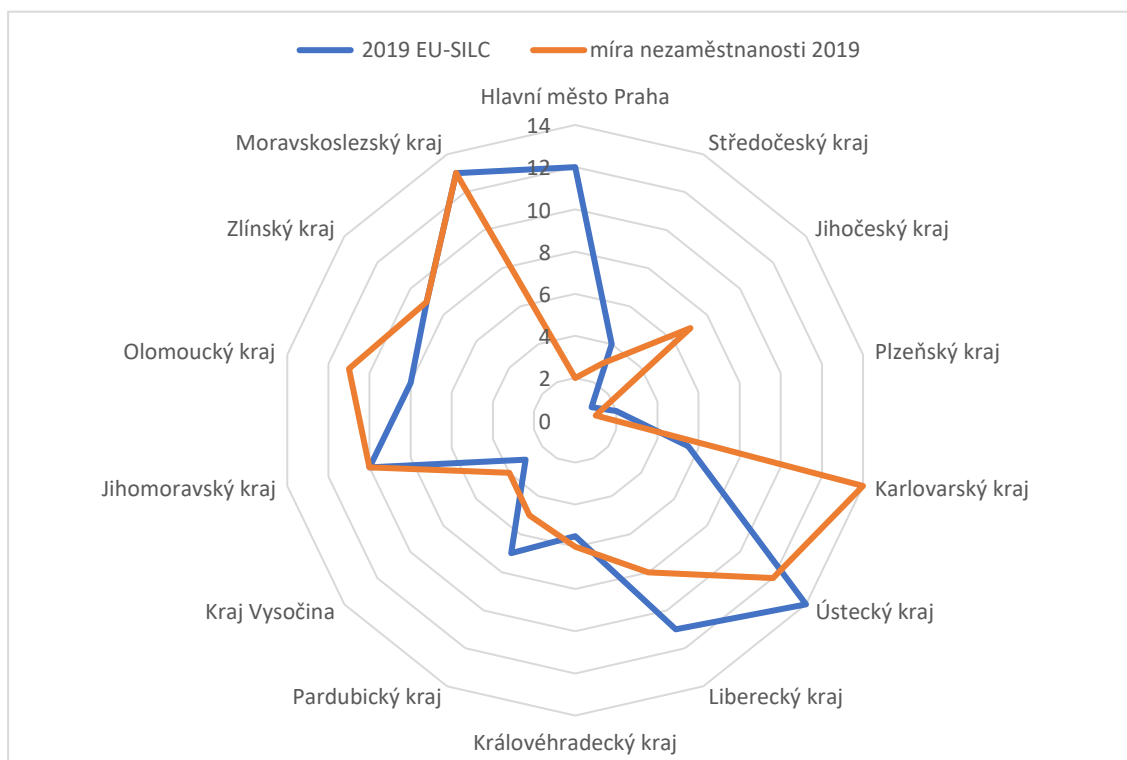
Obrázek 35 Obecná míra nezaměstnanosti ve vybraných letech

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Obecná míra nezaměstnanosti klesla za posledních deset let ve všech krajích téměř o 75 %. Mezi lety 2009 až 2012 klesala pomaleji, ale od roku 2012 do současnosti klesala kontinuálně ve všech krajích. Nejhorší míru obecné nezaměstnanosti měl a doposud má kraj Karlovarský. V roce 2009 byla v tomto kraji nezaměstnanost na úrovni 10,91 %. V roce 2019 již jen 4,19 %, což je výrazné zlepšení ukazatele, bohužel ale stále nejhorší ze všech krajů ČR. Vyšší nezaměstnanost dokládají výsledky i v Ústeckém a Moravskoslezském kraji, kraj Ústecký se zejména po roce 2015 dokázal dostat na třetí nejhorší pozici z původní druhé nejhorší, nezaměstnanost tam klesla z 10,07 % na 2,51 %. Naproti tomu Moravskoslezský kraj, který byl v roce 2009 třetím nejhorším, z 9,68 % v roce 2009 klesl na 3,66 % pro rok 2019. Nejmenší míru nezaměstnanosti z roku 2009 vykazuje Jihočeský kraj (4,28 %), Středočeský kraj (4,42 %) a hlavní město Praha (3,06 %). Po deseti letech, v roce 2019, se stává vítězným krajem s nejmenší mírou nezaměstnanosti kraj Plzeňský (1,28 %), následuje ho hlavní město Praha (1,30 %), Středočeský kraj (1,32 %) a kraj Vysočina (1,39 %). Následný paprskový graf zobrazuje srovnání krajů mezi výsledným pořadí obecné míry nezaměstnanosti a výsledků souhrnných indikátorů v šetření EU-SILC 2019. (Obrázek č. 36)

Obrázek 36 Porovnání pořadí krajů: obecná míra nezaměstnanosti a souhrnný indikátor EU-SILC 2019

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Nejvýraznější diferenci vykazuje již tradičně v porovnání mezi výsledky EU-SILC a kteréhokoliv ekonomického ukazatele, hlavní město Praha, které zastává ve výsledcích životních podmínek dvanáctou pozici, a v míře nezaměstnanosti pozici druhou. Výraznější difference ale můžeme shledat i v Jihočeském kraji a Karlovarském kraji, které se naopak v životních podmínkách umisťují na předních místech, ale v obecné míře nezaměstnanosti vykazují horší pozici. Zajímavostí je Jihočeský kraj, který zaujímá prvenství v ukazatelích životních podmínek dle EU-SILC, ale v míře nezaměstnanosti je až na sedmém místě. Shodné pořadí v tomto porovnání vyšlo u Jihomoravského, Zlínského a Moravskoslezského kraje, a téměř stejných pozic dosáhly též kraj Středočeský, Plzeňský, Královohradecký a kraj Vysočina.

U všech ekonomických ukazatelů vnímáme odlišnosti zejména u hlavního města Prahy, které zaujímá opačné pozice ve výsledcích životních podmínek domácností a ekonomických ukazatelů. Obyvatelé žijící v Praze shledávají své životní podmínky za neuspokojivé, přitom z hlediska makroekonomických ukazatelů je považována za jasného premianta a dominuje celé české ekonomice, a to jak v hrubém domácím produktu, disponibilního důchodu, tak u osob s nejnižší obecnou mírou nezaměstnanosti. Opačné difference přinesly výsledky srovnání u kraje Karlovarského. Zde obyvatelé shledávají své životní podmínky za spíše uspokojivé, čtvrté nejlepší ze všech krajů, ale naopak z pohledu ekonomických ukazatelů zaujímá Karlovarský kraj poslední místo v obecné míře nezaměstnanosti a v hrubém domácím produktu na obyvatele, a jedenácté místo v čistém disponibilním důchodu na jednoho obyvatele. Největší shoda jednoznačně panuje v Ústeckém kraji, který se jak ve ekonomických ukazatelích, tak ve výsledcích šetření EU-SILC umisťuje na posledních třech pozicích. Dlouhodobě, i z vývojového hlediska, je tento kraj vyhodnocován na posledních příčkách mezi všemi kraji ČR. Hned za ním je kraj Moravskoslezský, který je hodnocen ve všech porovnáních shodně, nejčastěji na dvanáctém a třináctém místě. Shodu vykazuje též kraj Středočeský, který naopak dosahuje výborných pozic ve všech ukazatelích vybraných pro tento výzkum, nejčastěji druhé pořadové místo. Ostatní kraje nevykazují výrazných rozdílů, pohybují se cca o tři až čtyři místa buď v lepší, nebo v horší polovině.

Z výsledného porovnání vyplynulo, že ekonomické ukazatele krajů nezrcadlí spokojenost s výsledky šetření v domácnostech EU-SILC, kde se odráží názory obyvatel na životní úroveň v daném regionu. Zároveň ale nelze konstatovat, že by byly difference natolik výrazné, aby ovlivnily všeobecný pohled na nejlepší a nejhorší kraje co se životní úrovně obyvatel týká. Výjimkou je v tomto výzkumu hlavní město Praha, které se ve výsledných pořadích jeví naprosto opačně. Praha se řadí mezi nejbohatší regiony Evropy, což je zkrátka nesrovnatelné s ostatními kraji, ale v otázkách vycházení s příjmy, vysokými náklady na bydlení, hluku v okolí, kriminality, menší obytné plochy... aj. nezastává prvenství, ale naopak, dle šetření EU-SILC ji obyvatelé hodnotí negativněji než ostatních kraje.

5 Zhodnocení výsledků a závěr

Hlavním cílem diplomové práce je posouzení a porovnání životních podmínek obyvatel mezi kraji ČR z pohledu vybraných ukazatelů šetření Životních podmínek domácností EU-SILC. Téma životních podmínek je z pohledu většiny autorů a odborníků na dané téma rozdílný, ale většina se shoduje na měřitelnosti životní úrovně na základě buď objektivních ukazatelů jako jsou příjmy domácností, náklady na bydlení, rozloha obytné plochy, základní vybavenost standardními předměty užívání apod., nebo subjektivních ukazatelů, které odráží individuální pocit, resp. názor každé domácnosti na svou životní úroveň, což je např. zátěž splácet půjčky, podmínky bydlení z hlediska hlučnosti z okolí, místní kriminality, vlhký či tmavý byt aj.. Z tohoto důvodu byly prvotně ukazatele rozděleny do těchto dvou skupin pro následné porovnání. Expertním a statistickým výběrem je pak v konečné fázi vybráno šest objektivních a šest subjektivních ukazatelů úrovně životních podmínek dle šetření EU-SILC, kterými se celá práce zabývá. Jednotlivé ukazatele jsou nejdříve popsány, a graficky znázorněny, jak z vývojového hlediska v záměrně vybraných letech 2009, 2012, 2015 a 2019, tak samostatně v roce 2019 v krajském srovnání ČR. Z hlediska vývoje ukazatele postupně dokládají zlepšující životní úroveň obyvatel ve všech krajích ČR. V letech od 2009 až 2012 spíše stagnují, což evidentně souvisí s ekonomickou krizí v tomto období. Naopak nejvýraznější změnu k lepšímu vykazuje období mezi rokem 2015 a sledovaným rokem 2019.

Samostatná kapitola se věnuje krajskému porovnání pořadí mezi objektivními a subjektivními ukazateli i mezi všemi vybranými dohromady. Diference mezi kraji jsou vyhodnoceny pomocí souhrnného indikátoru pořadové metody. Z výsledného porovnání se zjistilo, že mezi subjektivními a objektivními ukazateli existují patrné diference, což potvrzuje teoretická východiska z literární rešerše práce, tedy že jiný pohled na svou životní úroveň vnímají sami obyvatelé, a jiný pohled přináší objektivní ukazatele. Z podrobného zkoumání vyplývá, že diference se nejvíce prokázaly v Pardubickém kraji, kde obyvatelé cítí jistou materiální deprivaci a zhodnotili své životní podmínky na páté nejhorší úrovni ze všech krajů. Oproti tomu objektivní ukazatele vykazují druhé až třetí místo mezi nejlepšími kraji. Opačná rozdílnost nastala v Olomouckém a Plzeňském kraji, kde objektivně měli obyvatelé vyšší náklady na bydlení, nižší příjmy, a přesto se v subjektivních ukazatelích vyjadřovali pozitivně v otázkách bydlení, vybavenosti domácnosti, náročnosti splácet

půjčky a vycházení se svými příjmy. U ostatních krajů docházelo pouze k mírným výkyvům mezi pořadími, o maximálně dvě až tři příčky. Nejlepšími kraji z výstupů práce vybraných ukazatelů životních podmínek EU-SILC se staly kraje Jihočeský, Plzeňský a kraj Vysočina, a naopak za kraje s nejhoršími životními podmínkami se jednoznačně považují kraje Ústecký a Moravskoslezský, poté i hlavní město Praha.

Následující část diplomové práce, která směřuje k jejímu dílčímu cíli, bylo porovnání zjištěných výsledků z šetření EU-SILC s jinými ekonomickými ukazateli. Důležité bylo vybrat vhodné srovnatelné ukazatele s šetřením EU-SILC pro následné krajské porovnání, přičemž zůstala zachována pořadová metoda souhrnného indikátoru. Pro tento účel byly vybrány ukazatelé hrubého domácího produktu na 1 obyvatele, čistého disponibilního důchodu na 1 obyvatele a obecné míry nezaměstnanosti. Porovnání pořadí mezi výsledky vybraných ukazatelů EU-SILC s vybranými ekonomickými ukazateli přineslo několik závěrů. K ukazateli hrubého domácího produktu na jednoho obyvatele byl vztažen i ukazatel čistých příjmů domácností z šetření životních podmínek, protože jsou tyto ukazatele navzájem nejvíce porovnatelné. V tomto srovnání vykazují kraje jen minimální rozdílnosti, v řádu o dvě až maximálně čtyři pořadová místa, výjimkou je kraj Karlovarský, který v HDP dosahuje nejhorších výsledků, byl na posledním místě, a v čistých příjmech domácností se umístil na místě čtvrtém. Opačný efekt je sledován u Zlínského kraje, který v ukazateli HDP zaujal pozici šestého pořadového čísla, ale v čistých příjmech byl na posledním, čtrnáctém místě. Porovnáním HDP na 1 obyvatele s celkovými výsledky všech ukazatelů EU-SILC vznikly nejvýraznější difference ze všech možných srovnání v této práci. O čtyři místa téměř u všech krajů. Výjimkou je opět hlavní město Praha, které v HDP dominuje nad všemi ostatními kraji, ale z hlediska životních podmínek je hodnocené až na dvanáctém místě. Při srovnávání čistého disponibilního důchodu bylo žádoucí vztáhnout ukazatel jak k celkovému pořadí EU-SILC, tak ke konkrétnímu ukazateli čistých příjmů domácností. Výsledné srovnání pouze s příjmy obyvatel přineslo nepatrné rozdílnosti, řádově jen o dvě až tři příčky. Anomálně vyšel Karlovarský kraj, který u čistého disponibilního důchodu udává jedenáctou pozici, u čistých příjmů domácností však čtvrtou nejlepší pozici, jde o markantní rozdíl o sedm pozic. Výrazné difference v některých krajích přineslo srovnání s celkovým pořadím životních podmínek domácností, kde se opět hlavní město Praha objevuje na opačných koncích žebříčku. V životních podmínkách je na dvanáctém místě,

v čistém disponibilním důchodu na místě prvním. Zajímavě se jeví rozdíl u Jihočeského kraje, který je naopak v ukazatelích EU-SILC na prvním místě, ale v čistém disponibilním důchodu až na místě osmém. Z hlediska ukazatele míry obecné nezaměstnanosti jsou nalezeny rozdílnosti jen v některých krajích. Jedná se opět o hlavní město Prahu, které dosahuje druhé nejnižší nezaměstnanosti ze všech krajů, a jak je už několikrát zmíněno, v šetření životních podmínek zaujímá dvanácté, třetí nejhorší místo. Druhým překvapujícím výrazným rozdílem disponuje opět kraj Jihočeský, který se nachází na první pozici v šetření EU-SILC, ale dle obecné míry nezaměstnanosti je až na sedmém místě. Ostatní kraje vykazují téměř shodných výsledných pořadí v obou ukazatelích.

Při vzájemném porovnávání mezi ekonomickými ukazateli a výsledky vybraných ukazatelů příjmů a životních podmínek EU-SILC byly zjištěny a popsány konkrétní diference, které jsou důkazem, že pro zjištění kvality života obyvatel v jednotlivých krajích ČR, zjištění míry životní úrovně a životních podmínek, je nemožné stanovit jednotný ukazatel, ale je nutné použít co nejvíce možných a dostupných ukazatelů. Ekonomické ukazatele jsou v této práci doplňujícími, nicméně velmi důležitými parametry dokazující komplexnost zkoumání životní úrovně obyvatel. Šetření EU-SILC je zaměřeno více na kvalitu bydlení a jeho okolí, vybavenost domácností běžnými předměty, příjmy domácností, náklady na bydlení a využívá přitom objektivní i subjektivní ukazatele. Každým rokem se do šetření přidává jiný doplňující modul, který udává Eurostat. Jedná se například o oblast zdraví, materiální deprivace, materiální a sociální podmínky dětí apod. Životní úroveň může být dále měřena například z hlediska dostupné a kvalitní sociální a zdravotní péče, nebo z pohledu přístupu ke vzdělání a vyšším seberealizačním hodnotám. Jak již bylo uvedeno v úvodu, při zkoumání a hodnocení životní úrovně obyvatel je nutné vzít v úvahu vlastní názory a pocity jednotlivců, které se mohou v jednotlivých krajích výrazně lišit. Nutné je brát ohled na specifickou každého kraje, lidské národy, specifickou smýšlení, místní kulturu, zvyky, členitost území či demografické rozdíly. Všechny tyto aspekty šetření životních podmínek EU-SILC splňuje tím, že se uskutečňuje přímo osobním kontaktem tazatele s respondentem v jeho domácnosti, ačkoliv zdaleka však neobsahuje všechny možné oblasti ukazatelů tak, aby mohlo být na jeho základě dosaženo jediného přesného vymezení pojmu „životní úroveň obyvatel“.

6 Seznam použitých zdrojů

ČERVENKA, Jan, 2003a. Co je životní úroveň?. *SOCIOweb* [online]. **2003**(2), 3 [cit. 2021-01-10].

Dostupné z: http://www.socioweb.cz/upl/editorial/download/103_SOCIOweb_2_2003.pdf

ČERVENKA, Jan, 2003b. Jak měřit životní úroveň?. *SOCIOweb* [online]. **2003**(2), 3-4 [cit. 2021-01-10].

Dostupné z: http://www.socioweb.cz/upl/editorial/download/103_SOCIOweb_2_2003.pdf

European unions statistics on income and living conditions. *Eurostat* [online]. [cit. 2021-02-21]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/european-union-statistics-on-income-and-living-conditions>

HEBÁK, Petr, Jiří HUSTOPECKÝ, Eva JAROŠOVÁ a Ivana MALÁ, 2004-2005. *Vícerozměrné statistické metody. 2.*, přeprac. vyd. Praha: Informatorium. ISBN 80-733-3039-3.

HENDL, Jan, 2012. *Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat. 4.*, rozš. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0200-4.

HLAVSA, Tomáš, 2010. *Metodologické nástroje hodnocení rozvoje regionů ČR v rámci regionální politiky EU* [online]. Praha [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.pef.czu.cz/dl/46320>. Disertační práce. Česká zemědělská univerzita v Praze, provozně ekonomická fakulta, katedra statistiky. Vedoucí práce Prof. Ing. Libuše Svatošová, Csc.

HUŠEK, Roman a Jan PELIKÁN, 2003. *Aplikovaná ekonometrie: teorie a praxe*. Praha: Professional Publishing. ISBN 80-864-1929-0.

KERMIET, Vladimír. Jak si vedou české domácnosti z pohledu národních účtů. *Statistika&my* [online]. **2016**, 1 [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: doi:Statistika a my

Measuring Quality of Life [online], 1997. 3 [cit. 2021-02-10].

Dostupné z: https://www.who.int/mental_health/media/68.pdf

MINAŘÍK, Bohumil, Jana BORŮVKOVÁ a Miloš VYSTRČIL, 2013. *Analýzy v regionálním rozvoji*. [Praha]: Professional Publishing. ISBN 978-80-7431-129-1.

Obecná míra nezaměstnanosti v regionech soudržnosti a krajích [online], 2020. Praha: Český statistický úřad [cit. 2021-03-05].

Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM06&z=T&f=TABULKA&filtr=G%7EF_M%7EF_Z%7EF_R%7EF_P%7E_S%7E_U%7E301-501-401-202-411_null_&katalog=30853&str=v95&c=v147~8__RP2019

Popis výpočtu NHD: České republika, verze 1.2., 2019. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: https://apl.czso.cz/nufile/GNI_CZ_cz_v1.2.pdf

Příjmy a životní podmínky domácností ČR v roce 2019: Household income and living conditions in the CR 2019, 2020. 1. Praha: Český statistický úřad. Práce, sociální statistiky. ISBN 978-80-250-2975-6.

Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS - Metodika. *Český statistický úřad* [online]. Praha [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/zam_vsps
Životní podmínky v ČR 2019, 2020.

Český statistický úřad [online]. Praha [cit. 2021-01-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/23178402/zivotni_podminky_2019.pdf/8a3b9547-497b-49d3-9b35-7510f6bfaf67?version=1.0

7 Přílohy

- Příloha A Variační koeficienty vybraných ukazatelů šetření EU-SILC 2019
- Příloha B Korelační matice vybraných ukazatelů šetření EU-SILC 2019
- Příloha C Hodnoty objektivních ukazatelů šetření EU-SILC ve vybraných letech
- Příloha D Hodnoty subjektivních ukazatelů šetření EU-SILC ve vybraných letech
- Příloha E Výpočet pořadí jednotlivých krajů ČR v objektivních ukazatelích EU-SILC 2019 s využitím souhrnného indikátoru
- Příloha F Výpočet pořadí jednotlivých krajů ČR v subjektivních ukazatelích EU-SILC 2019 s využitím souhrnného indikátoru
- Příloha G Výpočet pořadí jednotlivých krajů ČR mezi všemi vybranými ukazateli EU-SILC 2019 s využitím souhrnného indikátoru
- Příloha H HDP na 1 obyvatele ve vybraných letech a výpočet pořadí jednotlivých krajů ČR za rok 2019 s využitím souhrnného indikátoru
- Příloha I Čistý disponibilní důchod na 1 obyvatele ve vybraných letech a výpočet pořadí jednotlivých krajů ČR za rok 2019 s využitím souhrnného indikátoru
- Příloha J Obecná míra nezaměstnanosti ve vybraných letech a výpočet pořadí jednotlivých krajů ČR za rok 2019 s využitím souhrnného indikátoru

Příloha A Variační koeficienty vybraných ukazatelů šetření EU-SILC 2019

KRAJ	SUBJEKTIVNÍ UKAZATELE										OBJEKTIVNÍ UKAZATELE						
	vlhkost bytu	tmavý byt	malý byt	hluk z okolí	znečištěné prostředí	kriminálnita	vycházení s příjmy	Zátěž nákladů na bydlení	zátěž splácel půjčky	náklady na bydlení z příjmů	celkové čisté příjmy	náklady na bydlení	nemohou si dovolit auto	nemohou si dovolit přístup k internetu	nemohou si dovolit myčku	nemohou si dovolit sušičku	průměrná plocha na osobu v m ²
Hl. m. Praha	5,40	3,91	7,65	19,51	16,05	11,24	4,86	16,78	1,73	18,10	259392,39	8100,28	8,59	1,88	7,49	9,12	33,61
Středočeský	5,78	1,99	5,93	13,76	12,32	7,48	1,39	14,52	3,05	13,30	203694,33	5575,87	3,92	1,47	5,23	5,75	34,57
Jihočeský	4,70	1,75	4,20	9,74	4,75	3,73	2,13	10,73	2,43	13,10	196535,54	5103,14	3,52	1,73	4,15	4,69	35,07
Plzeňský	3,78	1,55	5,07	7,79	4,61	3,54	4,32	16,59	2,54	14,50	197657,11	5277,30	7,05	0,91	7,95	9,12	36,07
Karlovarský	5,64	2,14	5,74	13,07	8,56	11,04	1,11	17,22	5,68	16,20	200544,81	5585,82	7,07	2,21	2,23	5,22	39,17
Ústecký	6,88	2,96	4,83	18,12	15,24	14,14	7,09	21,51	3,12	19,00	184217,25	6115,68	12,91	7,11	14,63	15,39	35,62
Liberecký	12,62	8,04	9,13	15,23	11,97	9,84	2,75	16,74	3,99	15,60	194003,79	5798,30	3,84	2,65	3,87	4,19	35,49
Královéhradecký	6,83	1,71	4,78	19,67	11,38	9,01	1,01	11,09	1,49	13,50	195547,87	4953,35	4,82	1,48	4,47	5,51	36,63
Pardubický	8,31	4,31	7,48	10,49	7,06	3,38	8,21	25,27	2,74	13,60	186331,24	5111,15	3,03	1,33	6,63	7,40	36,49
Vysočina	10,16	2,61	5,32	11,64	6,47	2,94	1,74	10,15	1,25	12,30	190577,52	4641,28	4,02	1,61	4,23	6,18	34,60
Jihomoravský	7,11	2,73	5,29	14,86	10,28	6,64	3,76	20,84	2,33	14,50	203443,29	5749,45	6,13	2,13	5,77	6,16	36,19
Olomoucký	8,66	2,61	6,76	10,76	8,83	6,24	2,96	17,87	2,13	14,60	193114,48	5220,47	7,88	1,35	9,40	12,45	36,51
Zlínský	8,66	2,12	5,52	16,31	7,77	4,58	1,69	13,32	3,78	14,40	183140,53	5166,38	5,42	0,97	4,49	4,36	35,86
Moravskoslezský	7,89	2,50	5,86	13,13	14,52	9,01	3,33	16,07	4,08	16,40	187068,14	5552,77	10,20	3,21	7,76	8,05	35,22
průměr	7,32	2,92	5,97	13,86	9,99	7,34	3,31	16,33	2,88	14,94	198233,45	5567,95	6,32	2,15	6,31	7,40	35,79
směrodatná odchylka	2,23	1,61	1,30	3,52	3,60	3,37	2,12	4,14	1,15	1,86	18139,21	794,04	2,75	1,50	2,99	3,12	1,25
variační koeficient	30,52 %	55,15 %	21,71 %	25,40 %	36,10 %	45,88 %	63,94 %	25,36 %	39,86 %	12,44 %	9,15 %	14,26 %	43,61 %	70,11 %	47,34 %	42,23 %	3,50 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha B Korelační matice vybraných ukazatelů šetření EU-SILC 2019

ukazatel	vlhkost bytu	tmavý byt	malý byt	hluk z okolí	znečištěné prostředí	kriminalita	vycházení s příjmy	zátěž nákladů na bydlení	zátěž splácet půjčky	náklady na bydlení z příjmů	celkové čisté příjmy	náklady na bydlení	nemohou si dovolit auto	nemohou si dovolit internet	nemohou si dovolit myčku	nemohou si dovolit sušičku	průměrná plocha na osobu v m2
vlhkost	1,00																
tmavý byt	0,70	1,00															
malý byt	0,57	0,87	1,00														
hluk z okolí	0,13	0,19	0,11	1,00													
znečištění	0,11	0,30	0,31	0,76	1,00												
kriminalita	-0,02	0,25	0,18	0,70	0,84	1,00											
vycházení s příjmy	-0,04	0,29	0,25	-0,04	0,19	0,11	1,00										
zátěž nákladů na bydlení	0,04	0,34	0,39	-0,04	0,22	0,24	0,82	1,00									
zátěž splácet půjčky	0,06	0,17	0,17	-0,05	0,09	0,36	-0,12	0,23	1,00								
náklady na bydlení z příjmů	-0,10	0,25	0,23	0,50	0,72	0,84	0,43	0,44	0,35	1,00							
celkové čisté příjmy	-0,36	0,10	0,30	0,36	0,39	0,29	0,03	-0,03	-0,27	0,34	1,00						
náklady na bydlení	-0,22	0,30	0,41	0,53	0,69	0,62	0,32	0,28	0,00	0,75	0,85	1,00					
nemohou si dovolit auto	-0,22	-0,16	-0,15	0,31	0,58	0,66	0,35	0,32	0,18	0,84	0,10	0,46	1,00				
nemohou si dovolit internet	0,07	0,17	-0,11	0,38	0,58	0,72	0,43	0,35	0,23	0,72	-0,17	0,28	0,72	1,00			
nemohou si dovolit myčku	-0,13	-0,05	-0,08	0,12	0,41	0,36	0,69	0,50	-0,19	0,59	-0,05	0,30	0,77	0,67	1,00		
nemohou si dovolit sušičku	-0,16	-0,10	-0,06	0,06	0,35	0,37	0,61	0,48	-0,19	0,58	0,02	0,29	0,79	0,60	0,95	1,00	
průměrná plocha na osobu v m2	-0,07	-0,16	-0,13	-0,17	-0,32	0,09	-0,13	0,27	0,54	-0,02	-0,39	-0,38	0,01	-0,04	-0,22	-0,08	1,00

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha C Hodnoty objektivních ukazatelů EU-SILC ve vybraných letech

Čisté příjmy za rok v Kč				
ROK	2019	2015	2012	2009
Hl. m. Praha	259 392	216 117	202 446	196 726
Středočeský	203 694	174 401	164 366	156 670
Jihočeský	196 536	153 516	146 564	137 210
Plzeňský	197 657	164 206	154 622	140 044
Karlovarský	200 545	159 281	148 624	129 720
Ústecký	184 217	145 067	131 473	131 018
Liberecký	194 004	158 544	149 147	133 448
Královéhradecký	195 548	169 562	146 205	137 439
Pardubický	186 331	150 718	137 899	129 818
Vysočina	190 578	151 715	153 330	135 981
Jihomoravský	203 443	160 003	150 569	135 952
Olomoucký	193 114	151 981	138 223	125 686
Zlínský	183 141	144 679	145 282	136 401
Moravskoslezský	187 068	140 513	130 850	125 970

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Náklady na bydlení za měsíc v Kč				
ROK	2019	2015	2012	2009
Hl. m. Praha	8 100	7 227	7 130	6 435
Středočeský	5 576	5 311	5 143	4 682
Jihočeský	5 103	4 990	4 764	4 263
Plzeňský	5 277	5 105	5 079	4 094
Karlovarský	5 586	5 358	5 285	5 151
Ústecký	6 116	5 900	5 489	4 607
Liberecký	5 798	5 667	5 655	5 016
Královéhradecký	4 953	4 781	5 099	4 439
Pardubický	5 111	4 656	4 521	4 281
Vysočina	4 641	4 624	4 436	4 125
Jihomoravský	5 749	5 580	5 422	4 982
Olomoucký	5 220	4 790	4 775	4 337
Zlínský	5 166	5 240	4 938	4 331
Moravskoslezský	5 553	5 615	5 391	4 758

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Vybavenost domácnosti: bez automobilu v %				
ROK	2019	2015	2012	2009
Hl. m. Praha	8,6	11,6	15,7	13,0
Středočeský	3,9	5,8	5,4	6,1
Jihočeský	3,5	5,6	6,8	7,3
Plzeňský	7,0	7,1	8,5	13,0
Karlovarský	7,1	11,3	15,3	16,5
Ústecký	12,9	15,7	11,2	16,6
Liberecký	3,8	7,2	9,6	10,4
Královéhradecký	4,8	4,3	8,3	10,3
Pardubický	3,0	6,9	9,2	11,6
Vysočina	4,0	5,9	7,0	5,5
Jihomoravský	6,1	10,2	10,5	10,5
Olomoucký	7,9	9,9	10,9	14,4
Zlínský	5,4	12,1	14,0	13,4
Moravskoslezský	10,2	19,1	18,3	17,4

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Vybavenost domácnosti: přístup k internetu v %			
ROK	2019	2018	2017
Hl. m. Praha	1,9	3,0	3,6
Středočeský	1,5	1,2	2,2
Jihočeský	1,7	1,9	2,1
Plzeňský	0,9	1,2	1,4
Karlovarský	2,2	0,8	1,5
Ústecký	7,1	8,3	9,4
Liberecký	2,7	2,2	0,8
Královéhradecký	1,5	1,4	2,2
Pardubický	1,3	1,1	2,0
Vysočina	1,6	2,4	2,5
Jihomoravský	2,1	3,0	2,9
Olomoucký	1,4	1,6	3,9
Zlínský	1,0	3,0	2,7
Moravskoslezský	3,2	3,6	5,1

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Vybavenost domácnosti: myčka nádobí v %			
ROK	2019	2018	2017
Hl. m. Praha	7,5	10,5	11,5
Středočeský	5,2	5,2	6,4
Jihočeský	4,2	4,1	6,4
Plzeňský	7,9	5,4	10,3
Karlovarský	2,2	4,0	5,8
Ústecký	14,6	15,9	18,1
Liberecký	3,9	3,9	5,7
Královéhradecký	4,5	2,3	6,3
Pardubický	6,6	6,8	8,2
Vysočina	4,2	3,7	6,8
Jihomoravský	5,8	6,5	9,6
Olomoucký	9,4	8,8	11,9
Zlínský	4,5	8,0	12,3
Moravskoslezský	7,8	9,7	14,9

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Obytná plocha na osobu v m ²				
ROK	2019	2015	2012	2009
Hl. m. Praha	33,61	32,50	32,15	29,96
Středočeský	34,57	34,33	33,72	31,55
Jihočeský	35,07	34,58	32,18	30,62
Plzeňský	36,07	33,52	33,17	32,13
Karlovarský	39,17	33,23	32,49	28,48
Ústecký	35,62	32,26	30,97	30,19
Liberecký	35,49	34,05	32,65	29,96
Královéhradecký	36,63	36,07	32,35	32,37
Pardubický	36,49	33,52	32,28	30,91
Vysočina	34,60	32,95	32,18	31,20
Jihomoravský	36,19	34,89	32,83	31,87
Olomoucký	36,51	33,99	32,90	31,40
Zlínský	35,86	33,15	31,75	31,95
Moravskoslezský	35,22	32,67	30,52	28,84

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha D Hodnoty subjektivních ukazatelů EU-SILC ve vybraných letech

Problémy s bydlením: vlhkost v bytě v %				
ROK	2019	2015	2012	2009
Hl. m. Praha	5,4	5,9	7,5	10,0
Středočeský	5,8	8,6	9,7	13,5
Jihočeský	4,7	8,1	8,7	16,5
Plzeňský	3,8	6,5	4,7	10,0
Karlovarský	5,6	11,9	13,3	10,1
Ústecký	6,9	6,6	10,0	13,7
Liberecký	12,6	10,1	10,1	16,3
Královéhradecký	6,8	9,7	12,7	21,0
Pardubický	8,3	5,1	14,1	15,4
Vysočina	10,2	17,8	14,8	15,6
Jihomoravský	7,1	9,6	10,5	14,7
Olomoucký	8,7	8,4	10,9	15,2
Zlínský	8,7	11,4	9,5	14,6
Moravskoslezský	7,9	8,4	10,3	13,8

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Problémy s bydlením: tmavý byt v %				
ROK	2019	2015	2012	2009
Hl. m. Praha	3,9	4,4	5,0	7,4
Středočeský	2,0	3,0	2,1	2,9
Jihočeský	1,8	1,7	2,9	3,8
Plzeňský	1,6	1,1	1,2	4,3
Karlovarský	2,1	7,1	6,4	4,6
Ústecký	3,0	2,5	3,2	2,0
Liberecký	8,0	2,9	2,2	6,4
Královéhradecký	1,7	6,4	3,8	4,5
Pardubický	4,3	2,7	4,9	6,6
Vysočina	2,6	4,3	4,9	2,2
Jihomoravský	2,7	5,0	2,8	5,1
Olomoucký	2,6	5,0	3,8	4,9
Zlínský	2,1	5,4	2,3	4,2
Moravskoslezský	2,5	3,9	2,7	3,2

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Problémy s bydlením: hluk z okolí v %				
ROK	2019	2015	2012	2009
Hl. m. Praha	19,5	18,2	18,9	24,6
Středočeský	13,8	15,1	16,5	23,1
Jihočeský	9,7	11,8	12,8	19,1
Plzeňský	7,8	9,7	11,3	16,0
Karlovarský	13,1	19,6	13,8	18,3
Ústecký	18,1	14,7	17,5	17,8
Liberecký	15,2	10,8	7,4	17,2
Královéhradecký	19,7	13,6	15,3	18,2
Pardubický	10,5	11,6	17,4	19,2
Vysočina	11,6	12,3	15,6	13,7
Jihomoravský	14,9	17,3	15,5	17,8
Olomoucký	10,8	13,5	12,6	19,6
Zlínský	16,3	13,8	15,1	15,2
Moravskoslezský	13,1	14,9	11,6	18,3

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Problémy s bydlením: kriminalita v %				
ROK	2019	2015	2012	2009
Hl. m. Praha	11,2	15,7	21,6	37,0
Středočeský	7,5	16,7	20,0	22,9
Jihočeský	3,7	7,4	9,1	12,3
Plzeňský	3,5	10,9	12,3	17,9
Karlovarský	11,0	12,8	18,9	18,9
Ústecký	14,1	21,2	19,5	25,6
Liberecký	9,8	8,8	8,6	13,8
Královéhradecký	9,0	9,6	8,3	9,4
Pardubický	3,4	3,0	5,2	8,5
Vysočina	2,9	6,0	12,1	7,3
Jihomoravský	6,6	10,8	12,2	14,8
Olomoucký	6,2	7,3	7,7	9,4
Zlínský	4,6	7,2	5,7	6,7
Moravskoslezský	9,0	16,4	12,1	16,4

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Obtížné vycházení s příjmy v %				
ROK	2019	2015	2012	2009
Hl. m. Praha	4,9	7,5	8,7	7,0
Středočeský	1,4	7,1	8,1	6,5
Jihočeský	2,1	5,2	8,3	5,6
Plzeňský	4,3	6,6	8,4	8,4
Karlovarský	1,1	7,7	11,5	6,5
Ústecký	7,1	12,3	14,3	10,2
Liberecký	2,7	6,4	8,2	9,9
Královéhradecký	1,0	5,3	7,4	5,8
Pardubický	8,2	9,0	13,3	10,4
Vysočina	1,7	7,1	6,7	4,4
Jihomoravský	3,8	5,3	6,5	7,0
Olomoucký	3,0	8,0	10,2	10,1
Zlínský	1,7	5,4	7,8	5,5
Moravskoslezský	3,3	14,7	13,1	10,9

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Schopnost splácet půjčky v %				
ROK	2019	2015	2012	2009
Hl. m. Praha	1,7	2,7	4,6	3,1
Středočeský	3,0	5,1	4,5	4,7
Jihočeský	2,4	2,2	6,1	5,3
Plzeňský	2,5	4,5	5,0	5,5
Karlovarský	5,7	4,9	5,9	10,8
Ústecký	3,1	9,8	8,5	9,5
Liberecký	4,0	4,7	2,9	8,7
Královéhradecký	1,5	4,1	7,2	4,9
Pardubický	2,7	1,5	4,7	2,9
Vysočina	1,2	2,5	6,6	4,1
Jihomoravský	2,3	5,0	5,1	5,3
Olomoucký	2,1	6,1	7,5	9,2
Zlínský	3,8	5,1	6,8	6,4
Moravskoslezský	4,1	8,1	6,5	8,5

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha E Výpočet pořadí jednotlivých krajů ČR v objektivních ukazatelích EU-SILC 2019 s využitím souhrnného indikátoru

KRAJ	náklady na bydlení za měsíc	pořadí	nemůže si dovolit auto	pořadí	nemůže si dovolit přístup k internetu	pořadí	nemůže si dovolit myčku	pořadí	průměrná plocha na osobu	pořadí	čisté příjmy	pořadí	průměr pořadí objektivních ukazatelů	celkové pořadí objektivních ukazatelů
Hl. m. Praha	8100,3	14	8,6	12	1,9	9	7,5	10	33,6	14	259 392	1	10,000	12
Středočeský	5575,9	9	3,9	4	1,5	5	5,2	7	34,6	13	203 694	2	6,667	6-7
Jihočeský	5103,1	3	3,5	2	1,7	8	4,2	3	35,1	11	196 536	6	5,500	2-3
Plzeňský	5277,3	7	7,0	9	0,9	1	7,9	12	36,1	6	197 657	5	6,667	6-7
Karlovarský	5585,8	10	7,1	10	2,2	11	2,2	1	39,2	1	200 545	4	6,167	4
Ústecký	6115,7	13	12,9	14	7,1	14	14,6	14	35,6	8	184 217	13	12,667	14
Liberecký	5798,3	12	3,8	3	2,7	12	3,9	2	35,5	9	194 004	8	7,667	10-11
Královéhradecký	4953,4	2	4,8	6	1,5	6	4,5	5	36,6	2	195 548	7	4,667	1
Pardubický	5111,2	4	3,0	1	1,3	3	6,6	9	36,5	4	186 331	12	5,500	2-3
Vysočina	4641,3	1	4,0	5	1,6	7	4,2	4	34,6	12	190 578	10	6,500	5
Jihomoravský	5749,5	11	6,1	8	2,1	10	5,8	8	36,2	5	203 443	3	7,500	9
Olomoucký	5220,5	6	7,9	11	1,4	4	9,4	13	36,5	3	193 114	9	7,667	10-11
Zlínský	5166,4	5	5,4	7	1,0	2	4,5	6	35,9	7	183 141	14	6,833	8
Moravskoslezský	5552,8	8	10,2	13	3,2	13	7,8	11	35,2	10	187 068	11	11,000	13

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha F Výpočet pořadí jednotlivých krajů ČR v subjektivních ukazatelích EU-SILC 2019 s využitím souhrnného indikátoru

KRAJ	vlhkost bytu	pořadí	tmavý byt	pořadí	hluk z okolí	pořadí	kriminalita	pořadí	vycházení s příjmy s velkými obtížemi	pořadí	velká zátěž spláčet půjčky	pořadí	průměr pořadí subjektivních ukazatelů	celkové pořadí subjektivních ukazatelů
Hl. m. Praha	5,4	3	3,9	12	19,5	13	11,2	13	4,9	12	1,7	3	9,333	12
Středočeský	5,8	5	2,0	4	13,8	8	7,5	8	1,4	3	3,0	9	6,167	5
Jihočeský	4,7	2	1,8	3	9,7	2	3,7	4	2,1	6	2,4	6	3,833	1
Plzeňský	3,8	1	1,6	1	7,8	1	3,5	3	4,3	11	2,5	7	4,000	2
Karlovarský	5,6	4	2,1	6	13,1	6	11,0	12	1,1	2	5,7	14	7,333	7
Ústecký	6,9	7	3,0	11	18,1	12	14,1	14	7,1	13	3,1	10	11,167	13
Liberecký	12,6	14	8,0	14	15,2	10	9,8	11	2,7	7	4,0	12	11,333	14
Královéhradecký	6,8	6	1,7	2	19,7	14	9,0	10	1,0	1	1,5	2	5,833	4
Pardubický	8,3	10	4,3	13	10,5	3	3,4	2	8,2	14	2,7	8	8,333	10
Vysočina	10,2	13	2,6	8	11,6	5	2,9	1	1,7	5	1,2	1	5,500	3
Jihomoravský	7,1	8	2,7	10	14,9	9	6,6	7	3,8	10	2,3	5	8,167	9
Olomoucký	8,7	11	2,6	9	10,8	4	6,2	6	3,0	8	2,1	4	7,000	6
Zlínský	8,7	12	2,1	5	16,3	11	4,6	5	1,7	4	3,8	11	8,000	8
Moravskoslezský	7,9	9	2,5	7	13,1	7	9,0	9	3,3	9	4,1	13	9,000	11

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha G Výpočet pořadí jednotlivých krajů ČR mezi všemi vybranými ukazateli EU-SILC 2019 s využitím souhrnného indikátoru

KRAJ	pořadí subjektivních ukazatelů	pořadí objektivních ukazatelů	průměrné pořadí kraje mezi všemi ukazateli	celkové pořadí mezi kraji ČR
Jihočeský	1	2-3	4,667	1
Plzeňský	2	6-7	5,333	2
Vysočina	3	5	6,000	3
Středočeský	5	6-7	6,417	4
Karlovarský	7	4	6,750	5-6
Královéhradecký	4	1	6,750	5-6
Pardubický	10	2-3	6,917	7
Olomoucký	6	10-11	7,333	8
Zlínský	8	8	7,417	9
Jihomoravský	9	9	7,833	10
Liberecký	14	10-11	9,500	11
Hl. m. Praha	12	12	9,667	12
Moravskoslezský	11	13	10,000	13
Ústecký	13	14	11,917	14

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha H HDP na 1 obyvatele ve vybraných letech a výpočet pořadí jednotlivých krajů ČR za rok 2019 s využitím souhrnného indikátoru

HDP na 1 obyvatele v krajích ČR v Kč					
KRAJ	2009	2012	2015	2019	pořadí 2019
Hlavní město Praha	838080	858559	975271	1190611	1
Jihomoravský	352562	368337	415760	505896	2
Středočeský	343466	352340	391625	484475	3
Královéhradecký	319188	324940	372872	479318	4
Plzeňský	340058	345611	401079	474310	5
Zlínský	315167	322790	372940	457361	6
Jihočeský	315357	323248	351908	438114	7
Vysočina	302964	321295	354802	434018	8
Moravskoslezský	300665	327488	358407	430005	9
Pardubický	299856	300829	346772	422684	10
Olomoucký	274629	293249	332055	418525	11
Liberecký	280704	296158	336360	411399	12
Ústecký	302609	296217	328369	386363	13
Karlovarský	273170	268021	287508	341512	14

Zdroj ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha I Čistý disponibilní důchod na 1 obyvatele ve vybraných letech a výpočet pořadí jednotlivých krajů ČR za rok 2019 s využitím souhrnného indikátoru

Čistý disponibilní důchod na 1 obyvatele v Kč					
KRAJ	2009	2012	2015	2019	pořadí 2019
Hlavní město Praha	260847	267608	282964	364253	1
Středočeský	213025	229714	229059	283840	2
Plzeňský	194396	201951	221733	265019	3
Královéhradecký	191724	192646	209629	263398	4
Jihomoravský	190370	197169	217439	262018	5
Vysočina	185055	190156	209785	261028	6
Pardubický	183590	190957	207775	250788	7
Jihočeský	189137	189316	204178	247293	8
Zlínský	182083	188396	207069	247030	9
Liberecký	182818	185815	201245	245497	10
Karlovarský	176989	176211	195758	242837	11
Moravskoslezský	179617	182980	194455	239284	12
Olomoucký	179279	182785	195604	238773	13
Ústecký	176474	175879	185525	234545	14

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha J Obecná míra nezaměstnanosti ve vybraných letech a výpočet pořadí jednotlivých krajů ČR za rok 2019 s využitím souhrnného indikátoru

Obecná míra nezaměstnanosti v krajích ČR v %					
KRAJ	2009	2012	2015	2019	pořadí 2019
Píseňský	6,29	4,83	3,79	1,28	1
Hlavní město Praha	3,06	3,13	2,81	1,30	2
Středočeský	4,42	4,63	3,46	1,32	3
Vysočina	5,67	6,36	4,73	1,39	4
Pardubický	6,43	7,74	4,58	1,60	5
Královéhradecký	7,70	7,10	5,61	1,64	6
Jihočeský	4,28	5,70	3,99	1,78	7
Liberecký	7,83	9,35	5,49	1,85	8
Zlínský	7,28	7,35	4,71	1,95	9
Jihomoravský	6,83	8,10	4,97	2,12	10
Olomoucký	7,64	7,72	5,92	2,45	11
Ústecký	10,07	10,75	7,57	2,51	12
Moravskoslezský	9,68	9,52	8,14	3,66	13
Karlovarský	10,91	10,48	6,70	4,19	14

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování